Csoma Mózes

A PHENJANI LEGENDA

A_phenjani_legenda.indd 1 27/05/2025 17:05

Károli Könyvek

Monográfia

Sorozatszerkesztő:
Sepsi Enikő

A szerkesztőbizottság tagjai:
Boros Gábor, Csanády Márton, Csoma Mózes, Fabiny Tibor,
Furkó Péter, Homicskó Árpád, Jakab Éva,
Kendeffy Gábor, Literáty Zoltán, Mészáros József,
Pap Ferenc, Tóth J. Zoltán

Csoma Mózes

A PHENJANI LEGENDA

Károli Gáspár Református Egyetem – L'Harmattan Kiadó
Budapest, 2025

A_phenjani_legenda.indd 3 27/05/2025 17:05

A kötet a Károli Gáspár Református Egyetem 20784B800 témaszámú
egyéni kutatási pályázatának támogatásával valósult meg.

Károli Gáspár Református Egyetem
1091 Budapest, Kálvin tér 9.
Telefon: 455-9060

Felelős kiadó:
Gyenes Ádám, a L'Harmattan Kiadó igazgatója és
Trócsányi László, a KRE rektora

© Károli Gáspár Református Egyetem, 2025
© L'Harmattan Kiadó, 2025
© Csoma Mózes, 2025

Szakmai lektor:
Salát Gergely
Osváth Gábor

Az angol nyelvű összefoglalót lektorálta:
Nagy Judit

A szerző ezúton szeretne köszönetet mondani a következő személyeknek
a könyv elkészítéséhez nyújtott jelentős segítségükért:
The author would like to thank the following people for their significant
help in the preparation of this book:
Dr. Lee Sang Sin (Korea Institute for National Unification, Republic of Korea)
Prof. Mark E. Caprio (Rikkyo University, Japan)
Prof. Sergei Kurbanov (St. Petersburg State University, Russia)
Váczi Gergő (Koryo Tours)
Dr. habil. Salát Gergely; Osváth Gábor; Dr. Nagy Judit; Dr. Székács Anna;
Csoma János Chanu és Nam Sunmi

ISBN 978-963-646-230-7
ISSN 2063-3297
DOI: https://doi.org/10.56037/978-963-646-230-7

A kiadó kötetei megrendelhetők,
illetve kedvezménnyel megvásárolhatók:
L'Harmattan Könyvesbolt
1053 Budapest, Kossuth L. u. 14–16.
Tel.: +36-70-554-3177
harmattan@harmattan.hu
www.harmattan.hu

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ *(Dr. habil. Salát Gergely)* 7

BEVEZETÉS 9

I. A PHENJANI KISZENG LEGENDÁJA
1. Kje Vol Hjang legendájának szereplői 11
2. Kje Vol Hjang történetének feldolgozásai 19
3. Mellékszereplők a legenda különböző feldolgozásaiban 28

II. A PHENJANI KISZENG LEGENDÁJÁNAK HÁTTERE
1. Korabeli társadalmi viszonyok
– a nők helyzete a Csoszon Királyság időszakában 31
2. A kiszengek, azaz a „szórakoztató hölgyek”
a Csoszon Királyságban 39
3. Az Imdzsin háború korszaka 51

III. A LEGENDA KONFLIKTUSÁNAK KIFEJLŐDÉSE
– KÜLÖNBÖZŐ NARRATÍVÁK
1. Kje Vol Hjang családi körülményei, élete a japán betörés előtt . . . 69
2. Kje Vol Hjang és a japán megszállás 72
3. Kje Vol Hjang és Kim Üng Szo kapcsolata 80

IV. AZ ELLENSÉG ÁBRÁZOLÁSA
1. A japán megszállók bemutatása 87
2. A japán parancsnok szerelme Vol Hjang iránt 90
3. A dél-koreaiak bemutatása az észak-koreai narratívában 93

V. A KATARZIS ÉS VÉGKIFEJLET
1. Kje Vol Hjang, a koreai Mata Hari 97

A_phenjani_legenda.indd 5 27/05/2025 17:05

2. A merénylet végrehajtása 107
3. Kje Vol Hjang legendájának és Zoja Koszmogyemjanszkaja kultuszának metszéspontja 118
4. Kje Vol Hjang végzete 125

VI. KÍSÉRLET A LEGENDA REKONSTRUÁLÁSÁRA
1. A legenda és a valóság ellentmondásai 137
2. A legenda valószínűsíthető valóságalapja 139
3. Konklúzió helyett – az Imdzsin háború emlékezete a Koreai-félsziget két államában 144

VII. MAGYARÁZAT A KÉPEKEN SZEREPLŐ HELYSZÍNEKHEZ 159
VIII. A SZÖVEGBEN SZEREPLŐ TULAJDONNEVEK ÁTÍRÁSAI 163
IX. FORRÁSOK 167
THE LEGEND OF PYONGYANG
– An Overview of the Narratives Surrounding Kye Wol-hyang . . 173

A_phenjani_legenda.indd 6 27/05/2025 17:05

ELŐSZÓ

A könyv szerzője, Dr. Csoma Mózes a magyar Korea-kutatás kiemelkedő alakja. Termékeny pályafutása során kulcsszerepe volt a magyar koreanisztika utánpótlásának megszervezésében, a tudományág alapjainak lefektetésében, két budapesti koreai tanszék megalapításában. Tudományos és oktatási tevékenysége mellett 2018–2022 között Magyarország szöuli nagyköveteként szolgált, s mindkét Koreában ellátta hazánk képviseletét. Aligha van Magyarországon bárki, aki nála jobban ismerné a Koreai-félsziget történelmét, kultúráját, jelenlegi politikai, gazdasági és társadalmi viszonyait.

Kutatási eredményeit és gyakorlati tapasztalatait nagysikerű könyvekben osztja meg az olvasókkal: Csoma Mózes mindezidáig tizenkét könyvet jelentetett meg magyarul – korábban talán összesen nem jelent meg ennyi könyv Koreáról –, s három kötete koreaiul, négy pedig angolul is napvilágot látott. Ez jelzi, hogy olyan izgalmas területeket sikerült feltárnia, amely a koreai és nemzetközi nagyközönség számára is újdonságot jelent. Írásainak témája igen változatos, egyebek mellett írt könyvet Korea történetéről, a Koreában járt magyarokról, az 1950-es években Magyarországon tanult észak-koreai diákokról, az 1989-es phenjani Világifjúsági Találkozóról, az 1956-os magyarországi forradalom koreai vonatkozásairól, az észak-koreai Rákosi Mátyás Kórházról, a Covid19-járvány észak-koreai hatásairól és más témákról. Ez a rövidített lista is jelzi, hogy érdeklődése igencsak szerteágazó, minden foglalkoztatja, ami Koreával kapcsolatos – s témáit remek érzékkel választja meg úgy, hogy azok a nagyközönség számára is izgalmasak legyenek.

Egy ilyen lebilincselő témát dolgoz fel tizenharmadik könyve, *A phenjani legenda* is. A kötet egyrészt szól egy 16. század végén élt történelmi alakról, a Kje Vol Hjang nevű hazafias kiszengről

A_phenjani_legenda.indd 7 27/05/2025 17:05

(ez nagyjából a gésa koreai megfelelője), aki a Koreát létében fenyegető Imdzsin háború során részt vett a megszálló japán hadsereg egyik parancsnokának meggyilkolásában, s ezért az életével fizetett. De legalább ennyire szól a könyv arról is, hogy ezt a régi történetet miként dolgozzák fel a 20–21. század két Koreájában, s mit árul el mindez Észak és Dél eltérő történelemszemléletéről. A könyv betekintést nyújt a kiszengek életébe, az Imdzsin háború történetébe, illetve a jelenkor két Koreájának irodalmába és filmművészetébe is, számos olyan kérdést érintve, amely magyarul még semmilyen formában nem volt feldolgozva. Csoma Mózesnek sikerült tehát megint olyan témát találnia, amely méltán számíthat a magyar olvasók érdeklődésére.

S hogy mi igaz a phenjani legendából? A könyv végére kiderül. Ám mire ide eljut az olvasó, számos fontos és érdekes információval gazdagodhat Koreával kapcsolatban.

Jó szívvel ajánlom a könyvet mindenkinek, akit érdekelnek a Koreai-félsziget múltjának, félmúltjának és jelenének kérdései, illetve a történelem feldolgozásának és politikai felhasználásának általános problémái.

Budapest, 2024 decembere

Dr. habil. Salát Gergely
tanszékvezető egyetemi docens,
PPKE BTK Kínai Tanszék
vezető kutató, Magyar Külügyi Intézet

A_phenjani_legenda.indd 8 27/05/2025 17:05

BEVEZETÉS

A kommunista Észak-Korea fővárosában, a gigantikus katonai parádéknak helyt adó Kim Ir Szen tértől pár száz méternyi távolságra, a Tedong-folyó partján lévő Tedongmun parkban egy kis kőszobor látható. A kajagüm nevű tizenkét húros hangszeren játszó fiatal nő szobra egy Kje Vol Hjang nevű kiszengnek – azaz zenével és tánccal szórakoztató hölgynek – állít emléket, aki a róla szóló legendás történet szerint fontos hőstettet hajtott végre az 1592-ben kitört Imdzsin háborúban. A konfliktust Tojotomi Hidejosi japán hadúr indította, aki hadait a koreai Csoszon Királyság és a kínai Ming Birodalom legyőzésére vezényelte. A japán csapatok a Koreai-félsziget délkeleti részén lévő Puszanban szálltak partra, majd feltartóztathatatlanul nyomultak előre az ország északi része felé, amelynek során minden útba eső települést elfoglaltak. Hanszong főváros – tehát a mai Szöul – után Phenjan is japán megszállás alá került, ahol Kje Vol Hjang a koreai ellenállás fontos segítője lett.

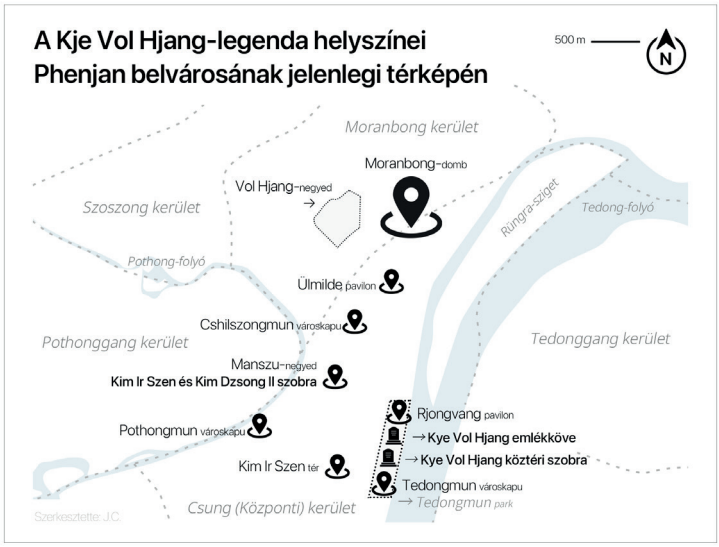
A legendának számos változata van: egyes feldolgozások koreai Mata Hariként tesznek említést a fiatal kiszengről, míg más változatok az egymásnak ellentmondó elvárások között őrlődő és meghasonló nőként mutatják be. A történet végkimenetele azonban minden esetben az, hogy Kje Vol Hjang közreműködésével egy Kim Üng Szo nevű koreai katonatiszt bejutott a megszállt városba, ahol sikerült megölniük a japán helytartót. A hazafias indíttatású merénylet után azonban a lány életét vesztette.

A főszereplő kiszeng életéről és haláláról nagyon kevés konkrét információ áll rendelkezésre, ráadásul azok is többféle változatban terjedtek el. Jelen kutatás célja az, hogy összesítse az Imdzsin háború ezen ismeretlen szereplőjével kapcsolatos információkat, illetve egybevesse a gyakran egymásnak is ellentmondó narratí-

A_phenjani_legenda.indd 9 27/05/2025 17:05

vákat. Mindez közelebb vezetheti az érdeklődő olvasót ahhoz, hogy kit is ábrázol valójában a Tedong-folyó nyugati partján lévő kőszobor.

A szerző

A_phenjani_legenda.indd 10 27/05/2025 17:05

I.
A PHENJANI KISZENG LEGENDÁJA

„A lány szemöldökei egy-egy fűzfalevélhez voltak hasonlatosak, és valósággal megvadították a férfiakat."

1. Kje Vol Hjang legendájának szereplői

A phenjani legenda címszereplőjéről sajnos nagyon kevés konkrét történelmi forrás áll rendelkezésünkre. A Koreai Népi Demokratikus Köztársaság (továbbiakban: KNDK) elsőszámú összefoglaló történelemkönyvének leírása szerint Kje Vol Hjang a phenjani *kvancshong* (helyhatóság) által foglalkoztatott kiszeng volt, aki 1592 nyarán a város megszállásakor nem tudott elmenekülni. A lány látta a japán megszállók brutalitását, és bár a szolgák társadalmi osztályába tartozott, mégis elhatározta, hogy meg fogja menteni az országot a japánoktól. Az észak-koreai történelemkönyv szerint kockázatot vállalva beépült az ellenség soraiba, és úgy tett, mintha elfogadná uralmukat, de minden információt továbbított a koreai ellenállásnak. A kiszeng beengedte Kim Üng Szo tábornokot az ellenség főhadiszállására, hogy az meg tudja ölni az ellenség parancsnokát. Kim Üng Szo a merényletet követően ki tudott jutni a phenjani várból, de Vol Hjangot az ellenség elfogta és mártírként halt meg.[1] Mindennek némiképp ellentmond egy régebbi kiadású észak-koreai történelmi enciklopédia, ami az ellenséges főparancsnok meggyilkolását nem csupán Vol Hjang és

[1] *Csoszon rjoksza szangsik* ('A koreai történelem alapismeretei'), Kvahak Pekhvaszadzson Csulphansza, Phenjan, 2008, 286.

A_phenjani_legenda.indd 11 27/05/2025 17:05

Kim Üng Szo közös tetteként írja le, hanem egy olyan akcióként, amiben a *várbeli népek* is részt vettek.[2]

A Csoszon Királyság kormányzata később *pjoszül tünggüp* (rang adományozás) elismerésben részesítette a hazafias kiszenget, a phenjani lakosok körében pedig akkora tisztelet övezte, hogy emlékének megőrzésére egy *Üirjolsza* nevű kis szentélyt hoztak létre. A *Rodong Sinmun* ('Munka Újság') című észak-koreai pártlap egyik összefoglaló cikke szerint a szentély Phenjan belső várában, az egykori Csanggjongmun kapu belső oldalán helyezkedett el. 1835 júniusában *„hétszáz nő kezdeményezésére"* egy emlékkövet is állítottak a hazafias kiszengnek, később ezt a követ – minden valószínűség szerint a koreai háborút követő újjáépítés során – áthelyezték a Rjongvang pavilonhoz a Tedong-folyó partjára, ahol a kő a mai napig megtekinthető. Miként az észak-koreai pártlap összefoglaló cikkében olvasható, Vol Hjang a *„feudális presszió és nincstelenség"* korszakában arra kényszerült, hogy a társadalom legalsó szintjén élő kiszeng legyen, de hazaszeretete *„olyan erős volt, mint a tűz"*.[3] Vol Hjang emlékköve így *„segíti a dolgozókat és gyermekeiket a hazafias gondolkodásban"*, valamint azt az üzenetet hordozza, hogy *„aki saját hazáját és nemzetét szereti, illetve saját népéért áldozatot hoz, arra a későbbi generációk örökké emlékezni fognak"*.[4]

Visszatérve a KNDK elsőszámú összefoglaló történelemkönyvéhez, a kötet röviden megemlíti a phenjani kiszenghez fűződő legenda néhány elemét. Ezek szerint Vol Hjang a phenjani várban egy Ko Dal Bu nevű emberrel – akiről egyéb információ nem áll rendelkezésre – együtt tervezte a japán parancsnok megölését. A terv végrehajtásának első lépéseként a folyóparton lévő Rjongvang pavilon közelében várakozott, ahol gyakran feltűnt a japán

[2] *Rjoksza szadzson* ('Történelem lexikon'), Szahve Kvahak Csulphansza, Phenjan, 1971, 292.
[3] Kje Vol Hjang Bi ('Kje Vol Hjang emlékköve'), *Rodong Sinmun*, 2005. december 9, 4.
[4] Kje Vol Hjang Bi, *Rodong Sinmun*, 4.

A_phenjani_legenda.indd 12 27/05/2025 17:05

Kje Vol Hjang ábrázolása
egy 1815-ben készült festményen
Forrás: a szerző gyűjteménye

parancsnok. A találkozás meg is történt, az ellenséges parancsnok pedig magával hurcolta a lányt. Vol Hjang így került be tehát az ellenséges főhadiszállásra, lehetősége nyílt kihallgatni az ott elhangzó információkat, amiket aztán feljegyzett és egy papírsárkány segítségével továbbított Kim Üng Szo tábornok részére. Pár nappal később aztán Kim bement a várba, ahol végeztek az ellenséges parancsnokkal, de a sikeres merénylet után már nem tudtak együtt elmenekülni. Az észak-koreai történelemkönyvben közölt változat szerint Vol Hjang előre engedte Kimet, hogy biztonságos távolba juthasson, ő pedig egy másik irányba terelte az üldözőket. A lányt tehát elfogták, és meghalt, Kim pedig katonái élén visszatért, és felszabadította a várost.[5]

Napjainkban a hazafias kiszeng emlékét több helyszín is őrzi az észak-koreai fővárosban. Egyrészt a már említett emlékkő, ami a Rjongvang pavilonnál található a Tedong-folyó partján. Másrészt a lány köztéri szobra, ami szintén a Tedong-folyó partján, a Tedongmun parkban helyezkedik el. Harmadrészt pedig a Moranbong nevű kerület nyugati része, ami az 1955-ben lezajlott közigazgatási átszervezés óta a Vol Hjang-dong, azaz a 'Vol Hjang-negyed' nevet viseli. A KNDK előszámú történelemkönyve szerint ez a terület egykor a hazafias kiszeng lakóhelye volt, bár ennek az állításnak egy másik észak-koreai forrás ellentmond.[6] A Kje Vol Hjang-legenda egyik helyi feldolgozása ugyanis azt állítja, hogy a lány egy bizonyos Szolszudang-völgyben élt, ami viszont – beazonosítva a helyszíneket – a jelenlegi Manszu-dong, azaz Manszu-negyed részét képezi.[7] Az utóbbi helyszín nem másról híres, mint Kim Ir Szen és Kim Dzsong Il gigantikus szobráról.

A hazafias kiszenggel ellentétben a legenda férfi főhőséhez, Kim Üng Szo tábornokhoz számos konkrét történelmi információ kapcsolható. A KNDK elsőszámú történelemkönyve szerint 1564-ben

[5] *Csoszon rjoksza szangsik*, 287.
[6] *Csoszon rjoksza szangsik*, 286.
[7] *Kye Wol Hyang*, Foreign Languages Publishing House, Phenjan, 1988, 1, 37.

A_phenjani_legenda.indd 14 27/05/2025 17:05

Kje Vol Hjang köztéri szobra napjainkban
a phenjani Tedongmun parkban
Forrás: a szerző felvétele

Kje Vol Hjang emlékköve
és annak magyarázó táblái a Tedong-folyó partján
Forrás: Váczi Gergő felvétele

született a Phjongan tartománybeli Rjongang járásban, apja katona volt, sőt anyja is katonacsaládból származott. Kiskora óta nagyon érdekelte a katonáskodás, hét-nyolc éves korától kezdve – folytatja az észak-koreai történelemkönyv – pedig homokvárakat épített, és letört faágak felhasználásával csatákat vívott. Tizenévesen egy történelmi krónikát olvasott, amelyben háborúkról volt szó, és amikor a vesztésre álló csatákhoz ért, rendszerint felkiáltott: *„Ha így tettek volna, akkor megnyerhették volna a csatát!”*.[8]

Kim Üng Szo ábrázolása egy klasszikus festményen
Forrás: The Korean Central History Museum.
Pyongyang, 1989.

A katonai vizsgákat húszéves korában kiváló eredménnyel zárta, illetve két alkalommal is az állami ellenőrzésekért felelős felügyelőnek nevezték ki. Az észak-koreai összefoglaló történelemkönyv

[8] *Csoszon rjoksza szangsik*, 306.

A_phenjani_legenda.indd 16 27/05/2025 17:05

ennek kapcsán kihangsúlyozza, hogy tevékenységével sértette a korabeli társadalom uralkodó osztályát képező *jangban* nemesek érdekeit, így ellenőri munkáját be kellett fejeznie. Az 1592-ben kitört Imdzsin-háború idején tábornokként vett részt a mai Észak-Korea területén lezajlott harcokban, ahol négy helyszínen – a mai Nampho várossal megegyező Szamhva területén, valamint az annak közelében lévő Rjonggang, Kangszo és Csüngszan járásokban – hozott létre harci egységeket. A KNDK összefoglaló történelemkönyve megemlíti Kim együttműködését Kje Vol Hjanggal, akitől „*minden információt*" megkapott Phenjan visszafoglalásához.[9] Pár évvel később, a japánokkal folytatott harcok kiújulásakor ismét belevetette magát a küzdelembe, 1598-ban állítólag egymaga ezer japán katonát ölt meg. A háború befejeződését követően Kim több tartomány – a mai Észak-Korea területén lévő Phjongan tartomány, valamint a mai Dél-Korea területén lévő Kjongszang, Csholla és Cshungcshong tartomány – katonai ügyekért felelős tisztviselője lett, és nagyban hozzájárult az ország védelmi képességeinek fejlődéséhez. Később valamennyi vidéki terület katonai ügyeinek felelőse lett, majd 1619-ben a Ming Birodalom hadseregével szövetségben harcolt az országot északi irányból fenyegető dzsürcsik ('mandzsuk') ellen. Kim végül 1624-ben a dzsürcsik fogságába kerülve halt meg, a Csoszon Királyság pedig érdemeinek elismeréseképpen egy emlékkaput állított. Poszthumusz megkapta a *jongüidzsong* ('miniszterelnök') rangot is, ami a legmagasabb kitüntetésnek számított. A legendás katonatiszt neve bizonyos forrásokban Kim Gjong Szoként maradt fenn, ugyanis a férfi élete során az „Üng Szo" helyett a „Gjong Szo" utónevet kultiválta.[10] A KNDK egyik történelmi enciklopédiája ugyanakkor megjegyzi, hogy Kim a feudális rendszer kiszolgálója volt. Az Imdzsin háború idején együttműködött ugyan a néppel, mivel

[9] *Csoszon rjoksza szangsik*, 307.
[10] *Csoszon rjoksza szangsik*, 307.

A_phenjani_legenda.indd 17 27/05/2025 17:05

személyes érdekei ezt kívánták, de a háborút követően ismét a feudális elnyomás szolgálatába állt.[11]

A phenjani legenda kihagyhatatlan szereplője továbbá a japán parancsnok is, aki a történet szinte minden változatában egyfajta regionális helytartóként szerepel. Az észak-koreai források az ellenséges parancsnokot egységesen a Szo Szo Bi néven említik, ez az elnevezés szerepel annak a festménynek a magyarázó szövegében is, ami 1815-ben készült Kje Vol Hjangról. Mint Cso Jong Hon dél-koreai egyetemi oktató egyik cikkéből kiderül, a Szo Szo Bi (kínai karakterekkel: 小西飛) név japán hangalakja Konisi Hi, ami valószínűleg egy Konisi Hida-no-kami (kínai karakterekkel: 小西飛彈守) nevű személyre utalhat.[12] Az illető 1550-ben született a Kiotó közelében lévő Tamba régióban, tizenöt éves korában megkeresztelkedett és a Naito Joan nevet viselte. Fiatalon kitűnt harci erényeivel, majd 1585-ben Konisi Jukinaga *daimjó* parancsnoksága alá került. Ettől kezdődően használta a Konisi vezetéknevet és a Hida-no-kami utónevet. A *daimjó* alárendeltjeként csapataival részt vett az Imdzsin háborúban, ugyanakkor – és itt kezdődnek a feloldhatatlan ellentmondások – nem veszítette életét a phenjani várban.[13]

[11] *Rjoksza szadzson*, 292.

[12] Cso Jong Hon: Szo Szo Bi, *Csoszon Ilbo*, 2007. február 8. https://www.chosun.com/site/data/html_dir/2007/02/08/2007020800902.html (Letöltés ideje: 2024. augusztus 15.)

[13] Cso Jong Hon: Szo Szo Bi, *Csoszon Ilbo*, 2007. február 8. https://www.chosun.com/site/data/html_dir/2007/02/08/2007020800902.html (Letöltés ideje: 2024. augusztus 15.)

A_phenjani_legenda.indd 18 27/05/2025 17:05

2. Kje Vol Hjang történetének feldolgozásai

Kje Vol Hjang emléke elsőként a klasszikus koreai irodalmi művekben bukkant fel. Ri Von Hjong 16. századi költő – aki a feudális társadalmi viszonyok kritikusa volt – egy verset is írt a phenjani kiszeng sorsáról, amit több mint 350 évvel később Észak-Koreában a *Rodong Sinmun* ('Munka Újság') című pártlap is közölt. A vers címe *Kje Vol Hjangul tugo* ('Kje Vol Hjangot hátrahagyva'), tartalmi fordítása pedig a következő:

A csatatéren állt az összes katonatiszt
A nagyhírű, nevezetes hivatalnokok pedig
A sok katona között
Megbújva álltak

De csak egyetlen gyenge nő
Tudott a hazáért meghalni
Pedig a királyi udvartól egyáltalán
nem kaphatott fényt és dicsőséget![14]

A következő klasszikus koreai irodalmi alkotás, amelyben Kje Vol Hjang alakja felbukkant, az *Imdzsinrok* (Az Imdzsin év feljegyzései) című történetgyűjtemény. Az irodalmi mű a Csoszon Királyság késői szakaszában keletkezett, szerzője pedig ismeretlen. A történetgyűjtemény bemutatja az 1592-ben megkezdődött japán támadás számos részletét, így a 20. század első felében – tehát a japán gyarmati uralom időszakában – nem lehetett tanulmányozni, később viszont Dél-Koreában számos átirata jelent meg. Ezek mindegyikében szerepel a Kje Vol Hjang nevű kiszeng, aki Phenjanban segítséget nyújtott Kim Üng Szo tábornoknak, hogy

[14] Ri Von Hjong: Kje Vol Hjangul tugo ('Kje Vol Hjangot hátrahagyva'), *Rodong Sinmun*, 1966. december 6, 3. (Fordította: CS.M.)

A_phenjani_legenda.indd 19 27/05/2025 17:05

merényletet kövessen el a japán parancsnok ellen.[15] A klasszikus irodalmi alkotás egyik eredeti példányát jelenleg a Szöulban lévő Koreai Központi Könyvtárban őrzik.

A 20. század második felében a két részre szakadt Koreai-félsziget mindkét államában számos feldolgozás készült Kje Vol Hjang történetéről. A KNDK-ban jelenlegi ismereteink szerint 1957-ben készült el az első feldolgozás, ami egy színpadi mű volt. Az alkotás négy felvonásban és hat jelenetben mutatta be a hazafias kiszeng történetét, a szövegkönyvet pedig a *Csoszon Jeszul* ('Koreai Művészet') című folyóirat publikálta.[16] Ennek alapján készült el a *Kje Vol Hjang* című táncos színpadi dráma, amelynek bemutatójára 1961. április 16-án került sor a phenjani Moranbong Színházban. A korabeli tudósítás szerint a darabot Kim Ir Szen miniszterelnök, valamint a KNDK párt- és állami vezetői is megtekintették.[17] A táncos színpadi dráma címszerepét a híres Csve Szüng Hi művésznő alakította, aki az 1950-es években a KNDK előadó-művészetének ikonikus alakja volt.[18]

A fentiek után nem sokkal később, 1962-ben Dél-Koreában megjelent Pak Csong Hva író *Nonge va Kje Vol Hjang* ('Nonge és Kje Vol Hjang') című történelmi regénye, ami nagyban hozzájárult a phenjani kiszeng legendájának megismertetéséhez.[19]

[15] Lee, Peter H.: The „Imjin nok", or the „Record of the Black Dragon Year": An Introduction, *Korean Studies*, Vol. 14, 1990, 64.

[16] Rju Dzsong De: Kagük Kje Vol Hjang ('Kje Vol Hjang színdarab'), *Csoszon Jeszul*, 1957/12.

[17] Kim Il Szong szuszangul piruthan… ('Kim Ir Szen miniszterelnök, valamint…'), *Rodong Sinmun*. 1961. április 17, 1.

[18] Mindzsok mujongük paldzsoneszo szeroun kio ('Új hozzájárulás a nemzet táncos színdarabjainak fejlődéséhez'), *Rodong Sinmun*, 1961. június 2, 3.

[19] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang* ('Nonge és Kje Vol Hjang'), Szamdzsung Dang, Szöul, 1962.

A_phenjani_legenda.indd 20 27/05/2025 17:05

A Nonge és Kje Vol Hjang *című*
1962-ben megjelent dél-koreai történelmi regény
Forrás: a szerző gyűjteménye

A regényben a szerző részletesen ecseteli a főszereplő megjelenését: Phenjanban amúgy is nagyon sok gyönyörű szép nő volt, de Kje Vol Hjang közülük is kiemelkedett. Homloka nem volt nagy, szemei tisztán fénylettek és kék színűek voltak, olyan látványt nyújtottak, mint a Tedong-folyón lévő kék színű szigetek. Arca közepén kimagaslott az orra, ami olyan volt, mint a Moranbong-domb – itt meg kell említeni, hogy a koreaiak számára a magas orrgerinc a nemesi külső egyik alapvető jellemzője. Vol Hjang arcán, a fülén, valamint az ajka felett kis bemélyedések voltak, a lány szemöldökei pedig egy-egy fűzfalevélhez voltak hasonlatosak, amelyek valósággal *„megvadították a férfiakat”*.[20] Mindezek

[20] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 221.

A_phenjani_legenda.indd 21 27/05/2025 17:05

egyértelmű utalások az észak-koreai fővárosra, ami iránt a regény megjelenésének idején – tehát 1962-ben – erős nosztalgia lehetett a félsziget déli részén. A Tedong-folyó a várost kettészelő ikonikus folyó, amelynek nyugati partján helyezkedik el a Moranbong-domb, ami Phenjan egyik szimbólumának számít. A Tedong-folyó partja és a Moranbong egyben a Kje Vol Hjang-legenda fő helyszíne is, mivel – mint ahogy azt később látni fogjuk – a konfliktus és a katarzis is a folyóparton lévő Rjongvang pavilonban, illetve a Moranbong erdős parkjában fejlődött ki. A lány szemöldökéhez hasonlított fűzfalevél szintén Phenjanra utal, ugyanis a nagy múltú város régies neve a Rjugjong (jelentése: 'Fűzek városa') volt. Érdemes kiemelni, hogy Pak Csong Hva történelmi regényében olvasható az egyetlen konkrét információ Kje Vol Hjang életkoráról, ami a történelemkönyvekben és az enciklopédiákban egyébként nem szerepel. A regény szerint az Imdzsin háború kitörésekor a phenjani kiszeng 22 éves volt, ami azt jelenti, hogy 1571-ben születhetett.[21]

A történelmi regény megjelenésének évében, tehát 1962-ben készült el Kje Vol Hjang legendájának első filmes feldolgozása Dél-Koreában, amelyet Li The Hvan rendezett. A *Phjongjang kiszeng Kje Vol Hjang* ('Kje Vol Hjang, a phenjani kiszeng') című fekete-fehér filmdráma mindösszesen 30 perces, de ennek során egy színpadi drámához méltó konfliktus fejlődik ki, valamint egy ahhoz méltó katarzis következik be. A filmben ugyanis a címszereplő olyan nőként mutatkozik be, aki két férfi ellentétes akaratának szeretne megfelelni, és a kilátástalan helyzetből magának kell kiutat találnia.[22] A film tartalmával, valamint a korabeli dél-koreai társadalmi viszonyokhoz kapcsolódó relevanciájával részletesen foglalkozni fogunk.

[21] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 221.

[22] *Phjongjang kiszeng Kje Vol Hjang*. Dél-koreai film, 1962. Elérhető a Korean Film Archive gyűjteményében.

A_phenjani_legenda.indd 22 27/05/2025 17:05

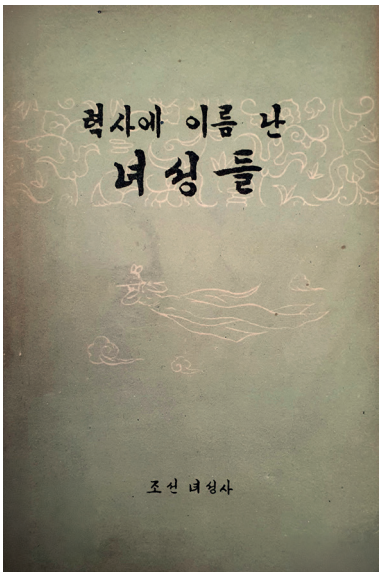

A Kje Vol Hjang, a phenjani kiszeng *című 1962-ben készült dél-koreai játékfilm plakátja*
Forrás: Korean Film Archive

Két évvel a dél-koreai filmdráma elkészülte után, 1964-ben Észak-Koreában is megjelent egy meseszerű feldolgozás az egykori kiszeng történetéről, amit a *Rjokszae irüm nan njoszongdül* ('Nők, akik nyomot hagytak a történelemben') című kötetben publikáltak. Ez a változat abból a szempontból jelentős, hogy más feldolgozásokkal ellentétben nem *in medias res* kezdi tárgyalni az eseményeket, hanem számos információt közöl a szereplők múltjáról, valamint a konfliktus fokozódásáról.[23] Az ifjúsági regények stílusában készült mesés feldolgozás így egy viszonyítási pontnak is tekinthető a különböző változatok összehasonlítása során, tartalmával a későbbiekben részletesen foglalkozunk.

[23] *Rjokszae irüm nan njoszongdül* (Nők, akik nyomot hagytak a történelemben), Csoszon Njoszongsza, Phenjan, 1964.

A_phenjani_legenda.indd 23 27/05/2025 17:05

A Nők, akik nyomot hagytak a történelemben *című*
1964-ben megjelent észak-koreai kötet
Forrás: a szerző gyűjteménye

Dél-Koreába visszatérve, a hazafias phenjani kiszeng története – valamint a róla szóló filmes feldolgozás és Pak Csong Hva történelmi regénye – egy könnyűzenei slágert is ihletett, amely 1967-ben jelent meg Szöulban. A *Kje Vol Hjang* című patetikus-melankolikus dal előadója a népszerű Li Mi Dzsa nevű énekesnő volt, szövegírója pedig Ban Ja Vol. Érdemes megemlíteni, hogy a dalszövegben az ellenséges parancsnok Kadüng Cshong Dzsong néven szerepel, ami megegyezik Kato Kijomasza japán *daimjó* nevének koreai olvasatával. A hírhedt hadúr valóban részt vett az Imdzsin háborúban, sőt fontos szerepet töltött be a hadműveletekben, azonban semmi köze sincsen a Kje Vol Hjang-legendához. Nevének említése tehát egyértelműen tévútnak tekinthető. A sláger tartalmi fordítása a következő:

A_phenjani_legenda.indd 24 27/05/2025 17:05

Hjang, Hjang, a phenjani hazafias kiszeng Kje Vol Hjang
az Imdzsin háború idején az ellenség Phenjan várát lerohanta
Ő pedig a szerelméhez hűségesen, az ölében tartott éles kis tőrrel
Kadüng Cshong Dzsong [Kato Kijomasza – CS.M.] *nyakát elvágta*
éles kis tőre ezután virágsziromként hullott alá.

Hjang, Hjang, megtörhetetlen hűségű Kje Vol Hjang
tizenkét részes ruhájának szoknyájára keserű könnyeit hullatta
szerelme ölében haldoklott és utoljára még annyit mondott:
Aranycérnával varrt hegyeimet és folyóimat, a hazámat
a japánok nem fogják megszerezni soha![24]
[Az *„aranycérnával varrt hegyek és folyók”* kifejezés egy szinonima a Koreai-félszigetre vonatkozóan – CS.M.]

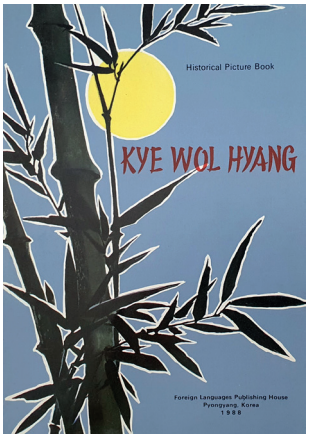

Az Imdzsin-háború és Kje Vol Hjang *című*
1977-ben készült dél-koreai mozifilm plakátja
Forrás: Korean Film Archive

[24] Li Mi Dzsa: *Hvangtho kil.* (’Vörös agyagos út’) Jigu Records. Szöul, 1967. (Hanglemez.) (Fordította: CS.M.)

A_phenjani_legenda.indd 25 27/05/2025 17:05

A phenjani kiszeng történetét 1977-ben a híres Im Kvon Thek filmrendező filmesítette meg másodszorra Dél-Koreában. Az *Imdzsin verankva Kje Vol Hjang* ('Az Imdzsin háború és Kje Vol Hjang') című 90 perces mozifilm már színes technológiával készült, a történetben pedig számos helyen felbukkannak a megelőző évtizedben készült dél-koreai feldolgozások egyes elemei. A Kje Vol Hjang-legenda következő feldolgozása a félsziget északi részén készült el egy gyerekeknek szóló színes képeskönyvként. A *Kje Vol Hjang* című, 1988-ban elkészült könyv abból a szempontból jelentős, hogy a Phenjani Idegennyelvű Kiadó számos világnyelven megjelentette, ezzel pedig a kiszeng története a Koreai-félsziget határain túl is ismertté vált.[25] A kiadvány érdekes kettősséget mutat, mivel az illusztrációk igényesen elkészített festmények, a hozzájuk kapcsolódó szöveg ugyanakkor több esetben is túlságosan egyszerű. Mindezek ellenére a képeskönyv több olyan részletet is közöl a címszereplőről, amelyek a megelőző észak-koreai feldolgozásokban nem szerepeltek.

A Kje Vol Hjang *című 1988-ban megjelent észak-koreai képeskönyv*
Forrás: a szerző gyűjteménye

[25] *Kye Wol Hyang*, Foreign Languages Publishing House, Phenjan, 1988.

A_phenjani_legenda.indd 26 27/05/2025 17:05

A phenjani kiszeng történetének első észak-koreai filmes feldolgozása 1995-ben készült el az *Imdzsin veran* ('Imdzsin háború') című háromrészes hősi eposz keretei között, aminek utolsó része a *Kim Üng Szova Kje Vol Hjang* ('Kim Üng Szo és Kje Vol Hjang') címet viseli. A film az észak-koreai történelemszemlélet kliséi alapján túlhangsúlyozza az *„elnyomott néptömegek"* szerepét a Japán-ellenes harcokban, ugyanakkor üdítő kivétel abból a szempontból, hogy az északi filmprodukciókban ritkán kapnak helyet szerelmi történetek. Érdemes megemlíteni, hogy a filmet később a Koreai Köztársaságban is levetítették: 2002-ben az éppen békülékenyen alakuló Korea-közi kapcsolatok alátámasztásaként a dél-koreai SBS televíziócsatorna a japán gyarmati uralom alóli felszabadulásra emlékező augusztus 15-i nemzeti ünnep során az északi filmeposz mindhárom részét levetítette a déli közönség részére.[26]

A phenjani legenda legfrissebb feldolgozása 2010-ben jött létre, amikor az észak-koreai központi televízió *Kje Vol Hjang* címmel egy történelmi játékfilm sorozatot készített. A produkció azonban kevéssé váltotta be a hozzá fűzött reményeket, így a vártnál hamarabb befejezték a sugárzását. Sajtóhírek szerint az akkori észak-koreai pártfőtitkár, Kim Dzsong Il személyesen fejezte ki nemtetszését a zűrzavarosra sikerült sorozattal kapcsolatban. Az epizódokon egyértelműen érzékelhető volt az ezredforduló után készült dél-koreai történelmi filmsorozatok, különösen a *Tedzsanggüm* ('A palota ékköve') című népszerű sorozat hatása.[27] Az utolsó epizód végén elhangzó konklúzió a hazafias kiszenget *„Phenjan leányának"* nevezte.[28]

[26] Pukhan jonghva Imdzsin veran ottolkka? ('Milyen lehet az Imdzsin háború című észak-koreai film?'), *Kjonghjang Sinmun*. 2002. augusztus 11. https://www.khan.co.kr/article/200208111556301 (Letöltés ideje: 2024. augusztus 15.)

[27] Kim Szong Mo: Pukhanphan Tedzsanggüm dürama… ('A Tedzsanggüm dráma észak-koreai változata…'), *Csoszon Ilbo*, 2011. július 8.

[28] *Thellebidzsjon Rjonszongük Kje Vol Hjang*. ('Kje Vol Hjang televíziós sorozat.') 23. epizód. Készítette a Koreai Központi Televízió. Phenjan, 2010.

A_phenjani_legenda.indd 27 27/05/2025 17:05

3. Mellékszereplők a legenda különböző feldolgozásaiban

A phenjani legenda különböző feldolgozásaiban pár további szereplő is feltűnik. Csaknem valamennyi változatban szó esik Kje Vol Hjang édesanyjáról is, aki az 1957-ben publikált színházi változatban tölti be a legfontosabb szerepet. A darabban ugyanis a japán városparancsnok a saját születésnapját ünnepelteti Phenjanban, a nagyszabású mulatságra pedig Vol Hjang családját is meghívja. A család a kiszeng édesanyjából, valamint a bátyként megjelenő Kim Üng Szoból áll. A helyszínre érkezve a mama személyesen gratulál Szo Szo Binak a születésnapjához, a városparancsnok, pedig a kiszenggel kapcsolatos terveit nyíltan vállalva anyósaként köszönti Vol Hjang édesanyját.[29] A legenda 1964-ben megjelent mesés feldolgozásában viszont a édesanyának már nincs ilyen konkrét szerepe: a történet elején csupán annyi szerepel, hogy Vol Hjang azért dolgozott kiszengként, mert a *„ráncos arcú"* idős édesanyjáról kellett gondoskodnia. Phenjan elfoglalásakor a lány anyjával együtt elmenekült, a városon kívül telepedtek le, de a feltűnő szépségű lányt a japánok visszahurcolták, bár az idős nő ezt megpróbálta megakadályozni.[30] Ezt követően a az édesanyja csupán egy levél továbbítása kapcsán kerül említésre, amelyben Kim megírja a lánynak, hogy használja ki a jó lehetőséget, hogy az ellenség berkein belül van, sőt – ha szükséges – áldozza is fel magát a hazájáért.[31] Az 1988-ban megjelent képeskönyvben Vol Hjang anyukájának már ennyi szerepe sincsen, mivel még a japán megszállás előtt megbetegszik és *„befejezi fájdalmakkal teli életét"*. A mama halála ugyanakkor jó ürügyet biztosít a lánynak arra, hogy amikor a *„szörnyeteg"* városparancsnok szexuális aktust próbál kezde-

[29] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 59, 61.
[30] *Rjokszae irüm nan njoszongdül*, 148, 149.
[31] *Rjokszae irüm nan njoszongdül*, 151.

A_phenjani_legenda.indd 28 27/05/2025 17:05

ményezni vele, akkor a lány ezt az édesanyja halála miatti hosszas gyászidőre hivatkozva odázza el.[32]

A legenda bizonyos feldolgozásaiban Vol Hjangnak van egy segítője is. Az 1957-ben a *Csoszon Jeszul* című észak-koreai folyóirat hasábjain közzétett színdarab szövegkönyve szerint ez a segítő tulajdonképpen Vol Hjang szolgálója, aki a Cson Vol nevet viseli.[33] A színdarabban az ő feladata , hogy egy papírsárkány segítségével kapcsolatot tartson Kim Üng Szoval, a KNDK elsőszámú történelemkönyve – mint fentebb említettük – ugyanakkor úgy említette, hogy a sárkányt maga Vol Hjang eregette.[34] A kiszeng segítőjének alakja megjelenik az 1988-ban kiadott észak-koreai képeskönyvben is, azonban nem szolgaként, hanem „*vidéken élő távoli unokatestvérként*" szerepel, aki Vol Hjang anyukájának halála után költözik a kiszeng házába. A képeskönyvben ezt az unokatestvért Szom Volnak nevezik.[35]

Kim Üng Szo parancsnok szintén rendelkezik egy segítővel, az 1957-ben publikált színdarabban őt Csung Namnak hívják. A fiú ugyanakkor a háború kezdetén nincsen napi kapcsolatban Kimmel, sőt nem is tud róla, ezért Vol Hjangot keresi fel, hátha tud bármit Kim hollétéről.[36] Csung Nam karaktere és neve az 1964-ben megjelent észak-koreai mesés feldolgozásban is szerepel, de szolgálóként említik. Kim őt bízta meg azzal, hogy vigyen el egy fontos levelet Vol Hjang számára.[37] Kim segítője az 1988-ban kiadott képeskönyvben szintén felbukkan, bár a Csung Nam név említése nélkül. A képeskönyvben a fiú hírvivőként szerepel, aki még a phenjani várfalon is átmászott, csakhogy át tudja adni Vol Hjangnak Kim levelét, illetve ő továbbította a Mata Hari-szerű kiszeng „*katonai hírszerzési*" információit Kim részére.[38]

[32] *Kye Wol Hyang*, 10, 28.
[33] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 50.
[34] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 57.
[35] *Kye Wol Hyang*, 7, 9, 10.
[36] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 54.
[37] *Rjokszae irüm nan njoszongdül*, 151.
[38] *Kye Wol Hyang*, 29–30.

A_phenjani_legenda.indd 29 27/05/2025 17:05

A_phenjani_legenda.indd 30 27/05/2025 17:05

II. A PHENJANI KISZENG LEGENDÁJÁNAK HÁTTERE

„A Csoszon Királyság tízezer katonája harminc-ezer japán támadóval nézett szembe, Phenjan védelmének kulcsa a Tedong-folyó volt."

1. Korabeli társadalmi viszonyok – a nők helyzete a Csoszon Királyság időszakában

A 19. század második felében a Koreai-félsziget szinonimája a *Remetekirályság* szó lett, ugyanis a külföldtől tudatosan elzárkózó monarchiáról nagyon-nagyon kevés információ állt rendelkezésre. A Csoszon Királyság (1392–1897) belső viszonyairól szóló első leírások azonban már megemlítették, hogy az ország társadalmát szigorú hierarchia jellemezte. Az uralkodó osztály tekintélyét a konfuciánus világnézet támasztotta alá, amely mindent átfogó eszmei alapként rendkívül szigorú korlátok közé szorította a korabeli nők életét. Bár a koreai történelem korábbi időszakában – így a kora-középkori Silla Királyság idején – előfordult olyan, hogy női uralkodó irányította az országot, a konfuciánus viszonyok között azonban ez elképzelhetetlen lett volna.

A Csoszon Királyságban a nők élettere alapvetően a családra korlátozódott. Feltétlen engedelmességgel tartoztak férjüknek, férjük szüleinek és saját fiuknak is. A korszak konfuciánus tudósai megtiltották a nők számára az újbóli házasodást: ha férjük meghalt, hűségesnek kellett maradniuk az elhunythoz és tovább nevelni gyermekeiket. Ez alapvetően a férfiközpontú származási vérvonal védelmét szolgálta, mivel az újbóli házasság esetén az előző férjtől született gyermekeknek új családnevet kellett volna felvennie. Akik mégis az újbóli házasság mellett döntöttek, társadalmi megvetéssel

A_phenjani_legenda.indd 31 27/05/2025 17:05

és büntetésekkel szembesültek, gyermekeik például nem vehettek részt az állami vizsgákon, amelyek a hivatalnoki karrier belépőjének számítottak.[39]

A férfiközpontú származási vérvonal védelmét szolgálta az is, hogy a család ügyeinek folytatója – és ezzel a családi vagyon örököse – az elsőszülött fiú lett, aki apja halálát követően az ősökre emlékező *csesza* ('tiszteletadó') szertartás felelőse lett. Az esemény évente két alkalommal került – és kerül a mai is – megrendezésre: a hold naptár szerinti újév, azaz a *szolnal* alkalmával; valamint a hold naptár szerint nyolcadik hó tizenötödik napján esedékes őszi hálaadás, azaz a *cshuszok* idején. Az ősökre emlékező szertartást a mai napig a férfiak végzik, a nagycsalád összegyűlt tagjainak ellátása és kiszolgálása pedig a nők feladata. Ebben különösen nehéz szerep hárul az elsőszülött fiú feleségére, akinek kulcsszerepe van a vendéglátással járó munkák elvégzésében.

Aki ki akart törni a merev konfuciánus szabályok közül, bűnt követett el, ugyanis a házastárs elhagyása és a házasságtörés egyaránt bűncselekménynek számított. A kitörés egyik lehetséges módja volt még a tanulás is, bár a Csoszon Királyságban nem voltak olyan intézmények, amelyek a nők oktatását biztosíthatták volna.[40] A korszak véleményformálói ugyanis úgy vélték, hogy az oktatás következtében a nők elhanyagolnák családi és háztartási kötelezettségeiket. Még a 15. század legendás koreai uralkodója, Szedzsong király is úgy vélte, hogy nem szabad megengedni, hogy a nők beleüssék az orrukat az államügyekbe, mert az súlyos következményekkel járna.[41] Ennek ellenére a Szedzsong király által megalkotott *hangül* betűírás alapvető fontosságú eszközt adott a nőknek, hogy szorgalmas önképzés eredményeképpen irodalmi és tudósi tevékenységet folytassanak. A könnyen megtanulható betűknek köszönhetően a nők el tudták olvasni a koreai nyelvre

[39] Lee Bae-yong: *Women in Korean History*, Ewha Womans University Press, Seoul, 2008, 22–23.
[40] Lee Bae-yong: *Women in Korean History*, 16.
[41] Lee Bae-yong: *Women in Korean History*, 39.

A_phenjani_legenda.indd 32 27/05/2025 17:05

már lefordított kínai tankönyveket és irodalmi műveket, miközben a férfiak továbbra is a kínai karaktereket tekintették a tudás igazi, méltó hordozójának.

A Csoszon Királyság időszakában a két nem szigorúan elkülönült egymástól. A gyerekeket hét éves korukban megtanították arra, hogy a fiúk a fiúkkal, a lányok a lányokkal játszanak. A korabeli szabályok pontosan meghatározták, hogy a férfiak és a nők tartsanak távolságot egymástól, még a családi élet keretein belül is. Ennek megfelelően a tehetősebb társadalmi rétegek házaiban a férfiak és a nők lakrésze teljesen elkülönült egymástól, lakrészeiket külön fal választotta el egymástól, amin természetesen azért volt egy kapu, hogy szükség esetén meglátogathassák egymást. A felsőbb osztálybeli nők férjükön és családtagjaikon kívül nem állhattak szóba más férfiakkal; ha ez mégis elengedhetetlen volt, akkor csak közvetetten, egy harmadik személyhez fordulva közölhették mondandójukat. Továbbá, azon különleges alkalmak esetén, amikor kiléptek otthonukból, el kellett takarniuk arcukat, nehogy azt az idegenek megláthassák.[42]

A nők életét meghatározó szigorú szabályok szorításából csupán a hagyományos ünnepek, valamint a korszak fontosabb eseményei jelentettek átmenetileg kiszabadulást. A hold naptár szerinti újév első teliholdja alkalmával, azaz a *teborum* ünnepe idején a koreai falvak apraja-nagyja kiment a mezőkre, ahol egyrészt a *csvibulnori* nevű játékot játszották – égő szalmát vagy izzó szenet tartalmazó kilyukasztott fémdobozok lengetésével fénycsíkokat hoztak létre –, másrészt a nők a *kanggang szulle* nevű körtáncot járták. Az utóbbi során a nők az éjszakai tábortűz körül egyre gyorsabb ritmusban táncoltak, aminek gyökerei állítólag az Imdzsin háború, tehát Kje Vol Hjang életének időszakáig nyúlnak vissza. A legenda szerint maga Li Szun Sin admirális, a félsziget délnyugati részén lévő Csholla tartomány flottaparancsnoka rendelkezett a körtánc szükségességéről, mivel az éjszakai tábortűz körül forgó alakok

[42] Lee Bae-yong: *Women in Korean History*, 30.

A_phenjani_legenda.indd 33 27/05/2025 17:05

látványával azt az illúziót kívánta kelteni az ellenségben, hogy a koreai csapatok létszáma jóval nagyobb a valóságosnál. A nők számára újabb átmeneti felszabadulást jelentő ünnepet a hold naptár szerinti ötödik hónap ötödik napján, azaz a *tano* ünnepén tartották, amivel a nyár kezdetét üdvözölték. Ennek során a nők a közeli patak vagy folyó partjára mentek, ahol az új évszakot köszöntve megmosakodtak, hajukat a *cshangpho* nevű fa leveleit tartalmazó vízzel mosták meg, majd ugyanennek a fának a gyökeréből készült hajtűt tűztek a hajukba, hogy az megvédje őket a fejfájástól. A nyárköszöntő részét képezte az is, hogy a lányok hintát kötöttek egy erre alkalmas fa ágára, majd mindannyian élvezték, hogy a hintázás során magasabbról, más nézőpontból tekinthetnek életterükre. A mindennapok sorozatából kiszabadulást jelentettek továbbá az olyan fontos események is, mint az uralkodó és kíséretének áthaladása az adott településen, vagy a Kínai Birodalom követének érkezése.[43]

A korabeli szigorú szabályokat jól betartó hölgyeket a kitüntető *joljo* címmel ruházták fel, ami leginkább az 'erényes nő' kifejezéssel feleltethető meg. A cím büszke tulajdonosai számos jutalomban részesültek: egyrészt lakóhelyük elé egy piros színű díszkaput állítottak, ami azt jelezte, hogy itt egy „erényes nő" él; másrészt gabonát kaptak és családjuk felmentést kapott a közmunka kötelezettség alól. Egy-egy „erényes nő" történetéről könyvek is születtek, amelyek *hangül* betűs változataiból a női olvasók is tanulmányozhatták a korszakban elvárt magatartásformákat. A kitüntető címet az Imdzsin háború idején már nem csupán a szigorú szabályokat jól betartó hölgyek kaphatták meg, hanem a hazafias tetteket végrehajtók is. Ezekből pedig nem volt hiány, bőven elég arra gondolni, hogy 1593-ban a hengdzsui vár védelmekor a nők mennyire fontos szerepet játszottak. A legendává vált történet szerint ugyanis az asszonyok szoknyáikban hordtak köveket a várfalakra, hogy azokkal verjék vissza az ostromló japán csapatokat, sőt még forró

[43] Lee Bae-yong: *Women in Korean History*, 32.

A_phenjani_legenda.indd 34 27/05/2025 17:05

Életkép a Csoszon Királyságból – nők a tano *ünnepén. Sin Jun Bok koreai festőművész 1804-ben készült klasszikus alkotása*
Forrás: a szerző gyűjteménye

vizet is zúdítottak rájuk. Mindezek elismeréseképpen az Imdzsin háború évei alatt összesen 356 hölgy kapta meg az „erényes nő" kitüntetést, miközben „kötelességtudó fiú" címben csak 67-en részesültek, a „hűséges alattvaló" kitüntetésben pedig csak 11-en.[44]

A hősies tetteket végrehajtó nők között természetesen voltak kiszengek is, akiknek emléke az adott régióban maradt fenn. Ilyen Phenjanban Kje Vol Hjanglegendája, valamint a félsziget délnyugati részén lévő Csindzsuban egy Csu Non Ge nevű hazafias kiszeng története. Non Ge a Csholla tartománybeli Szuncshangban született, később Üiam néven vált ismertté. Amikor 1593 nyarán a japán csapatok elfoglalták Csindzsu várost, a kiszeng nem tudott elmenekülni és a megszállók fogságába esett. A KNDK elsőszámú ösz-

[44] Lee Bae-yong: *Women in Korean History*, 34–35, 37.

A_phenjani_legenda.indd 35 27/05/2025 17:05

szefoglaló történelemkönyvének állítása szerint a japán katonák hatvanezer helyi lakost – köztük nőket és gyerekeket – mészároltak le, az életben maradtakat pedig egy raktárépületbe terelve felgyújtották. Non Ge mindezek hatására elhatározta, hogy egyszemélyes bosszút fog állni, amire rövidesen sor is került. A japán katonai vezetők ugyanis a magaslati Cshokszogru pavilonban közös ivászatot rendeztek, ahol Non Get éneklésre és táncolásra kényszerítették. A kiszeng a jó alkalmat kihasználva leitatta a rangidős parancsnokot, majd tánc közben magához ölelte és magával rántotta a pavilon alatti Nam-folyóba.[45] A csindzsui emberek No Ge hősiességét utólag egy dallal ismerték el, amelynek szövege a következő:

A szuncshangi kiszeng Üiam
A mi hazánk megmentéséért
A japán nyakát átölelve
A csindzsui Nam-folyóba beleugrott.[46]

A lány halála az *Ou jadam* ('Ou történeti feljegyzései') című 1621-ben készült történeti munkában szerepelt először, amelyet egy Rju Mong In (1559–1623) nevű irodalmár állított össze a Csindzsu környékén fennmaradt történetekből. Az írásmű leszögezi, hogy nem Non Ge volt az egyetlen kiszeng, aki feláldozta magát a japánok elleni harcban az Imdzsin háború idején: számos hasonló sorsú fiatal nő volt akkoriban. Non Ge halálának helyszínén, a Cshokszogru pavilon alatt lévő sziklára 1629-ben az Üiam, azaz „Igazság Sziklája" nevet vésték, a lány hősiességének elismerésére. Később, a 18. század során a csindzsui elit megkezdte Non Ge emlékének ápolását, és azt követelték az udvartól, hogy a lányt nyilvánítsák hazafias kiszengnek. Mindez persze jó lehetőséget kínált arra, hogy a csindzsui elit elhalványítsa a város elestének kedvezőtlen emlékét. A 18. század végén Non Ge „hazafias ki-

[45] *Csoszon rjoksza szangsik*, 289–290.
[46] *Csoszon rjoksza szangsik*, 289–290. (Fordította: CS.M.)

A_phenjani_legenda.indd 36 27/05/2025 17:05

A csindzsui Cshokszogru pavilon, ahonnan Csu Non Ge a helyi japán parancsnokot magával rántva a Nam-folyóba ugrott. An Csung Sik koreai festőművész 1913-ban készült alkotása
Forrás: a szerző gyűjteménye

A_phenjani_legenda.indd 37 27/05/2025 17:05

szeng" lett, emlékének megőrzésére állami *csesza* ('tiszteletadó') szertartások kezdődtek, sőt a 19. században még egy szentélyt is építettek neki.[47]

Fontos megemlíteni, hogy Csu Non Ge emlékezete és kultusza elsősorban a mai Dél-Korea területén – azon belül is Csindzsu városban – maradt fenn, miközben Észak-Koreában a kiszengek által végrehajtott hőstettek említésekor kizárólagosan Kje Vol Hjangra emlékeznek. A két történet – a nyilvánvaló párhuzamosságok ellenére – két különböző földrajzi helyszínen lezajlott eseménysort tartalmaz, amelyekben a legfontosabb azonosság a korabeli kiszolgáltatott női szerepekre való utalás. A Csoszon Királyság évszázadai során ugyanis a nők csupán négy olyan szerepkört tölthettek be, amelyek túlmutattak a családi élet keretein: udvarhölgyek lehettek, csatlakozhattak a gyógyítónőkhöz, sámánasszonyok lehettek, vagy pedig – mint a fentiekben többszörösen céloztunk rá – kiszeng válhatott belőlük.

A nők egyenjogúsítása csupán 1894-ben, az úgynevezett *Kabo kehjok* ('Kabo év reformjai') során kezdődött meg, de a konfuciánus tradícióktól való elszakadás egy hosszabb folyamat maradt. Ehhez kapcsolódik, hogy 1950 nyarán a déli országrészt lerohanó kommunista észak-koreai csapatok egyik fő politikai szlogenje az volt, hogy a feudalizmus maradványainak eltörlésére törekszenek, ami a nők vonatkozásában a teljes egyenjogúsítást jelentette. Több visszaemlékezés is alátámasztja, hogy a megszállt területeken a Koreai Néphadsereg tisztjei kézfogással köszöntötték a nőket, amivel azt demonstrálták, hogy a szocialista rendszerben a patriarchális tradíciók már nem érvényesek.[48] Kim Ir Szen észak-koreai diktátor – a propagandaműként számon tartott – emlékirataiban azt írja,

[47] Jung Ji Young: War and the Death of a Kisaeng: The construction of the Collective Memory of the „Righteous Kisaeng Non'gae in Late Chosun, *Seoul Journal of Korean Studies*, Vol. 22, 2009, 161, 165, 168.

[48] Csoma Mózes: Red Star over Seoul: Facts and the Myths of the Ninety-Day-Long Communist Rule over the South Korean Capital in 1950, *European Journal of Korean Studies*, Vol. 23, 2023, 51-88.

A_phenjani_legenda.indd 38 27/05/2025 17:05

hogy a koreai nők a *„feudalizmus béklyóiban”* évszázadokon keresztül a *„hátsó szalonokba”* kényszerültek. Kim maga sem hitte, hogy a nők *„gyenge fizikai felépítésükkel”* képesek lesznek majd megbirkózni a partizánharcok minden nehézségével, bár a történelemben számos példa bizonyította a nők kiemelkedő részvételét a függetlenségi harcokban. És ezen a ponton az észak-koreai pártfőtitkár példaként hivatkozik Kje Vol Hjangra, aki phenjani kiszengként részt vett egy Konisi nevű japán megszálló lefejezésében.[49]

2. A kiszengek, azaz a „szórakoztató hölgyek” a Csoszon Királyságban

Már a Három Királyság idején (i.e. 1. század – i.u. 7. század) voltak a kiszengekhez hasonló szórakoztató hölgyek a Koreai-félszigeten, akik a kínai *csenü* nevű mulattató hölgyek mintájára végezték tevékenységüket. A Korjó Királyság (918–1392) időszakában a kiszengek felléptek az udvari banketteken, táncukat és éneküket az udvari zenészek kísérték. Abban az időszakban a nők relatív szabadságot élveztek, az uralkodó társadalmi osztályokhoz tartozó hölgyek még befolyással bírtak a politikai ügyek alakítására is. A korjói uralkodók számos esetben a kiszengek közül választottak ágyast maguknak, akik ezzel magas társadalmi státuszt kaptak. Szerepükről mégis kevés információ áll rendelkezésre, mert a Csoszon Királyság létrejötte után a krónikákat és feljegyzéseket szerkesztő konfuciánus tudósok vonakodtak felhasználni azokat a témákat, amelyekben a szórakoztató hölgyek is érintettek voltak.[50]

A Csoszon Királyság egyik korai uralkodója, Thedzsong király (1400–1418) rendeletben szabályozta a kiszengek státusztát, szigorúan megtiltva számukra a rangok adományozását. Az utóbbival

[49] Kim Il Sung: *With the Century 5*, Foreign Languages Publishing House, Phenjan, 1994, 55-56.

[50] Lee Byong-won: Evolution of the Role and Status of Korean Professional Female Entertainers (Kisaeng), *The World of Music*, Vol. 21, 1979, 75.

A_phenjani_legenda.indd 39 27/05/2025 17:05

az uralkodó minden bizonnyal a palotán belüli konfliktusokat kívánta megelőzni a királyné és a királyi szeretők között. A 15. század elejétől a kiszengek szerepkörét kissé kibővítették, a szórakoztatáson kívül különböző szaktudásokra, így például orvostudományi ismeretekre is tanították őket. Az utóbbira azért volt szükség, mert a konfuciánus szabályok még azt is korlátok közé szorították, hogy a női betegek kezelést kapjanak a férfi orvosok részéről. A kiszengek fő tevékenysége azonban a szórakoztatás volt, így felkészítésük fő csapásiránya is a zenére és a táncra koncentrálódott. A Csoszon Királyság korai szakaszának kiemelkedő uralkodója, Szedzsong király (1418–1450) krónikásai feljegyezték, hogy a helyhatóságok évente két alkalommal indítottak kurzusokat a kiszengek számára: februártól áprilisig és augusztustól októberig.[51] A királyi udvar által foglalkoztatott kiszengek esetében az oktatás kiegészült az udvari etikettel is. A palota bankettjein előadott táncok zenei kíséretét az udvar vak férfi muzsikusai biztosították, megőrizve a nemek szigorú elkülönülésének konfuciánus erkölcsi követelményeit.[52] Az udvarban tevékenykedő szórakoztató hölgyek a botrányos életviteléről hírhedt Jonszangun király (1494–1506) regnálása idején élték fénykorukat. A hivatalnokok megbízást kaptak, hogy országszerte csinos és tehetséges lányokat toborozzanak a palota számára. Míg Jonszangun uralkodásának kezdetén körülbelül csak 100 kiszeng volt az udvarban, regnálásának késői szakaszában a szórakoztató hölgyek száma már meghaladta a tízezer főt.[53] Az öntörvényű királyt – aki számos tisztogatást is végrehajtott a tisztviselők között – végül a hivatalnokok egy csoportja puccsal taszította le a trónról, száműzetésben bekövetkezett halálát követően pedig nem adtak neki poszthumusz uralkodói nevet.

A kora-újkor egyik legismertebb kiszengje Hvang Dzsini (1506–1567) volt, aki részben szépségével, részben kitűnő intellektusával vált híressé. A legenda szerint sok magasabb társadalmi

[51] Lee Bae-yong: *Women in Korean History*, 74–75.
[52] Lee Byong-won: Evolution of the Role and Status, 76.
[53] Lee Bae-yong: *Women in Korean History*, 74.

A_phenjani_legenda.indd 40 27/05/2025 17:05

státuszú férfi tekintette meg Dzsini zenés-táncos előadásait. Többen szerették volna feleségül is venni, de erre a lány alacsony társadalmi státusza miatt nem nyílt lehetőség. Dzsini koreai nyelvű *sidzso*-verseket, valamint kínai nyelvű *hansi*-verseket is írt. Az előbbiek közül öt, az utóbbiak közül nyolc maradt fenn az utókor számára. Magyarországon Osváth Gábor főiskolai docens foglalkozott részletesen a kiszeng költőnő életével és verseivel.[54]

A Csoszon Királyság évszázadai során a kiszengek hivatalosan a helyhatóságokhoz tartozó szolgálók voltak, akiknek előadóként és segítőként kötelezően részt kellett venniük a banketteken, ugyanakkor arra nem kötelezték őket, hogy prostitúciós tevékenységet folytassanak. A kiszeng-növendékeket a korabeli társadalom legalján lévő *cshonmin* osztályból toborozták, képzésüket 15 éves koruk körül – egyes források szerint még korábban – kezdték meg, tényleges tevékenységük pedig 18 éves és 30 éves koruk között zajlott. A vidéki területek helyhatóságaihoz tartozó kiszengeket *hjanggi* néven említették, a fővárosban élőket pedig *kjonggi* néven. Az utóbbiak általában rendelkeztek egy pártfogó férfival, aki többnyire alacsonyabb rangú állami alkalmazott volt, valamint aki már visszavonult az aktív szolgálattól és *kibu* – azaz 'a kiszeng férje' – néven emlegették. Ezt a szerepet a 17. század elején legalizálták, és a szórakoztató hölgyek ügyeinek menedzselésével komoly terhet vettek le az államról.[55]

A vidéki kiszengek mindenképpen hátrányos helyzetben voltak a fővárosban élőkhöz képest, ugyanis legtöbbjük nem rendelkezett pártfogó férfival, ráadásul előadói tevékenységük is a regionális népzenére és néptáncra korlátozódott. A phenjani kiszengek elsősorban a *Kvanszan jungma* ('Hegyek és csatalovak') című dalt énekelték, amelynek alapját egy Sin Kvang Szu nevű költő 1746-ban írt verse szolgáltatta. Eközben a félsziget északkeleti részén lévő Hamgjong tartományban a szórakoztató hölgyek a *Jongbi ocshon*

[54] Osváth Gábor: Hvang Dzsini sidzso versei, *Távol-keleti Tanulmányok*, 2009/1, 99–109.
[55] Lee Byong-won: *Evolution of the Role and Status*, 76, 78.

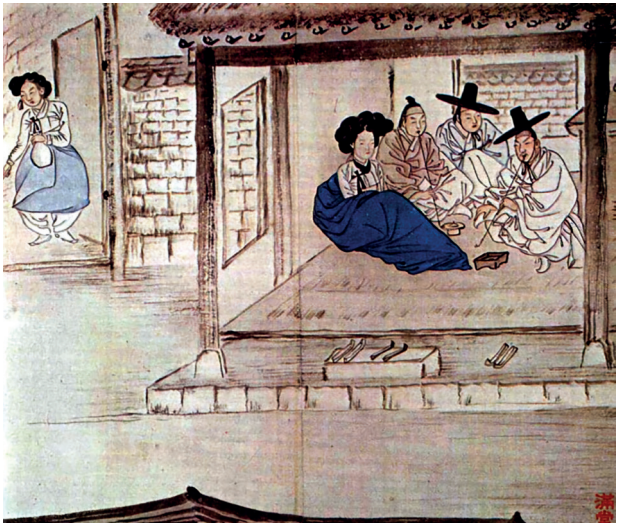
A_phenjani_legenda.indd 41 27/05/2025 17:05

ga ('Repülő sárkányok dala') című dalt adták elő, ami az uralkodó dinasztia Hamgjong tartománybeli gyökereit méltatta.[56] Előfordult olyan, hogy nagyobb bankettek és egyéb események alkalmával vidéki kiszengeket is a fővárosba rendeltek, akik közül a legtehetségesebbek ott maradhattak, és fővárosi szórakoztató hölggyé válhattak. A korabeli viszonyok között a kiszengek státusza azt jelentette a fiatal nők számára, hogy szinte soha nem kellett éhezniük, selyemruhát hordhattak és ékszereket viselhettek. A társadalom felsőbb szintjein lévő nőkhöz képest pedig privilégiumot jelentett, hogy számos férfi ismerőssel rendelkezhettek, a *cshonmin* osztálybeli férfiak szeretői lehettek, sőt akár a társadalom legfelső szintjén lévő *jangban* férfiak ágyasaivá is válhattak. Ha az utóbbi megvalósult, akkor a nő már az adott előkelő férfihez tartozott, nem volt köteles többé banketteken fellépni, és gyakorlatilag elhagyta a szórakoztató hölgyek státuszát. Az ilyen pályafutást befutott nőket *kicshop* néven említették, akik pedig igazán tehetőssé váltak, még saját szolgákat is tarthattak.[57]

Kje Vol Hjang legendájában a fent bemutatott keretek mindvégig jelen vannak. A történet számos feldolgozásában a főhősnő már régóta ismerte Kim Üng Szo parancsnokot, az 1988-ban megjelent észak-koreai képeskönyv egyenesen úgy említi, hogy Kim a lány „*kliense*" volt, majd pedig a japán megszállást követően a japán helytartó tartott igényt a lány szolgálataira.[58] Az 1964-ben Észak-Koreában publikált mesés történet kiemeli, hogy a főszereplő maga is tisztában van azzal, hogy a korabeli társadalom alsó néprétegéhez tartozik. Még a történet elején megfogalmazta, hogy bár ő „*egy olcsó kisz*eng", mégis inkább meghalna, minthogy elárulja a hazáját.[59] A történet közepén pedig a következő monológ is elhangzik tőle: „*Hazánk védelme szempontjából nem létezik olyan kategória, mint »nagy ember« vagy »kis ember«. Bár én csak*

[56] Lee Bae-yong: *Women in Korean History*, 77.
[57] Lee Byong-won: Evolution of the Role and Status, 76, 78.
[58] *Kye Wol Hyang*, 13, 26.
[59] *Rjokszae irüm nan njoszongdül*, 149.

A_phenjani_legenda.indd 42 27/05/2025 17:05

Egy kiszeng ábrázolása Sin Jun Bok festőművész 1804 körül készült festményén
Forrás: a szerző gyűjteménye

Komungo nevű citeraszerű hangszeren játszó kiszengek Sin Jun Bok festőművész 1804-ben készült festményén
Forrás: a szerző gyűjteménye

egy egyszerű kiszeng vagyok, az életemet a hazámnak szentelem és minden erőmmel Kim Üng Szo parancsnokot fogom segíteni".[60]

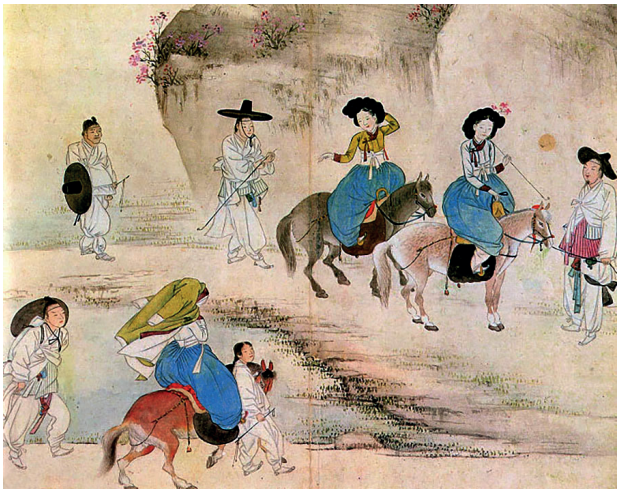
A Csoszon Királyság késői szakaszában a szórakoztató hölgyek osztályában három külön kategória alakult ki. Az *ilphe* nevet viselő első kategóriába tartoztak a tényleges kiszengek, a királyi udvarban és a *jangban* nemesek bankettjein ők biztosították a résztvevők szórakoztatását, a legfelsőbb körökbe való bejáratosságuk jeleként szolgálók által cipelt hordszékben közlekedtek. Őket követte az *iphe* nevet viselő szórakoztató hölgyek kategóriája, amelybe az első kategóriából kiöregedett hölgyek tartoztak, akiket kétes hírnév övezett és gyakran prostitúciót is folytattak. Végül pedig a *szamphe* nevet viselő kategória, amelynek tagjai a klasszikus zenei repertoár helyett csupán népdalokat énekelhettek, és lényegében prostituáltak voltak. Ezzel párhuzamosan – a 19. század elejétől – a *kibu* nevet viselő pártfogó férfiak szerepe is megváltozott, és gyakorlatilag a prostitúciót elősegítő futtatókká váltak.[61]

1876-tól megkezdődött a Csoszon Királyság fokozatos megnyitása, az országba látogató külföldiek pedig előszeretettel számoltak be útleírásaikban a kiszengekről is. Az Osztrák-Magyar Monarchia haditengerészetének Zrínyi gőzkorvettje 1890 októberében fordult meg a koreai Csemulpho kikötőjében, Dr. Gáspár Ferenc hajóorvos pedig a következőket írta később könyvében a kiszengekkel kapcsolatosan:

> *„Különös szerepet játszanak a vándortánczosnők, akiket sok tekintetben Koreának az auvergnei gyermekeinek lehet nevezni. Kang ven do-ból* [a keleti partvidéken lévő Kangvon tartomány – CS.M.], *Korea Svájczából származnak, szép arczúak, csinos teremtések, kik hegyes hazájukból elindulnak az országba szerencsét próbálni, nem vivén magukkal mást, mint szép arczukat, szép hangjukat és kellemes modorukat. Énekelve és tánczolva vándorolnak város-*

[60] *Rjokszae irüm nan njoszongdül*, 154.
[61] Lee Byong-won: *Evolution of the Role and Status*, 78, 79.

A_phenjani_legenda.indd 44 27/05/2025 17:05

Kiszengek lóháton Sin Jun Bok festőművész 1805 körül készült festményén
Forrás: a szerző gyűjteménye

Hajókiránduláson résztvevő kiszengek Sin Jun Bok festőművész 1805 körül készült festményén
Forrás: a szerző gyűjteménye

ról-városra, néha férfi zenekar kíséretében. Ahol neszét veszik egy mulatságnak, oda beállítanak mint tánczosnők és énekesnők, vagy mint kisegítők a vendégek kiszolgálásában. Mindenütt szívesen látják és aránylag jól is fizetik őket".[62]

Érdemes megemlíteni, hogy a Kangvon tartománybeli kiszengek elsősorban a *Kvandong bjolgok* ('Kangvoni jelenetek dala') című mű előadásáról voltak híresek, amit egy Csong Cshol (1536–1593) nevű híres költő alkotott.[63]

A 19. század legvégén komoly változások kezdődtek a Koreai-félszigeten. Fentről indított reformok keretében felszámolták a társadalmi osztályokat, a jangban nemesek elvesztették addigi kiváltságaikat. A nagyhatalmak ütközőpontjában lévő ország azonban a századfordulót követően nem tudta megőrizni függetlenségét, amihez nagyban hozzájárult a kelet-ázsiai dominanciáért vívott orosz–japán háború végkimenetele is. 1905-ben a Japán Birodalom protektorátusi rendszert vezetett be az országában, 1910-ben pedig gyarmati uralom alá vonta a félszigetet. A koreai függetlenség végóráiban, 1908-ban egy másik magyar hajóorvos, a Kaiser Franz Josef I. cirkáló fedélzetén érkező Dr. Bozóky Dezső is megfordult a félszigeten, aki később megjelent könyvében szintén beszámolt a kiszengekről:

„Épen midőn kiléptem a bazárból, négy riksa nyargalt a főutcán végig, melyek mindegyikében egy-egy bíborpiros, vagy violaszínű ruhába öltözött, szabályos arcú, szép fiatal leány ült. Bizony megfordultam utánuk. Simára fésült szép fekete hajuk hátul, egészen lent a nyaknál egyszerű, gömbölyű kontyban végződött, melybe aranyos fésűk s virágok voltak tűzdelve. Ezek a koreai

[62] A magyar hajóorvos a Kangvon tartománybeli csinos táncosnőket a kínai Szucsou (Suzhou) város legszebb lányaihoz hasonlította. Gáspár Ferenc: *Negyvenezer mérföld vitorlával és gőzzel*, Singer és Wolfner, Budapest, 1892, 372.

[63] Lee Bae-yong: *Women in Korean History*, 77.

A_phenjani_legenda.indd 46 27/05/2025 17:05

Egy „vándortánczosnő” *ábrázolása*
Dr. Gáspár Ferenc hajóorvos útleírásának
egyik későbbi kiadásából
Forrás: Gáspár Ferenc: *A föld körül* [IV. köt.],
Singer és Wolfner, Budapest, 1907.

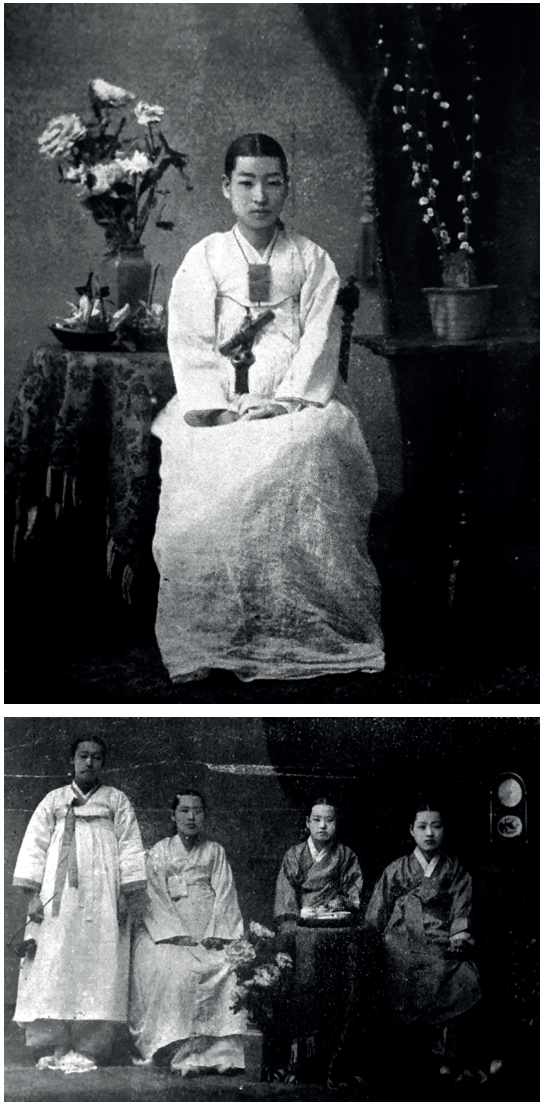
A_phenjani_legenda.indd 47 27/05/2025 17:05

nők ruhájától annyira elütő ruhákba öltözött fiatal leányok koreai gésák, azaz táncosnők s énekesnők, az úgynevezett »gisaingok«. [Sic!] *Valami ünnepélyes lakomára vagy mulatságra mentek énekelni s a vendégeket szórakoztatni. Mint megtudtam, a csak csekély számú koreai gésák az állampénztárból húzzák fizetésüket s minden hivatalos lakomán s udvari ünnepélyen ott vannak. Ezek a leányok tulajdonképpen a koreai nők között a legintelligensebbek, legképzettebbek, kik írni, olvasni is tudnak, kik nemcsak énekelnek s zenélnek, de értik a legfinomabb társalgást is s valósággal Korea legszebb női."*[64]

Korea önálló államiságának megszűnése és a japán gyarmati uralom kezdete természetesen hatással volt a szórakoztató hölgyek helyzetére is. A kiszengek központi nyilvántartása véget ért, a fentebb bemutatott három kategória közti különbség pedig megszűnt. A *szamphe* kategóriába tartozó szórakoztató hölgyek – tehát akik lényegében prostituáltak voltak – politikai befolyással rendelkező férfiak segítségével egy szakmai szervezetet hoztak létre, és ettől kezdődően a kiszeng nevet saját magukra vonatkozóan kezdték használni. A kiszengek utánpótlását továbbra is a legszegényebb családokból származó lányok biztosították, a felkészítésüket pedig az állam helyett a *kvonbon* nevű magániskolák vették át. Ezekben az intézményekben nyolc és húsz év közötti lányokat tanítottak, majd közvetítettek fogadásokra és ünnepségekre. A tananyagban a magániskolák profiljától függően bizonyos különbségek lehettek, így az 1920-as években a phenjani *kvonbon* iskola hároméves képzése során külön oktatta a Csoszon Királyság időszakának udvari rítusait és a korabeli bankettek jellemzőit. A tantárgyak között szerepelt továbbá a japán nyelv és kultúra is azért, hogy a kiszengek a japán gésákkal megegyező előadói repertoárral rendelkezzenek, mivel vendégkörükben koreaiak és japánok egyaránt voltak.

[64] Bozóky Dezső: *Két év Keletázsiában. China* és *Korea*, A szerző kiadása, Nagyvárad, 1911, 517–518.

A_phenjani_legenda.indd 48 27/05/2025 17:05

A gisaingok ábrázolása Dr. Bozóky Dezső hajóorvos útleírásából
Forrás: Bozóky Dezső: *Két év Keletázsiában. China és Korea*, A szerző kiadása, Nagyvárad, 1911.

A japán gyarmati uralom időszakában tehát a kiszengek hasonlatossá váltak a japán gésákhoz, szolgáltatásuk igénybevétele pedig kereskedelmi termék lett.[65] 1934-ben egy újabb magyar látogató, a Pesti Hírlapnak cikkeket író Geszty Júlia újságírónő utazott át a Koreai-félszigeten, később megjelent könyvében pedig a következőképpen számolt be a Szöulban megfigyelt kiszengekről:

> *„A megvilágított Piac-téren a hagyományos koreai dobtáncot táncolta négy kicsiny termetű, tejfehérre meszelt arcú táncos. Középen elválasztott, sima hajukba virágcsokor volt tűzve. Bőujjú, búzakék színű, földig érő selyemruhában, nyakukban akasztott dobbal s kezükben két vékony ütővel, ritmikusan táncoltak s elnyújtott, vékonyhangú énekkel kísérték a táncot."*[66]

A gyarmati uralom 1945-ben véget ért, a déli és északi megszállási övezetekre osztott Koreai-félszigeten pedig a kiszeng-képző *kvonbon* iskolák beszüntették tevékenységüket, az előadóművészek képzését pedig mindkét koreai államban a hagyományőrző intézmények vették át. Egy visszaemlékezés ugyanakkor arról számol be, hogy az 1940-es évek legvégén – tehát a koreai háború kitörésének előestéjén – még lehetett látni Szöulban kiszengeket. A brit követségen dolgozó George Blake hírszerzőtiszt, aki később a szovjetekhez történő átállásával szerzett kétes hírnevet magának, a következőket írta önéletrajzi könyvében a háború előtti dél-koreai fővárosról:

> *„Alkonyatkor gyakran kimentem az utcára,* […] *néztem a gyönyörű kiszeng lányokat, a hivatásos előadókat, akik élénk színű selyem és brokát ruháikban siettek kijelölt feladatukra. Fényes amerikai autók álltak meg a nagy kínai éttermek előtt. Jól öltözött üzletemberek és politikusok szálltak ki belőlük, akik az estét az éttermekben töltötték kedvenc előadóikkal".*[67]

[65] Lee Byong-won: *Evolution of the Role and Status*, 80.
[66] Geszty Júlia: *Rejtelmes kelet*, Singer és Wolfner, Budapest, 1937, 175.
[67] Blake, George: *No other choice*, Jonathan Cape, London, 1990, 116.

A_phenjani_legenda.indd 50 27/05/2025 17:05

A keizangok tánca Geszty Júlia újságírónő útikönyvéből
Forrás: Geszty Júlia: *Rejtelmes kelet*, Singer és Wolfner, Budapest, 1937.

3. Az Imdzsin háború korszaka

A koreai történelem egyik legnagyobb traumája az 1592–1598 között lezajlott japán betörés volt, amit a támadás esztendejének régi elnevezése alapján a koreai történelemkönyvekben Imdzsin háborúként szerepel. A hét éven keresztül tartó küzdelem közvetlen előzménye az volt, hogy Tojotomi Hidejosi hadúr megteremtette az egységes Japánt, hatalmát pedig egy nagyszabású külföldi hadjárattal kívánta megerősíteni. Célja a Ming Birodalom meghódítása volt, a Koreai-félsziget pedig felvonulási útvonalként szerepelt terveiben. A hadúr küldöttjei 1586-ban és 1589-ben is kifejtették a koreai udvarnak, hogy ha nem biztosítsanak szabad átvonulást a japán seregnek a Ming Birodalom felé, a Csoszon Királyság szembe fog kerülni Japánnal. A koreai udvar azonban nem tulajdonított túlzott jelentőséget a fenyegetésnek, mivel úgy tekintettek a japán betörés lehetőségére, mint a japán kalózcsoportok esetleges támadására, ami korábban már számos alkalommal előfordult.

A_phenjani_legenda.indd 51 27/05/2025 17:05

A japán támadás megindulásának előestéjén a koreai uralkodó, Szondzso király (1567–1608) egy küldöttséget menesztett Japánba, hogy személyesen találkozzanak Hidejosival. Hvang Jun Gil követ és Kim Szong Il misszióvezető-helyettes Kiotóban két hónapon keresztül vártak a japán hadúrra, aki éppen az ország más részein folytatott harcokat a rivális klánok ellen. A személyes találkozás azonban nem járt különösebb eredményekkel: a japán hadúr először azt hitte, hogy a koreaiak adófizetési céllal érkeztek, majd, amikor kézhez vette Szondzso király levelét, a küldöttséget újabb várakozásra kényszerítette. Hidejosi csak húsz nappal később válaszolt, amiben a hadúr újfent kifejtette követelését, hogy a Csoszon Királyság csatlakozzon a Ming Birodalom elleni hadjárathoz. A hazatérő koreai küldöttség álláspontja ráadásul nem volt egységes a háború lehetőségével kapcsolatosan: Hvang követ a harc elkerülhetetlenségét hangsúlyozta, Kim viszont nem tartotta valószínűnek a konfliktus eszkalálódását. Mivel az uralkodó az utóbbi véleményt fogadta el, nem erősítette meg az ország védelmét.[68]

A japán támadás végül 1592 holdnaptár szerinti negyedik hónapjának közepén indult meg, és rendkívül gyors sikereket aratott. Konisi Jukinaga *daimjó* csapatai a félsziget délkeleti részén lévő Puszan városnál szálltak partra, a védők rövidesen demoralizálódtak, a város pedig elesett.[69] Érdemes megemlíteni, hogy a keresztény vallású Konisi Jukinaga kíséretében egy Gregorio Céspedes nevű spanyol jezsuita is részt vett a hadjáratban: jelenlegi

[68] A két koreai követ tapasztalatairól bővebben: Yu Songnyong: *The Book of Corrections*, Institute of East Asian Studies, University of California, Berkeley, 2002, 28–31.

[69] Konisi Jukinaga (1555–1600): japán daimjó. Fontos szerepe volt a puszani, a hanszongi (szöuli), valamint a phenjani harcokban, majd a háború végén ő védte a japán kézen lévő erődöket a Ming Birodalom és Csoszon egyesített seregeitől. Később részt vett a japán belharcokban: a szekigaharai csatát követően ellenségei kezére került. Mint keresztény daimjó elutasította a harakirit, így kivégezték.

A_phenjani_legenda.indd 52 27/05/2025 17:05

ismereteink szerint a szertartásokért felelős hittérítő volt az első európai látogató a Koreai-félszigeten.[70]

A japán csapatok gyors győzelmek sorát aratva nyomultak észak felé a Csoszon Királyságban. A holdnaptár szerinti negyedik hónap végén – tehát alig két héttel a háború kirobbanását követően – már elfoglalták a középkori Silla Királyság fővárosaként számontartott Kjongdzsu várost. A sikerek hátteréhez meg kell említeni, hogy a japán *asigaru* gyalogos katonák ebben az időszakban már nem csupán kihegyezett bambuszbotokkal és *jari* lándzsákkal voltak felfegyverezve, hanem európai eredetű muskétákkal is. Még a harcok kirobbanását megelőzően Szo Jositosi, a csuzimai *daimjó* fia ellátogatott a koreai udvarba, amelynek során németalföldi eredetű lőfegyvereket ajándékozott Szondzso királynak. Bár a korszak kiemelkedő koreai tisztviselője, Rju Szong Rjong államtanácsos nagy lehetőséget látott az új fegyverekben, sőt javaslatot is tett azok nagyszámú beszerzésére, de erre végül nem került sor.

A főváros irányába előre nyomuló japán sereget a koreai erők Csongdzsu város térségében próbálták feltartóztatni, de a negyedik holdhónap végén lezajlott csata a koreaiak vereségével végződött. Szondzso király a fejleményekről értesülve úgy döntött, hogy az udvart ideiglenesen Phenjanba költözteti. Az uralkodó távozását követő napon, az ötödik holdhónap második napján Konisi Jukinaga csapatai elérték a fővárost. Hanszongban – tehát a mai Szöulban – a Kjongbok palota kapui zárva voltak ugyan, de a palotán belül tűz lángolt, ami az udvari adminisztráció irodáit pusztította el. A tűz minden valószínűség szerint a szolgák műve volt, akik így akarták megsemmisíteni a *nobi munszo* nevű dokumentumokat, amelyek bizonyították alacsony társadalmi státuszukat. A japán csapatok kifosztották Hanszong legnagyobb részét, a Kjongbok palota lényegében megsemmisült és nagyon sokáig használhatatlan maradt.

[70] Nahm C. Andrew: *Korea – Tradition and Transformation. A History of the Korean People.* Hollym, New Jersey and Seoul, 1988, 126.

A_phenjani_legenda.indd 53 27/05/2025 17:05

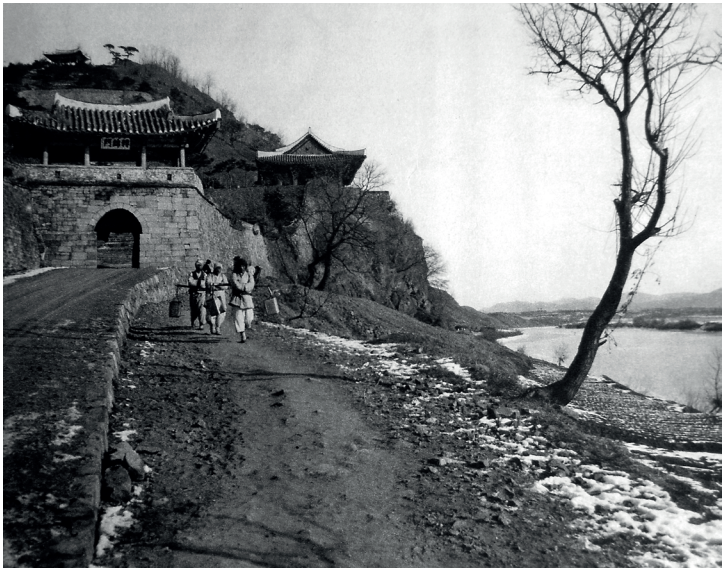
A menekülő koreai udvar még az ötödik holdhónap során Phjongan tartományban – tehát a mai KNDK északnyugati részét lefedő területeken – soron kívüli katonai vizsgákat hirdetett meg, amivel a hadsereg létszámát kívánták növelni. A rendkívüli vizsgák a lakosság egyharmadát kitevő szolgáknak is lehetővé tették a katonáskodást, azonban ez az intézkedés kontraproduktívnak bizonyult. Egyrészt visszás érzéseket váltott ki a konfuciánus értelmiségből, másrészt a katonaság védelmi képességeinek felhígulásához vezetett. A korabeli királyi feljegyzések a következőképpen számoltak be erről a jelenségről: „*Mindazok, akik száz lépés távolságról öt kilőtt nyíllal legalább egyszer eltalálták a célt, átmentek a vizsgán. A lovasok esetében mindazok, akik a lassan mozgó ló hátáról öt kilőtt nyíllal legalább egyszer eltalálták a célt, szintén átmenetek a vizsgán.*”[71]

A támadók egyszerre törekedtek arra, hogy Phenjan felé nyomulva megpróbálják fogságba ejteni Szondzso királyt, valamint arra, hogy meghódítsák a félsziget délnyugaton és északkeleten lévő periferikus részeit is. Konisi Jukinaga csapatai egymás után foglalták el a Phenjan felé vezető településeket, majd Kuroda Nagamasza hadtestével egyesülve elérték a Tedong-folyó partján lévő várost, de az ostrom kezdete előtt még megpróbálták rávenni a Csoszon Királyság kormányzatát, hogy adják meg magukat. Ezzel párhuzamosan az uralkodó elhagyta a várost, ami demoralizálta a védőket, a lakosság pedig menekülni kezdett a városból.[72] Mint rövidesen bemutatjuk, a Kje Vol Hjang legendának is van olyan változata, miszerint a phenjani kiszeng a menekülő lakossággal együtt elhagyta a várost, és később a japán csapatok hurcolták vissza oda.

[71] Hur Nam-lin: National Defense in Shambles: Wartime Military Buildup in Choson Korea, *Seoul Journal of Korean Studies*, 2009. december, 121.

[72] Hawley, Samuel: *The Imjin War: Japan's Sixteenth-century Invasion of Korea and Attempt to Conquer China*, Conquistador Press [E-book, kiadási hely nélkül], 2014, 200-202.

A_phenjani_legenda.indd 54 27/05/2025 17:05

A phenjani Moranbong-domb és a Tedong-folyó nyugati partja, ahol a Kje Vol Hjang legenda főbb eseményei zajlottak. A domb előtt a Csongümmun kapu látható, ami egykor Phenjan északi várának keleti kapuja volt. A fénykép az 1920-as években, tehát a japán gyarmati uralom időszakában készült
Forrás: F. M. Trautz: *Japan, Korea und Formoza*, Atlantis Verlag, Berlin, 1930.

Rju Szong Rjong államtanácsos visszaemlékezése szerint a városban tartózkodó magasrangú tisztviselők az államalapító Tangun Vanggomhoz, Kidzsához, és a Kogurjóbeli Tongmjong királyhoz imádkoztak, hogy hulljon eső, ami megemeli a vízszintet.[73] A hatodik holdhónap tizenharmadik napján a koreai csapatok egy éjszakai ellentámadással próbáltak lazítani az ostromgyűrűn: a város északkeleti részén lévő Nüngra szigetnél egy Ko On Bek nevű tiszt vezetésével katonák keltek át a folyón, majd rátámadtak az ellenségre. A hadművelet kezdetben sikeresnek ígérkezett, de

[73] Yu Songnyong: *The Book of Corrections*, 102.

A_phenjani_legenda.indd 55 27/05/2025 17:05

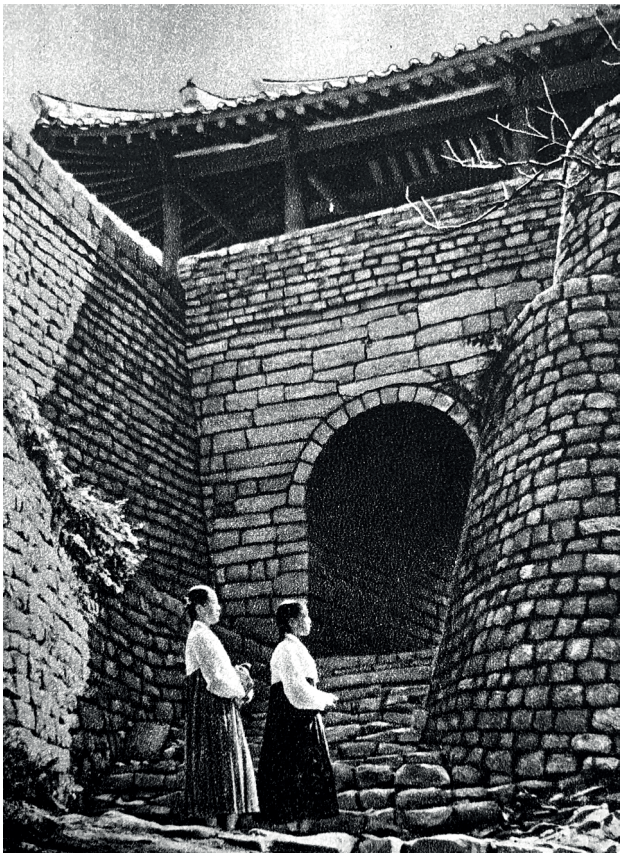
a magukhoz térő japánok végül elvágták a koreaiak utánpótlási vonalait. Több koreai harcos a folyó keskenyebb részein keresztül visszatért a várba, így a japánok pontosan meg tudták figyelni a gázlók elhelyezkedését. A következő napon pedig Konisi és Kuroda csapatai ezeket az átkelőhelyeket használva rohamozták meg Phenjant, a védők pedig visszavonultak. A japán csapatok a hatodik holdhónap tizenötödik napján vonultak be a városba.[74]

A koreaiak Szunan felé – tehát a mai phenjani nemzetközi repülőtér irányába – vonultak vissza. A japán katonaság egy teljesen kihalt városba érkezett, ugyanakkor a raktárakban hétezer tonna rizst találtak, ami utána hónapokig elegendő élelmiszer volt a megszálló erők számára.[75] Szondzso király eközben a Phenjantól északra lévő Jongbjonba menekült – napjainkban ez a település gyakran szerepel a híradásokban, mert ott található a KNDK elsőszámú nukleáris központja, – majd folytatta útját a kínai határon lévő Üidzsuba. Az uralkodó igyekezett mindent megtenni, hogy katonai segítséget kapjon a Ming Birodalom részéről, ami rövidesen meg is történt, így egy hónappal Phenjan elvesztését követően már egy kisebb kínai hadtest meg is kísérelte a város felszabadítását. Cu Cseng-hszün parancsnoksága alatt a hatezer fős kínai sereg a Moranbong-dombon lévő Cshilszongmun kapun keresztül tört be a városba, de a kezdeti sikerek után a japánok rájöttek, hogy csupán egy kisebb kínai támadással álltak szemben. Ezért előbb visszavonulást színleltek, majd a szétszóródó kínai harcosokat kelepcébe csalva elérték, hogy Cu Cseng-hszün parancsot adjon a kínai csapatok visszavonulására.

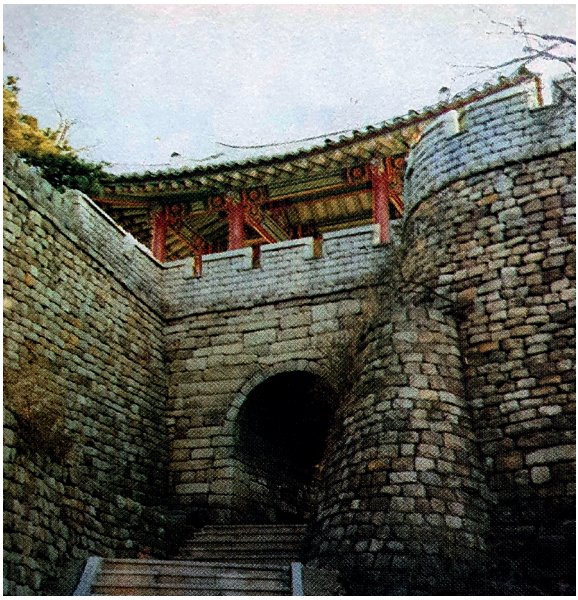
A város felszabadítására tett kísérlet során háromezer kínai katonai halt meg, ugyanakkor ez a fejlemény és a Ming Birodalom bárminemű részvétele a Kje Vol Hjang-legenda egyetlen változatában sem szerepel. A kudarcba fulladt felszabadítási kísérlettel kapcsolatosan Cu Cseng-hszün azt a magyarázatot adta Szondzso

[74] Yu Songnyong: *The Book of Corrections*, 106–108.
[75] Hawley, Samuel: *The Imjin War*, 203.

A_phenjani_legenda.indd 56 27/05/2025 17:05

A Moranbong-dombon lévő Cshilszongmun kapu, ami egykor Phenjan belső várának északi kapuja volt. Észak-koreai képeslap az 1950-es évek végéről
Forrás: a szerző gyűjteménye

A Cshilszongmun kapu az 1980-as években kiadott észak-koreai kiadvány illusztrációjaként
Forrás: Kang Gün Cso, Ri Kjong Hje: *Phjongjangüi odzseva onül* 'Phenjan tegnap és ma', Szahve Kvahak Csulphansza, Phenjan, 1986.

királynak, hogy csupán „*taktikai visszavonulást*" hajtott végre a kedvezőtlen időjárás miatt.[76] A szembenálló felek számára ugyanakkor nyilvánvalóvá vált, hogy elkerülhetetlen a nyílt összecsapás a két nagyhatalom között: Pekingben Van-li császár elrendelte a japánok kiűzését Korea területéről, Konisi Jukinaga *daimjó* pedig felismerte, hogy előbb-utóbb elsöprő kínai támadással kell szembenézniük.[77]

Az Imdzsin háború eseményeit bemutatva fontos megemlíteni, hogy miközben a koreaiak a szárazföldön sorozatos vereségeket

[76] Hawley, Samuel: *The Imjin War*, 217.
[77] Hawley, Samuel: *The Imjin War*, 218.

A_phenjani_legenda.indd 58 27/05/2025 17:05

szenvedtek, a tengeri hadszíntéren komoly sikereket tudtak aratni. A háború egyik fordulópontja 1592 hetedik holdhónapjának hatodik napján következett be, amikor a félsziget déli részén lévő Hanszan-szigetnél Li Szun Sin admirális 55 hadihajójával, a darumadarak kiterjesztett szárnyaihoz hasonló hadmozdulattal bekerítette a 73 hajóból álló japán flottát. A harc során a koreaiak 47 ellenséges vízijárművet süllyesztettek el, 12 hajót pedig elfoglaltak. A győzelem fő oka az volt, hogy a koreai hadihajók sokkal masszívabbak voltak a japán vízijárműveknél, amik alapvetően utánpótlás-szállítási feladatokat láttak el. A koreai flotta legnagyobb részt *panokszon* típusú hajókból állt, amelyek haladását két vitorla és tizennyolc evezőlapát biztosította. A hajókon két részből álló fedélzet volt: miközben az evezőlapátokat mozgató matrózok a védettebb alsó szinten helyezkedtek el, a hajóágyúkat kezelő katonák a jobb rálátást biztosító felsőbb szintről célozták az ellenséget. A japánok által használt *kobaja* és *szekibune* típusú hadihajókon viszont csak egy fedélzet volt, és mivel nagyon kevés hajóágyúval rendelkeztek, a japán lövészek alapvetően csak a muskétáikat tudták használni. Ezek a lőfegyverek – amik sikeresnek bizonyultak a szárazföldi harcokban és a koreai várak ostrománál – azonban jóval kisebb lőtávolsággal rendelkeztek a koreai hajóágyúknál, így a tengeri ütközetekben nem váltak be. A koreai és a japán hajótípusok különböztek abban is, hogy a koreai hadihajók szemből nézve U-betű formájúak voltak, míg a japánok V-formájú hajókkal rendelkeztek. Bár az utóbbi megoldás nagyobb sebességet eredményezett, a koreai hadihajók jóval stabilabbak voltak, és a közelharc során nem lehetett felborítani őket.[78] A koreaiak ráadásul bevetették a *kobukszon* típusú páncélozott hadihajóikat is, amelyek a korabeli Kelet-Ázsia legmasszívabb hadihajói lettek. A vízijármű haladását két vitorla és tizenhat evezőlapát biztosította, az utóbbiakat felváltva nyolcvan matróz mozgatta. A teknősbéka formájú

[78] *Kuksza kjoszajong csidoszu* ('Államtörténet tanári segédanyag'), Kyoyuk Injog Jawonbu, Szöul, 2002, 305.

A_phenjani_legenda.indd 59 27/05/2025 17:05

hajó páncélzatát fémből készült tüskék borították, ami megakadályozta az ellenséges katonákat, hogy a fedélzetre jussanak. Az úszó csodafegyver elején ráadásul egy sárkányfej gondoskodott az ellenség pszichés megfélemlítéséről, miközben a hajó mindkét oldalán hat-hat ágyú biztosította a tényleges fenyegetést. A *kobukszon* hajók a koreai nemzeti identitás részeivé váltak, a koreaiak saját népük leleményességének bizonyítékaként tekintenek a páncélozott hadihajókra.

Időközben a hadiszerencse a szárazföldön is megfordult. Li Zsuszung kínai tábornok harmincötezer fős serege 1593 legelején érkezett meg az Amnok-határfolyóhoz (más néven Jalu-folyó), ahol egyesültek az ott állomásozó kínai csapatokkal, akik Szondzso király személyes védelmét látták el.[79] Ezen a ponton fontos megemlíteni, hogy a KNDK történelemszemlélete napjainkban másodlagos jelentőséget tulajdonít a kínai csapatok szerepvállalásának. Mint egy közelmúltban megjelent történelmi szakkönyvük kifejti, a koreai hadsereg számbeli és morális fölényben volt a japánokkal szemben, ráadásul a koreai erők már fel is készültek az összecsapásra, amikor megérkeztek a szövetséges kínai hadak. Az észak-koreai magyarázat tehát arra enged következtetni, hogy tulajdonképpen nem is lett volna szükség a kínaiak beavatkozására.[80]

Végül a Phenjan ostromára felsorakozott kínai hadak összlétszáma nagyjából negyvenháromezer fő volt, továbbá a város külterületén lévő Szunanban – a jelenlegi nemzetközi repülőtér környékén – csatlakozott hozzájuk Li Il koreai tábornok tízezer fős serege, valamint egy négyezer-kétszáz buddhista szerzetesből álló *üibjong* népfelkelő szabadcsapat is. Az utóbbiakat Szoszan Tesza (eredeti nevén Hjudzsong) szerzetes vezette, aki a Mjohjang-hegyvidéki Pohjonsza kolostor apátja volt.[81] Napjainkban a KNDK elsőszámú összefoglaló történelemkönyve a fentiektől eltérő szám-

[79] Hawley, Samuel: *The Imjin War*, 268–269.
[80] *Csoszoninmin pancshimrjak thudzsengsza* ('A koreai nép elnyomás elleni küzdelme'), Szahve Kvahak Cshulphansza, Phenjan, 2010, 238.
[81] Hawley, Samuel: *The Imjin War*, 268–269.

A_phenjani_legenda.indd 60 27/05/2025 17:05

Li Szun Sin admirális és egy tengeri csatajelenet az Imdzsin háború lezárultának 400. évfordulójára készített észak-koreai emlékbélyegen
Forrás: a szerző gyűjteménye

adatokat közöl: álláspontjuk szerint a koreai reguláris alakulatok létszáma tizenötezer fő volt, Szoszan Tesza húszezer népfelkelőt vezetett, a kínai csapatok száma pedig valamivel kevesebb, csupán negyvenezer fő volt.[82]

Phenjan felszabadítása 1592 tizenkettedik holdhónapjában – tehát a Gergely-naptár szerint 1593 januárjában – kezdődött meg; Li Zsu-szung kínai tábornok katonái olyan zsúfolt sorokban nyomultak a város felé, mint a „*halon lévő pikkelyek*".[83] A koreai Li Il tábornok és a Kje Vol Hjang-legendában szereplő Kim Üng Szo harcosai délnyugat felől csatlakoztak a kínai hadakhoz. A japán ellenállás kezdetben hatékonynak bizonyult, sőt az ostrom első hulláma már a kifulladás jeleit mutatta, de Li Zsu-szung tábornok pénzjutalmat ajánlott az első kínai katonának, aki feljut a városfalra. Ez végül eredményre vezetett és a japánok visszaszorultak

[82] *Csoszon rjoksza szangsik*, 255.
[83] Hawley, Samuel: *The Imjin War*, 271.

A_phenjani_legenda.indd 61 27/05/2025 17:05

Phenjan északi részére, azonban a támadás ismét kifulladt és patthelyzet alakult ki.[84] A Moranbong-dombon lévő Macujama-kastély környékét holttestek borították, az ostrom hetedik napján Konisi Jukinaga *daimjó* pedig úgy döntött, hogy megmaradt katonáit a befagyott Tedong-folyó jegén keresztül evakuálja a városból és visszavonul Hanszong – tehát a mai Szöul – irányába.

Mindezek kapcsán megemlítendő, hogy a Koreai-félsziget északi részén élőknek két olyan történelmi tapasztalata is van, amikor a kínai beavatkozás mentette meg őket az ellenséges megszállástól: az első ilyen esemény az Imdzsin háború idején zajlott le, a második pedig 1950 őszétől, a koreai háborúban. Ennek ellenére Kje Vol Hjang legendájának egyik változatában sem jelennek meg kínai katonák, a phenjani vár visszafoglalása Kim Üng Szo parancsnok és az *üibjong* népfelkelők érdeme.

Phenjan visszafoglalását követően Szondzso király is visszatért a nagymúltú városba, Konisi Jukinaga pedig – mint említettük – Hanszongba vonult vissza. A súlyos vereséget megtapasztaló *daimjó* ettől kezdődően kiemelten szorgalmazta a konfliktus lezárását, rövidesen pedig sikerült elérni, hogy a béketárgyalások érdekében Sen Vej-csing kínai követ és kísérete Japánba utazzon. A kínai delegációt Nagojában maga Hidejosi fogadta, ahol nagyszabású bankettet és víziparádét rendezett a számukra. Az fényűző eseménysorral a japán hadúr azt kívánta demonstrálni, hogy országa teljességgel egyenrangú a Ming Birodalommal. A megkezdődő tárgyalások során a japán fél javaslatot tett arra, hogy Van-li kínai császár lánya menjen férjhez a japán császárhoz, ami megfelelően támogatná a két ország közötti jó kapcsolatok megteremtését. A japán fél továbbá kijelölte Konisi Hida-no-kami parancsnokot – azaz a fentebb már említett Naito Joant, aki minden valószínűség szerint megegyezik a phenjani legendában szereplő

[84] Hawley, Samuel: *The Imjin War*, 271.

A_phenjani_legenda.indd 62 27/05/2025 17:05

Phenjan városa egy klasszikus ábrázoláson. A bal alsó sarokban látható a Tedongmun kapu, ami egykor Phenjan belső várának keleti kapuja volt; középen pedig a Rjongvang pavilon látható, ahol a legenda szerint Kje Vol Hjang és Kim Üng Szo parancsnok végeztek Szo Szo Bi japán helytartóval
Forrás: a szerző gyűjteménye

A Rjongvang pavilon az 1950-es évek végén kiadott észak-koreai képeslapon. Érdemes megfigyelni, hogy a képen látható fűzfa ugyanott helyezkedik el, mint a fentebb bemutatott klasszikus ábrázoláson. Phenjan város régies neve a Rjugjong, azaz a 'Fűzek városa' volt
Forrás: a szerző gyűjteménye

Észak-Korea fővárosa napjainkban. A folyóparton középen látható a Tedongmun városkapu, tőle jobbra pedig a fák között helyezkedik el a Rjongvang pavilon
Forrás: a szerző felvétele

Szo Szo Bi helytartóval –, hogy kísérje vissza a kínai delegációt a Ming Birodalomba.[85]

Ezek szerint Szo Szo Bi tehát nem halt meg a phenjani várban, a Kje Vol Hjang merényletének célszemélye pedig valaki más lehetett. Szo Szo Bi ugyanis visszakísérte Sen Vej-csing követet és kíséretét Pekingbe, ahol 1595 elején Van-li császár fogadta és ismertette vele a Ming Birodalom békefeltételeit. Ezek a következők voltak: 1. A teljes japán katonaságnak azonnal haza kell térnie; 2. Hidejosit vazallus királyként fogják kezelni, de nem vehet részt a kereskedelmi kapcsolatokban; 3. Japánnak meg kell esküdnie, hogy nem támadja meg újfent Koreát. Szo Szo Bi valamennyi békefeltételt elfogadta.[86]

1593 tavaszától a harcok tehát elcsendesedtek a Csoszon Királyság területén, ami jó lehetőséget kínált a koreai udvar számára, hogy korrigálja a katonai képzés felhígulásához vezető lépéseket. A szolgák katonáskodásával kapcsolatosan így bejelentették, hogy csak azok jelentkezhetnek a katonai vizsgákra, akik magukkal hozzák három ellenséges katona levágott fejét, valamint magasabb követelményeket támasztottak a leendő katonák íjász tudásával szemben is. A fővárosba visszatérő uralkodó új katonai szervezetek kialakításába is belekezdett, bár ezek aztán nem bizonyultak sikeresnek. A Csoszon Királyság belső ellentmondásai ugyanis megakadályozták, hogy a hadsereg védelmi képességeit érdemben meg lehessen változtatni. A parasztok besorozása miatt a mezőgazdasági termelés csökkent, állandó élelmiszerhiány alakult ki. Még az újonnan létrehozott kiképző parancsnokság katonái is éheztek, sokan dezertáltak közülük. A konzervatív döntéshozók pedig nem nézték jó szemmel a modern lőfegyverek – azaz a muskéták – megjelenését, mivel azokat a hagyományos koreai íjászatot elsorvasztó technikának tekintették.

[85] Ha Yiming: *A Clash of Perceptions: Deceit in the Ming-Japan Negotiation During the Imjin War*, History Departmental Honors Thesis, University of California, Los Angeles, 2015, 17–18.
[86] Ha Yiming: *A Clash of Perceptions*, 24.

A_phenjani_legenda.indd 65 27/05/2025 17:05

A japán erők csak 1597-ben támadtak újra, amikor Tojotomi Hidejosi számára a fő célpontot már a Csoszon Királyság jelentette. Az egy évvel később végleg lezárult konfliktus súlyos károkat okozott a koreai államnak: nem csupán emberéleteket vesztettek, hanem pótolhatatlan veszteségek keletkeztek a gazdasági és a kulturális javakban is. A háborús cselekményekben megsérült a Kjongbok-palota és a Cshangdok-palota, így a fővárosba visszatérő koreai uralkodó ideiglenes lakóhelye a Dokszu-palota lett. A támadók számos műalkotást és történelmi ereklyét is magukkal vittek a szigetországba. Amikor 1907-ben Baráthosi Balogh Benedek magyar néprajz-kutató a mai Észak-Korea keleti partvidékéről lóháton és gyalogszerrel vágott át a félszigeten Szöulig, személyesen hallotta a kulturális javak elrablásának történetét. Baráthosi későbbi könyvében a következőket írta:

> *„Utazásom alatt három kolostort látogattunk meg. Mindenkinél kérdezősködtem régi könyveik és írásaik iránt. Mutattak is több igen régi tibeti és szanszkrit nyelvű könyvet, de arra a kérdésre, hogy hol vannak az ősi koreai írások, és a régi Korea többi emlékei, mindenütt azt a feleletet kaptam, hogy a japánok három-négyszáz évvel ezelőtt mindent elvittek és elpusztítottak."*[87]

Az Imdzsin háború okozta trauma a mai napig tetten érhető a koreai nemzeti identitásban. Nem csupán Korea-szerte találjuk meg ugyanis a több mint 400 évvel ezelőtti konfrontáció nyomait, hanem Japánban is fellelhető a háborús brutalitás néhány mementója. Ezek azok a halomsírok, ahová koreai és kínai katonák levágott orrait temették, amelyeket a szamurájok trófeaként vittek a szigetországba. A japán harcosok ugyanis sikereik bizonyítékaként összegyűjtötték ellenfeleik fejét a harcmezőkön, hogy azokat

[87] Baráthosi Balogh Benedek: *Korea, a hajnalpír országa*, A szerző kiadása, Budapest, 1929, 42.

A_phenjani_legenda.indd 66 27/05/2025 17:05

bemutassák a *daimjó* parancsnokoknak. A besózott fejeket trófeaként haza is szállították Japánba, azonban a hajókapacitások később szűkösnek bizonyultak, így csupán a legyőzöttek orrát szállították haza.[88] Az emberi testrészeket végül halomsírokban földelték el, az egyik legismertebb ilyen az 1597-ben Kiotóban létrehozott Hanazuka – jelentése: 'orrhalom' – volt, amelynek ijesztően csengő nevét később megváltoztatták. A szóban forgó kiotói sír jelenleg a Mimizuka – jelentése: 'fülhalom' – nevet viseli, a helyszín pedig arról nevezetes, hogy tőszomszédságában található az Imdzsin háborút kirobbantó Tojotomi Hidejosi hadúr szentélye.

Az ilyen halomsírokban nem csupán a harcmezőkön elesett koreai és kínai katonák levágott testrészei vannak, hanem minden valószínűség szerint koreai civilektől származó orrok és fülek is. A szamurájok ugyanis minél több trófeát kívántak hazaküldeni, így a háborút követően gyakori volt az orr vagy fül nélkül tengődő, megcsonkított emberek látványa a Koreai-félszigeten.[89] Az 1970-es években Pak Csong Hi dél-koreai államfő kormányzata felvetette annak szükségességét, hogy fel kéne számolni a fájó történelmi emlékeket hordozó halomsírokat. Ez végül nem történt meg, így 1990-ben egy Pak Szam Dzsung nevű koreai buddhista szerzetes mozgalmat indított annak érdekében, hogy a testrészekből lett háborús trófeák hazatérhessenek a Koreai-félszigetre. Bár a kiotói Mimizuka területéről nem szállították el a maradványokat, 1992-ben az Oszaka melletti Okajamából kb. húszezer emberi testrész maradványait szállították Dél-Koreába, ahol aztán elhamvasztották őket. 2014-ben pedig Csuzima szigetén, a Hikoten-kastély déli részén fedeztek fel egy olyan halomsírt, amelyben

[88] Kristof, Nicholas D.: Japan, Korea and 1597. A year that lives in infamy, *The New York Times*, 1997. szeptember 14. https://www.nytimes.com/1997/09/14/world/japan-korea-and-1597-a-year-that-lives-in-infamy.html (Letöltés ideje: 2024. augusztus 15.)

[89] Kristof: *Japan, Korea and 1597.*

A_phenjani_legenda.indd 67 27/05/2025 17:05

az Imdzsin háború időszakából származó emberi testrész-maradványok találhatók.[90]

A fentiekhez kapcsolódóan érdemes megemlíteni, hogy a japán orrhalmok létezése már a második világháború időszakában ismert volt Európában. Egy korabeli magyar cikk például arról számolt be, hogy a kiotói Mimizuka halomsírba több mint harmincnyolcezer kínai katona testrészei kerültek, akik 1598-ban vesztették életüket, amikor a kínai-koreai hadak megkísérelték felszabadítani Szacshon települést a japán megszállóktól.[91] Súlyos ellentmondást jelent ugyanakkor az a tény, hogy a szacshoni összecsapásban kb. hét-nyolcezer kínai és koreai katona veszítette életét.[92] Ez pedig arra utal, hogy ha valóban több mint harmincnyolcezer ember testrésze került a mimizukai halomsírba, akkor azok közül kb. harminc-harmincegyezer nem a csatában résztvevő katonáktól származik, hanem a civil lakosságtól.

[90] Kim Mun Gil kjoszu: Temadoszo csoszonin kvimudom palgjon ('a Csuzima-szigeten koreaiak fül-sírját fedeztem fel'), *Yonhap News*, 2014. december 5. https://www.yna.co.kr/view/AKR20141205149300051 (Letöltés ideje: 2024. augusztus 15.)

[91] Japánok Amerikában. Mikor még emberfüleket földeltek el a sochuni csata után, *Nemzeti Újság*, 1944. június 2.

[92] Hawley: *The Imjin War*, 458.

A_phenjani_legenda.indd 68 27/05/2025 17:05

III. A LEGENDA KONFLIKTUSÁNAK KIFEJLŐDÉSE – KÜLÖNBÖZŐ NARRATÍVÁK

„Amikor az ájult lány kinyitotta a szemét, meglátta a helytartó szakállas fejét, amint »gusztustalan tekintettel« méregette őt, így a lány inkább rögtön újra becsukta a szemét."

1. Kje Vol Hjang családi körülményei, élete a japán betörés előtt

A történet mindegyik változata megegyezik abban, hogy Kje Vol Hjang kiszeng volt. Az 1964-ben Észak-Koreában publikált részletesebb mese kiemeli, hogy nagyon csinos volt, jól táncolt, nagyon okos volt, és nagyon szerették az emberek. A lány ugyanakkor nagyon szegény volt, és mivel *„ráncos arcú"* édesanyját kellett gondoznia, kénytelen volt kiszengként tevékenykedni.[93] Az 1988-ban megjelent észak-koreai képeskönyvben Kje Vol Hjang családi háttere és életkörülményei a japán megszállás előtt részletesebben vannak ábrázolva. Miként a fiktív történetből kiderül, a lány szegény családba született, lakóhelyük egy bizonyos Szolszudang-völgyben volt.[94] Apja még egészen kis korában meghalt, anyja pedig azzal tudott szerény megélhetést biztosítani számukra, hogy mosott és varrt a gazdagok számára. Az utóbbi állítás a korabeli társadalmi viszonyok burkolt kritikáját jelenti, tehát az osztályharcos szemlélet egyértelműen megjelenik ebben a műben is. A történet szerint Vol Hjang öt éves korában kezdte meg tanulmányait, nagyon okos volt, és a festészet terén különlegesen tehetségesnek bizonyult. Tanára lelkesen fejlesztette a lány művészi vénáját a virágzó barackfa,

[93] *Rjokszae irüm nan njoszongdül*, 148, 149.
[94] *Kye Wol Hyang*, 1, 37.

A_phenjani_legenda.indd 69 27/05/2025 17:05

az orchidea és a bambuszok képi ábrázolása terén. Amikor az iskolai foglalkozások véget értek, Vol Hjang mindig lement a Tedong-folyó partjára, hogy segítsen anyukájának a mosásban, esténként a *„pislákoló olajlámpa fényénél"* pedig varrni is segített. A képeskönyvben ábrázolt lány tehát megfelelt a szülők és az idősek tiszteletére épülő konfuciánus eszményeknek is.[95]

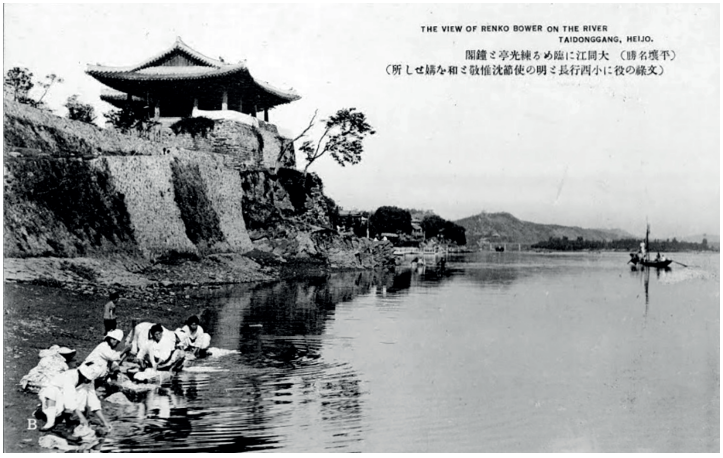
Az 1988-as észak-koreai kiadvány arról is beszámol, hogy Vol Hjang nem csupán a festészetben jeleskedett, hanem a zenéhez is tehetsége volt. Bár nem rendelkezett semmiféle előképzettséggel, iskolai tanára távollétében egyszer játszani kezdett a kajagüm nevű citeraszerű húros hangszeren, a visszatérő tanár pedig maga is megdöbbent a lány magas szintű játékán. A képeskönyv fiktív története szerint a tanár azon gondolkodott magában, hogy a lány vajon hol tehetett szert erre a tudásra. A tanár a művészetek mellett természetesen a koreai történelem dicsőséges korszakainak ismeretére is oktatta tanítványát. Ennek megfelelően a külföldi megszállók ellen küzdő Ülcsi Mundok és Kang Kam Cshan hadvezérek hőstetteit is elmondta a lánynak, amivel *„nemzeti büszkeséget és hazafias érzelmeket"* ültetett el a szívében.[96]

A képeskönyv részletekkel szolgáltat arra vonatkozóan is, hogy Vol Hjangból miként lett kiszeng, bár az angol nyelvű kiadvány szigorúan kerüli a *„kiszeng"* szót, helyette a *„hivatásos előadóművész"* ('professional entertainer') megnevezést használják. A történet szerint az évek teltek-múltak, Vol Hjang szépségével és kiváló kajagüm játékával ismertté vált, egy napon pedig felkereste őt a tartományi kormányzó szolgálatában álló hivatásos előadóművész – tehát egy kiszeng –, és meggyőzte, hogy legyen ő is előadóművész, aminek eredményeképpen egész életében luxusban élhet majd. A lány nehéz anyagi körülményei miatt arra kényszerült, hogy elfogadja az ajánlatot és 13 évesen előadóművész lett belőle. Az adott év őszén a tartományi kormányzó arra kérte

[95] *Kye Wol Hyang*, 1–3.
[96] *Kye Wol Hyang*, 4–5.

A_phenjani_legenda.indd 70 27/05/2025 17:05

Vol Hjangot, hogy a Rjongvang pavilonban rendezett lakomán szórakoztassa a vendégeket kajagüm-játékával. A lány szépsége és tehetsége felkeltette a nemes urak érdeklődését, ugyanakkor ezzel megjelent a szorongás is az életében, mivel a feudális urak bankettjein akarata ellenére kellett mosolyognia és énekelnie. A képeskönyv megfogalmazása szerint *„többször felkorbácsolta"* a nemesi udvar belső viszonyait azzal, hogy visszautasította az *„urak igényeit"*. Az ilyen esetek után a lány zokogva borult édesanyja ölébe. A képeskönyv fiktív történetvezetése beszámol arról is, hogy amikor Vol Hjang édesanyja megbetegedett és *„befejezte fájdalmakkal teli életét"*, akkor a lány magához hívta Szom Vol nevű vidéken élő távoli unokatestvérét, és attól kezdve együtt éltek.[97]

A Rjongvang pavilon az 1920-as években,
a japán gyarmati uralom időszakában készült képeslapon
Forrás: a szerző gyűjteménye

[97] *Kye Wol Hyang*, 7, 9, 10.

A_phenjani_legenda.indd 71 27/05/2025 17:05

A Rjongvang pavilon az 1950-es évek végén kiadott észak-koreai képeslapon
Forrás: a szerző gyűjteménye

2. Kje Vol Hjang és a japán megszállás

A japán megszállás kezdetét a Kje Vol Hjang-legenda feldolgozásai mind-mind különbözőképp mutatják be. A *Rodong Sinmun* című észak-koreai pártlap egyik népszerűsítő cikke szerint a kiszeng *„gyönyörű szépen felöltözve"* a Cshilszongmun városkapun, tehát a phenjani belső vár északi kapuján kívül sétált, amikor a japán katonák észrevették és Szo Szo Bi főparancsnok elé hurcolták.[98] Pak Csong Hva dél-koreai író 1962-ben megjelent regénye ennél jóval részletesebben számol be a japán megszállásról és a főszereplő fogságba eséséről. A regény *in medias res* veszi kezdetét, amikor az Imdzsin háború már javában dúlt, Szöult már elfoglalták az ellenséges csapatok, Phenjanban viszont dekadens módon egy nagy

[98] Ho Hui Szu: Kje Vol Hjang, *Rodong Sinmun*. 1996. október 25, 4.

A_phenjani_legenda.indd 72 27/05/2025 17:05

ünnepség zajlott.[99] Kje Vol Hjang egy Hjang Ran nevű 15-16 éves barátnőjével együtt próbált menekülni a japánok elől, azonban menekülés közben a japánok elfogták a lányt és megölték. Kje Vol Hjang szintén a japánok fogságába került, ahol kezdetben a phenjani főparancsnok egyik szárnysegédje foglalkozott vele, aki először megértőnek mutatkozott, de aztán „*tekintetéből a lenézés*" látszott. Nem sokkal ezt követően a főparancsnok és egy másik helyettese nevetgélve méricskélni kezdték a kiszenget, a főparancsnok megkérdezte a helyettest, hogy tetszik-e neki a lány. A helyettes igenlőn válaszolt, de hozzátette, hogy a főparancsnok többet harcolt a koreaiakkal, mint ő, így inkább őt illeti meg a trófea. A főparancsnok megköszönte a gesztust a helyettesnek, majd pedig a Rjongvang pavilonba vitte a lányt.[100]

A lányt a japánok egyedül hagyták a Tedong-folyó partján lévő pavilonban, és ő úgy érezte, hogy szeretne meghalni. A kését azonban már elvették tőle, valamint a folyó is túlságosan messze van ahhoz, hogy a vízbe vethesse magát. Érdemes megemlíteni, hogy a legenda dél-koreai változataiban az öngyilkosság gondolata többször felvetődik, sőt két dél-koreai feldolgozás katarzisa is öngyilkosságba torkollik, a régebbi észak-koreai feldolgozásokban viszont ez nem szerepel. Visszatérve az 1962-ben megjelent dél-koreai regény narratívájához, a japán főparancsnok és kísérete átmenetileg egyedül hagyta a főszereplő kiszenget a Rjongvang pavilonnál, beesteledett és az idő is egyre rosszabb lett. A baljós hangulatot fokozta, hogy a főparancsnok visszatért a lányhoz, katonáit elküldte, csupán egyetlen lámpást kért. Vol Hjang biztos volt benne, hogy a phenjani helytartó megbecsteleníti. A főparancsnok teljesen részeg volt, levette a ruháját, és nevetett. A lány a regény narratívája szerint nem a haláltól félt, hanem attól, hogy halála előtt „bemocskolódik". Mivel a helytartó eloltotta az egyetlen lámpást, Vol Hjang el tudott bújni a sötétben, majd kiszökött a Rjongvang

[99] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 222.
[100] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 283–292.

A_phenjani_legenda.indd 73 27/05/2025 17:05

pavilonból és egy fenyőerdő – minden bizonnyal a közeli Moranbong-domb – irányába kezdett futni. A japán főparancsnok a teljes sötétségben megpróbált utána menni, a levegőbe kapkodva próbálta megtalálni a lányt, de csak a pavilon egyik oszlopát ölelte át. Később a helytartó nagyokat szimatolt a levegőbe, hogy az illata alapján tudja követni a kiszenget.[101]

A japán főparancsnok végül segítséget hívott, és felszólította a katonáit, hogy kerítsék elő a szökevényt. A helytartó maga is kétségbeesetten próbálta felkutatni a kiszenget, miközben katonái nevettek rajta, amint a zuhogó esőben a *„sárban fetrengő kutyaként"* kereste a lányt. A fenyőerdő felé haladó japán katonák végül megtalálták az elázott Vol Hjangot, aki próbált ugyan ellenállni, de nem tudott megszabadulni az ellenségtől.[102] A következő jelenetben már hajnalodott és az első napsugár besütött a Rjongvang pavilonba. Vol Hjang a földön feküdt, haja össze volt kócolva, *hanbok* ruhájának *csogori* nevű felsőrésze szét volt tépve, szoknyája pedig csupa vér volt. Nem lehet ugyanakkor tudni, hogy a vér kitől származik – fogalmaz a regény –, mivel Vol Hjang az éjszaka során orrba verte az őt megbecstelenítő támadót.[103] Az utóbbi egy szimbólumnak tekinthető: Korea és a koreaiak számára bekövetkezett a legrosszabb: az ország az ellenség megszállása alá került. Az ellenállást azonban továbbra is folytatják.

Vol Hjang persze nem azonnal jött rá, mit kell tennie. A regény megfogalmazása szerint, miközben a meggyötört lány a földön feküdt, a japán főparancsnok horkolva aludt mellette. A kiszeng ismét arra gondolt, hogy szeretne inkább meghalni, de már elvették tőle a kését, amivel felszabdalhatná magát.

„Testem bemocskolódott!" – gondolta a lány, és szerette volna késével kivágni magából azt a testrészét, amit a japán főparancsnok megbecstelenített. Vol Hjang végül elhatározta, hogy nem fog tovább ellenállni a megszállóknak, ha enni adnak neki és tiszta ruhát

[101] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 294–306.
[102] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 308–310.
[103] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 313.

A_phenjani_legenda.indd 74 27/05/2025 17:05

adnak rá, akkor azt el fogja fogadni – kivéve, ha japán *kimono*t kapna, mert azt semmiképpen sem fogja felvenni. A kiszengnek eszébe jutott Hjang Ran nevű tizenéves barátnője, akit az ellenséges katonák megöltek, majd belegondolt abba, hogy a Csoszon Királyságban vajon hány olyan nő és gyerek lehetett, akivel a támadók ugyanígy elbántak. Végül elhatározta, hogy Csoszon asszonyai és gyermekei nevében bosszút kell állnia, amihez nőies báját fogja felhasználni. Úgy gondolta, hogy mivel egyszer már bemocskolódott, innentől kezdve mindegy, hogy még hányszor fog bemocskolódni. Vol Hjang ezt végig gondolva megmosakodott, tiszta ruhát vett fel, majd magához vett egy *pinyo* nevű hegyes hajtűt. Az utóbbit akár fegyverként is lehet használni.[104]

Vol Hjang életének mélypontja szerepel az 1957-ben megjelent észak-koreai feldolgozásban is, amit a *Csoszon Jeszul* című folyóirat publikált. A színpadi mű harmadik felvonása a kiszeng lakóhelyén veszi kezdetét, a ház előtt tönkretett kiskert van, ami szimbolikusan azt jelzi, hogy a megszállók tönkretették a lány becsületét. Vol Hjang szomorúan sóhajtozva beszámol arról, hogy testét feláldozva próbál a nemzet hasznára lenni, de legbelül a lelke nagyon szenved, Szo Szo Bi helytartó mosolya pedig kibírhatatlan a számára. A lány belepillant a tó vizébe is, tükörképét meglátva pedig elszörnyed: *„Mi lett velem? Hova lett a fiatalságom? Miért vagyok ennyire szerencsétlen?”*[105].

A japán megszállás kezdeti szakaszáról a Kje Vol Hjang-legenda 1964-ben megjelent észak-koreai mesés feldolgozása másképpen számol be. A történet szerint az ostrom megkezdődése előtt Vol Hjang a lakosság nagy részével együtt a Pothongmun városkapun kívülre menekült. Phenjanon kívül telepedtek le, azonban a várost elfoglaló japán csapatok fosztogatni kezdték a környéket, és rátaláltak a szép lányra. Édesanyja megpróbálta megakadályozni, hogy elhurcolják, de sikertelenül.[106] Vol Hjangot ájultan vitték

[104] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 311, 314–315.
[105] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 56–59.
[106] *Rjokszae irüm nan njoszongdül*, 148, 149.

A_phenjani_legenda.indd 75 27/05/2025 17:05

a japán helytartó elé, akinek nagyon megtetszett a kiszeng, ezért nem végeztette ki, hanem megkímélte az életét. Egyrészt tetszett neki a lány, másrészt maga mellett tartva akarta dolgoztatni. A helytartó megparancsolta katonáinak, hogy etessék és itassák meg Vol Hjangot, hogy jobb állapotba kerüljön.[107]

A Pothongmun városkapu, ami egykoron Phenjan középső várának nyugati kapuja volt. Észak-koreai képeslap az 1950-es évek végéről
Forrás: a szerző gyűjteménye

Amikor az ájult lány kinyitotta a szemét, meglátta a helytartó szakállas fejét, amint *„gusztustalan tekintettel"* méregette őt, így a lány inkább rögtön újra becsukta a szemét. Arra gondolt, hogy jobb lett volna, ha meghal, minthogy ebbe a rettenetes helyzetbe kerüljön. A mesés történetben szereplő monologikus gondolatsora szerint Vol Hjang realizálta, hogy nincsen remény a szabadulására, illetve elhatározta azt is, hogy semmiféleképpen sem fogja elárulni a hazáját. Eközben a szeme előtt megjelentek a japán megszállók által kifosztott emberek, valamint a bátor népfelkelők, akik a Csag-

[107] *Rjokszae irüm nan njoszongdül*, 148.

A_phenjani_legenda.indd 76 27/05/2025 17:05

jak-hegy túloldalán készültek a harcra.[108] A következő pillanatban viszont már arra gondolt, hogy meghalni nagyon egyszerű dolog, viszont a halálával egyben bosszút is kéne állnia azokért a bűncselekményekért, amelyeket a megszállók elkövettek. Nem tudta ugyanakkor, hogy miként tudna szembeszállni a vadállatias bűnözőkkel.[109]

A fentieknél még részletesebb leírás olvasható a japán megszállás kezdetéről az 1988-ban megjelent észak-koreai képeskönyv lapjain. Az alapvetően gyerekeknek szóló kiadvány egy rövid helyzetértékeléssel kezdi tárgyalni a japán megszállás első heteit: az Imdzsin háború kitörésekor a király és a feudális nagyurak nem tettek semmit a behatolók visszaszorítására, csupán elhagyták a fővárost, hogy *„mentsék a bőrüket"*. Vol Hjang a fejleményekről értesülve elhatározta, hogy olyan kitartó lesz, mint a bambusz, ami a *„legnagyobb hóviharban is örökzöld marad"*. A lány így bambuszokat festett és *kajagüm*ön játszott, hogy megnyugtassa magát. Egy nap az unokatestvére, Szom Vol beszaladt a szobába és rémülten közölte, hogy a *„japán banditák"* már elérték a Tedong-folyó túlsó partját. De a bátor Vol Hjang a következő szavakkal megnyugtatta unokahúgát: *„A barbárok soha nem fognak átkelni a Tedong-folyón!"*.[110]

A dolgok azonban másképp alakultak. A Vangszong gázló irányából lövések dördültek, Vol Hjang pedig arra gondolt, hogy ha a koreai katonaság vereséget szenved, akkor a *„japán ördögök"* még az éj során bejuthatnak Phenjan városába. És elérkezett a másnap reggel, Szom Vol pedig futva hozta a hírt, hogy a japánok már a városban vannak és lóháton vonulnak a Tedongmun városkapu irányába. A képeskönyv megfogalmazása szerint Vol Hjang a hír hallatán úgy érezte, hogy a *„szíve kihagy egy ütést"*.[111]

[108] *Rjokszae irüm nan njoszongdül*, 149.
[109] *Rjokszae irüm nan njoszongdül*, 150.
[110] *Kye Wol Hyang*, 20.
[111] *Kye Wol Hyang*, 22.

A_phenjani_legenda.indd 77 27/05/2025 17:05

A Tedongmun városkapu, ami egykor Phenjan belső várának keleti kapuja volt. Képeslap az 1920-as évekből, a japán gyarmati uralom időszakából származik.
Forrás: a szerző gyűjteménye

A Tedongmun városkapu az 1950-es évek végén
Forrás: *Cultural Heritages of Korea*.
Foreign Languages Publishing House. Phenjan, 1957.

A Tedongmun városkapu napjainkban
Forrás: a szerző felvétele

Miután a várost megszállták, az egyik délelőtt Vol Hjang elkezdett játszani a *kajagüm* nevű citeraszerű hangszeren, hogy megnyugtassa *„nehéz gondolatokkal teli"* elméjét, mindeközben szilárdan elhatározta, hogy utolsó leheletéig harcolni fog az ellenséggel. Még ugyanazon a napon, a déli órákban a *„gazemberek"* betörtek Vol Hjang otthonába és elhurcolták a lányt a japán hadvezér elé, akinek neve az angol nyelvű kiadványban Konisi Tobi-ként szerepel. A képeskönyv leírása szerint a hadvezér vörös színű páncélt és szarvakkal ékesített sisakot viselt, és közölte a lánnyal, hogy hivatásos előadóként bármikor rendelkezésére kell állnia és szórakoztatnia kell őt. Vol Hjang képes volt legyűrni felháborodását és közölte a japánnal, hogy bármikor szívesen látja a házában.[112] Ezt követően, Konisi Tobi gyakori vendég lett a Szolszudang-völgyben, ahol Vol Hjang lakott. A látogatások alkalmával a lány legyűrte a *„lelkében fortyogó"* indulatokat, mosolyogva fogadta a hadvezért és borral kínálta. Amikor Konisi Tobi előállt azzal az igénnyel, hogy Vol Hjang *„elégítse ki kéjes vágyait"*, a lány azt felelte, hogy várjon még három hónapot, amig letelik az édesanyja halála miatti gyászidő.[113]

[112] *Kye Wol Hyang*, 26.
[113] *Kye Wol Hyang*, 28.

A_phenjani_legenda.indd 79 27/05/2025 17:05

3. Kje Vol Hjang és Kim Üng Szo kapcsolata

A *Csoszon Jeszul* című észak-koreai művészeti folyóirat hasábjain 1957 decemberében megjelent színdarab részletesen foglalkozik Kje Vol Hjang és Kim Üng Szo kapcsolatával. A második felvonás kezdetén Kim Üng Szo hosszú idő után visszatér Phenjan közelébe, szomorúan említi, hogy régen látta a Rjongvang pavilont, és szeretné ismét látni Vol Hjangot. Kim hűséges fegyverhordozója, Csung Nam azonban közli, hogy a lány Szo Szo Bi helytartó szolgája lett, így nehéz lesz őt megtalálni. Ekkor Kim egyedül marad a Rjongvang pavilonban, a színen pedig feltűnik Vol Hjang és Cson Vol nevű segítője. A szerelmesek felismerik egymást, Vol Hjang odafut a férfihez és elmondja, hogy nagyon szomorú volt, mivel semmi hírt nem hallott felőle. Nem sokkal később azonban a lány bevallja, hogy már nem méltó arra, hogy Kim szeme elé kerüljön, ami meglehetősen egyértelmű utalás arra vonatkozóan, hogy pontosan milyen jellegű is a kapcsolata a japán helytartóval. *„Tudom, de nincs mit tenni!"*, feleli Kim Üng Szo.

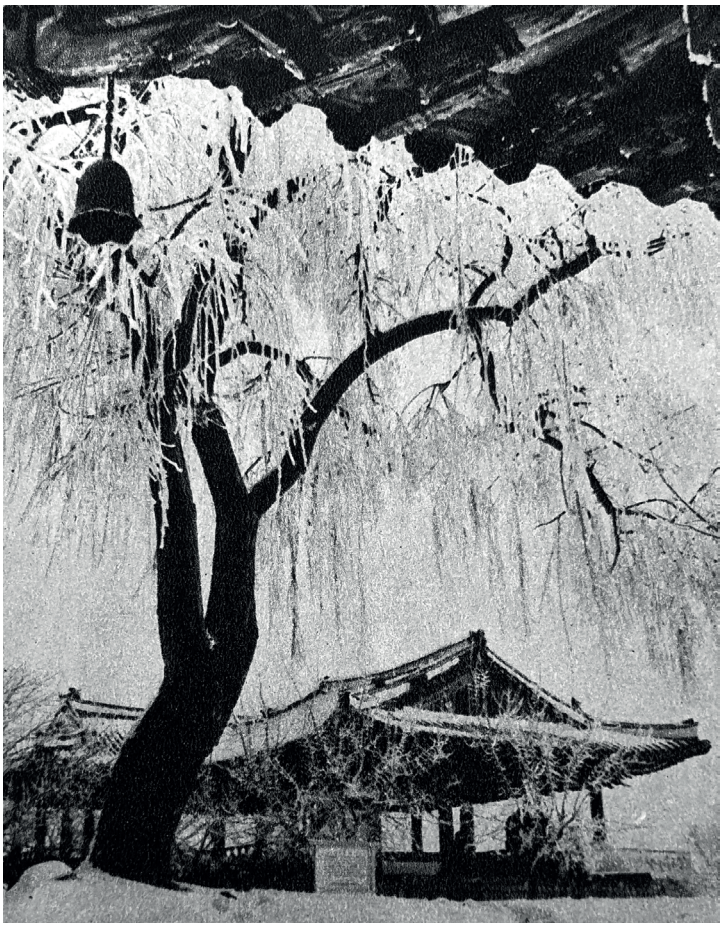
Vol Hjang sírva elmondja a férfinek, hogy ostoba volt, mivel azt hitte, hogyha bemegy a tigris barlangjába, akkor el fogja tudni kapni a tigrist.[114] Kim pedig erre azt felelte, hogy fegyverhordozójától, Csung Namtól hallotta, hogy mik történtek, így el tudja képzelni, hogy a lány miken ment keresztül.[115]

Az észak-koreai színpadi adaptáció szövegkönyvének publikálása után öt évvel, 1962-ben elkészült a Kje Vol Hjang-legenda első filmes feldolgozása Dél-Koreában, amelynek központi konfliktusa tulajdonképpen nem is a japán megszállás, hanem Kje Vol Hjang és Kim Üng Szo kapcsolata. A film kettőjük párbeszédével kezdődik a phenjani várban, ahova a koreai katonatisztnek sikerült bejutnia. A párbeszédből kiderül, hogy a szerelem meglehetősen egyoldalú: a lány nagyon szereti a *naüri* ('uraság') néven szólított

[114] Utalás egy ismert koreai közmondásra: *„Ha tigrist akarunk fogni, be kell menni annak barlangjába*!"

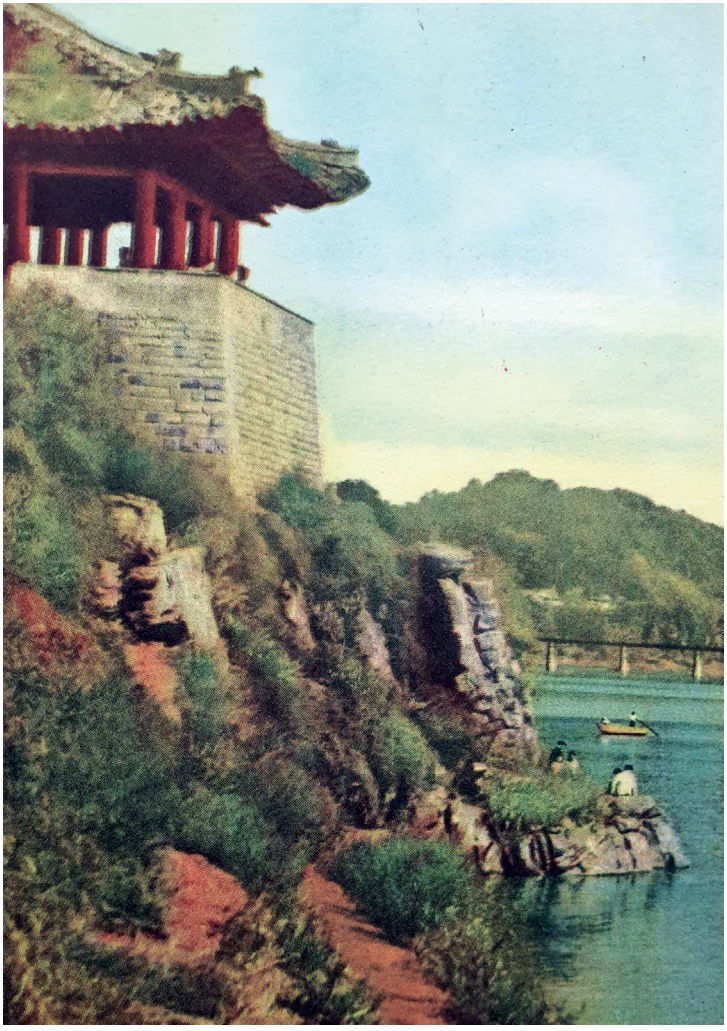
[115] Rju Dzsong De: Kagük Kje Vol Hjang, 57–58.

A_phenjani_legenda.indd 80 27/05/2025 17:05

A Rjongvang pavilon az 1950-es évek végén kiadott észak-koreai képeslapon. Az ábrázolás unikális, mert téli időszakban ábrázolja a történelmi helyszínt
Forrás: a szerző gyűjteménye

A_phenjani_legenda.indd 81 27/05/2025 17:05

A Rjongvang pavilon az 1950-es évek végén kiadott észak-koreai képeslapon
Forrás: a szerző gyűjteménye

A_phenjani_legenda.indd 82 27/05/2025 17:05

férfit, ugyanakkor nagyon csalódik, amikor kiderül, hogy Kim nem az ő megmentésére érkezett, hanem azért, mert le akarja vágni a helyi japán parancsnok fejét. A férfi nagyon haragszik a kiszengre, amiért a japánok kollaboránsa lett, bár egy későbbi párbeszédből kiderül, hogy Kim neki köszönheti azt is, hogy egyáltalán sikerült bejutnia a várba, mivel a lány azt hazudta a japán parancsnoknak, hogy Kim tulajdonképpen a bátyja. Amikor Vol Hjang be akarja bizonyítani Szo Szo Bi parancsnoknak, hogy Kim tényleg a bátyja, még az is elhangzik a részéről, hogy ha Szo Szo Bi nem hisz neki, akkor öngyilkosságot fog elkövetni. Ez a kijelentés már előre vetíti a lány végzetét. A dél-koreai játékfilmben Kim Üng Szo mindvégig egy féltékeny figuraként szerepel, aki nem is tudja felmérni, hogy Vol Hjang mennyi áldozatot hozott érte. A férfi a legutolsó pillanatig nem tudja megbocsátani a lánynak, hogy az ellenséges parancsnok ágyasaként tevékenykedett.[116]

Kim Üng Szo
egy észak-koreai postabélyegen
Forrás: a szerző gyűjteménye

[116] *Phjongjang kiszeng Kje Vol Hjang*. Dél-koreai film, 1962. Elérhető a Korean Film Archive gyűjteményében.

A_phenjani_legenda.indd 83 27/05/2025 17:05

Az 1964-ben megjelent észak-koreai mesés történet narratívájában a két főszereplő a japán megszállás előttről ismeri egymást, ugyanis Kim Üng Szo katonaként Phenjanban szolgált, amelynek során – bővebben ki nem fejtett – kapcsolatban álltak egymással. A mesés történet szerint Kim tudta, hogy a kiszeng okos lány, és meg is ijedt, amikor megtudta, hogy a japánok fogságába esett. Kim ugyanakkor azonnal arra gondolt, hogy az okos kiszeng segítségével csapást lehetne mérni az ellenségre. A katonatiszt így egy levelet írt Vol Hjangnak, amit egy Csung Nam nevű szolgálóra bízott. A szolgáló Vol Hjang anyukáján keresztül juttatta el az üzenetet, amelyben az állt, hogy a lány használja ki a jó lehetőséget azzal kapcsolatosan, hogy az ellenség közvetlen közelében van, ha szükséges áldozza is fel magát a hazáért. Kim sorai azzal záródtak, hogy ha Vol Hjang megfogadja a kérést és együttműködik az ellenállással, az igazi hazaszeretetnek tekinthető. A mesés történet szerint Vol Hjang szíve nagyon dobogott, miközben olvasta a sorokat, de azért próbált megnyugodni és higgadtan végig gondolta a lehetőségeket. Arra jutott, hogy mindenképpen életben kell maradnia, hogy a haza ügyét szolgálhassa, döntésétől pedig megkönnyebbült.[117]

A kiszeng ettől kezdődően folyamatosan várta, hogy újabb üzenet érkezzen Kim parancsnoktól. Az egyik napon Vol Hjang anyukájának lakóhelyén Kim személyesen is megjelent, ahol összefutott a hazalátogató lánnyal. Vol Hjang nagyon megdöbbent, hogy a japánok által ellenőrzött területen látja a koreai katonatisztet, aki azonnal arról érdeklődött, hogy a lány bejáratos-e még a helytartóhoz. Vol Hjang a kérdésre nem válaszolt egyértelműen, tekintetét leszegte, majd pedig közölte, hogy ha Kim üzenete nem érkezett volna meg hozzá, akkor már meg is halt volna.[118]

Az 1988-ban megjelent észak-koreai képeskönyv interpretációja szerint Vol Hjang és Kim Üng Szo ismeretsége úgy kezdődött, hogy

[117] *Rjokszae irüm nan njoszongdül*, 151.
[118] *Rjokszae irüm nan njoszongdül*, 152.

A_phenjani_legenda.indd 84 27/05/2025 17:05

Kim *„egy volt a kliensek közül”*, akik látogatták a lányt. A könyv a következőképpen mutatja be az egyik első találkozásukat:

> *„Vol Hjang kecsesen ült a fűben, ami lángolt az őszirózsáktól, a lány olyan volt, mint egy gyönyörű virág. Kim Üng Szo elbűvölve nézte, amint a lány ujjaival pengette a hangszerét. A muzsika hangjai úgy szóltak, mint egy patak csendes folyása, amely aztán dübörgő vízesésként ragadta el a harcos szívét.”*[119]

A fiktív történet szerint Kim a phenjani helyőrség tisztjeként részt vett egy íjászati versenyen, amit Vol Hjang is megtekintett. A férfi meglátta a lányt, győzelmet aratott a versenyen, és attól a naptól kezdve híres íjász lett.[120] Miután a háború kitört, a lány egyre gyakrabban gondolt Kim Üng Szo-ra, aki a Phenjan védelméért felelős katonai egység parancsnoka lett.[121]

Megint másként mutatja be a phenjani legenda két főszereplőjének egymáshoz való viszonyát, valamint a fentebb részletezett íjjászversenyt az 1995-ben készült *Kim Üng Szova Kje Vol Hjang* (Kim Üng Szo és Kje Vol Hjang) című észak-koreai mozifilm. A produkció narratívája szerint a két főszereplő még a megszállás előttről ismerte egymást, amikor Vol Hjang visszautasította a feudális nagyurak parancsát, hogy Szöulba költözzön. A lánynak büntetésképpen a céltábla szerepét kell betöltenie egy íjjászversenyen, ahol élete annak a személynek a figyelmén múlik, aki az íjat megfeszíti. Kim Üng Szo szerencsére – egyfajta koreai Tell Vilmosként – pontosan eltalálja a célt, kiszabadítja Vol Hjangot a veszélyes helyzetből, és nagyra becsüli a lányt hűségéért Phenjanhoz.[122]

[119] *Kye Wol Hyang*, 13. (Fordította: CS.M.)
[120] *Kye Wol Hyang*, 14.
[121] *Kye Wol Hyang*, 20.
[122] Pak Jong Sim: Imdzsinveran cse szam bu „Kim Üng Szova Kje Vol Hjang” (’Az Imdzsin háború című film harmadik része „Kim Üng Szo és Kje Vol Hjang”), *Rodong Sinmun*, 1995. május 12, 4.

A_phenjani_legenda.indd 85 27/05/2025 17:05

A szóban forgó film narratívája szerint Kim Üng Szo parancsnoknak egyébként van egy fia, akiről a történetben nem más gondoskodik, mint Vol Hjang. A japán megszállás kezdetén a fiú azonban a gonosz Szo Szo Bi helytartó áldozata lesz. A harcok során Kim súlyosan megsebesül, a kiszeng pedig azt hiszi, hogy a férfi is életét vesztette. Vol Hjang ezért elhatározza, hogy bosszút fog állni mindazokért, akik meghaltak a japán megszállás következtében.[123] A filmmel kapcsolatosan fontos megemlíteni, hogy forgatása a KNDK történetének egyik legnehezebb időszakában, az 1990-es évek közepét meghatározó nagy éhínségek idején zajlott.

[123] Pak Jong Sim: *Imdzsinveran cse szam bu*, 4.

A_phenjani_legenda.indd 86 27/05/2025 17:05

IV. AZ ELLENSÉG ÁBRÁZOLÁSA

„Az irodalmi alkotás szerint a japán parancsnok sok rossz dolgot tett, de mégsem volt érzéketlen fenevad, így szerelmes lett a kiszengbe, aki »túlságosan szép« volt."

1. A japán megszállók bemutatása

A phenjani legenda különböző feldolgozásaiban az ellenség bemutatása is eltéréseket mutat, ebből a szempontból pedig szignifikáns különbség fedezhető fel az észak-koreai és a dél-koreai narratívák között. Az észak-koreai *Csoszon Jeszul* című folyóirat hasábjain 1957-ben közölt színdarab több pillanatképet villant fel a 16. század végi japán megszállás időszakából, az illusztrációk pedig nagyon hasonlítanak a 20. század első felét meghatározó japán uralomhoz. A hasonlóság hátterében megemlítendő az a körülmény, hogy a japán gyarmati uralom vége és színdarab szövegkönyvének publikálása között mindösszesen tizenkét év telt el. A darab első felvonása azzal kezdődik, hogy a „*nép fiait*" a japán megszállók kényszermunkára hurcolják, az emberek nagy súlyokat cipelnek a hátukon. A jajgató embereket egy japán katona ostorral veri és kényszeríti gyorsabb haladásra. Eközben elhangzik Kim Üng Szo hűséges fegyverhordozójának, a Csung Nam nevű fiúnak a monológja, ami azt hangsúlyozza, hogy mennyire kegyetlen világ van. Miután az ostorral ütlegelő japán katona elmegy, új szereplők jelennek meg a színen, köztük Vol Hjang, aki felsegít egy megvert embert, aki a földre esett. Az emberek közben zúgolódnak, és azt beszélik, hogy meg kell bosszulniuk a sérelmeiket és csatlakozniuk kell az *üibjong* szabadságharcosokhoz.

A_phenjani_legenda.indd 87 27/05/2025 17:05

Az egyik szereplő megemlíti, hogy Kim Üng Szo parancsnok és harcosai már hátrébb is szorították a japánokat.[124]

A színdarab második felvonásának kezdetén is az 1930-as évekre, illetve az 1940-es évek első felére emlékeztető jelenetek játszódnak le. A phenjani Tedong-folyó felett egy sirály síró hangot kiadva repül el, a japán megszállók által kényszermunkára hurcolt koreaiak pedig szomorúan énekelnek. Helyzetükbe beletörődtek, és bíznak a későbbi végső győzelemben. Mindeközben Szo Szo Bi helytartó a Rjongvang pavilonban ünnepli, hogy hatalmának csúcspontja felé közeledik. Büszkén említi, hogy tízmillió koreait hajtott uralma alá, és hiába jönnének felmentő seregek a Ming Birodalomból, ő egyetlen szúrással visszaverné őket. Majd pedig – folytatja a japán helytartó –, el fogja foglalni Kína fővárosát is, és az egész Ming Birodalmat a saját országaként fogja kezelni.[125]

Az 1962-ben bemutatott dél-koreai filmes feldolgozásban a japánok ábrázolása ugyanakkor eltér a fentiektől, aminek hátterében minden bizonnyal az húzódik meg, hogy a két országrész sokáig különböző módon viszonyult a gyarmati uralom örökségéhez. A KNDK teljes legitimációja a Japán-ellenes függetlenségi harcra épül, az észak-koreai állam a mai napig nem tart fenn diplomáciai kapcsolatokat a szigetországgal. Dél-Korea esetében azonban más a helyzet: egyrészt a gyarmati uralom végén a félsziget déli részén nem zajlott le olyan éles cezúra, mint az északi területeken, másrészt a Koreai Köztársaság az 1950-es években már képviseleti irodát működtetett Japánban, az 1960-as évek közepén pedig a két szomszédos ország diplomáciai kapcsolatot is létesített egymással. Visszatérve a Kje Vol Hjang legenda 1962-ben készült dél-koreai filmes feldolgozásához, valószínűleg a fentiek is szerepet játszottak abban, hogy a filmdráma negatív főszereplőjét a japán Szo Szo Bi parancsnokot korántsem szörnyetegként, inkább kegyetlen katonaként ábrázolták. A kegyetlensége többek közt abban is megnyil-

[124] Rju Dzsong De: Kagük Kje Vol Hjang, 53.
[125] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 55.

A_phenjani_legenda.indd 88 27/05/2025 17:05

vánul, hogy Szo Szo Bi parancsba adja tisztjeinek, hogy 50 koreai ellenállót fejezzenek le, a levágott fejeket pedig hozzák elé, de ha egy is hiányozna közülük, akkor a feladat végrehajtásáért felelős japán tiszt feje fog a hiányzó helyére kerülni. A dél-koreai játékfilm fiktív története szerint a phenjani lakosság felkelésbe kezd a japán megszállás ellen, amit a kegyetlen Szo Szo Bi parancsnok lenézően úgy minősít, hogy a koreaiak lázadása olyan, mint amikor „*a szúnyogok belerepülnek a tűzbe*". Vol Hjang ezt a lenéző minősítést használja fel arra, hogy megteremtse a kedvező feltételt a Szo Szo Bi elleni merénylethez. A kiszeng ugyanis – egyfajta koreai Mata Hariként – csábítón kijelenti, hogy ha valóban csak szúnyogokról van szó, akkor a tábornoknak nem kell személyesen beavatkoznia a felkelés leverésébe.[126]

A phenjani kiszeng legendájának két évvel későbbi, tehát 1964-ben megjelent észak-koreai változata a japán támadókkal kapcsolatosan egyértelműen leszögezi, hogy azok a Csoszon Királyság földjére lépve folyamatosan csak pusztításokat okoztak.[127] A kiadvány a helytartót egy valóságos vadállatként mutatja be, aki Phenjan elfoglalását követően kezdetben nagyon szerette a hatalmas ivászatokat.[128] Amint azonban megérkezett a híre Li Szun Sin admirális győztes tengeri csatáinak – a kötetben a Hanszan-szigeti csata és egy puszani összecsapás szerepel – a helytartó kedvetlenné változott, és már a korábbi ivászatokban sem lelte örömét. Egy monológjában azt is kifejtette, hogy annak tudatában érkezett Phenjanba, hogy a japán flotta majd biztosítani fogja az utánpótlását, de jelenleg nagyon nehéz helyzetbe került. Ráadásul az *üibjong* szabadcsapatok aktív tevékenysége miatt a kommunikáció és a logisztika is megszakadt a japán seregtestek között, valamint hírek keringtek a koreaiakkal szövetséges Ming Birodalom felmentő seregének közelgő beavatkozásáról is. A helytartó tehát olyan hely-

[126] *Phjongjang kiszeng Kje Vol Hjang*. Dél-koreai film, 1962. Elérhető a Korean Film Archive gyűjteményében.
[127] *Rjokszae irüm nan njoszongdül*, 148.
[128] *Rjokszae irüm nan njoszongdül*, 150, 155.

A_phenjani_legenda.indd 89 27/05/2025 17:05

zetbe került – fogalmaz az észak-koreai történet –, ahonnan *„sem előre, sem hátra”* nem lehet továbblépni. Mindezek következtében a helytartó már csupán az ivással tudta megnyugtatni magát.[129]

Fontos megemlíteni azt is, hogy az észak-koreai történet a japán megszállókat a brutalitásuk ellenére nem mutatja be jó katonának. Ez azokban a részekben figyelhető meg, ahol megemlítik, hogy a helytartó születésnapja miatt valamennyi japán őr részeg volt és bóbiskolt, Kim Üng Szo pedig a várfalon keresztül képes volt bejutni a helytartó szállásáig.[130]

2. A japán parancsnok szerelme Vol Hjang iránt

Mint számos dramatikus történet esetében megfigyelhető, a Kje Vol Hjang-legenda is rendelkezik olyan feldolgozással, ami a konfliktus mögött a főszereplő nő kegyeiért folytatott küzdelmet vázolja fel. A *Cherchez la femme!*, azaz a ’Keresd a nőt!’ jellegű megközelítés szerint a japán főparancsnok teljes szívéből szerelmes Vol Hjangba, érzelmei pedig katonai döntéseit, manővereit is befolyásolják.

A japán parancsnok szerelemre lobbanása már az 1957-ben publikált észak-koreai színházi adaptációban is megjelenik. A darab első felvonása azzal zárul, hogy a japán csapatok által megszállt Koreában Vol Hjang üzenetet kap Szo Szo Bi helytartótól, hogy ezentúl őt kell szolgálnia. A második felvonás a Rjongvang pavilonban játszódik, ahol Szo Szo Bi éppen egy mulatság keretei között ünnepli, hogy akár Kína ura is lehet majd. A hatalmának csúcsán lévő helytartó – miközben egy szolgáló éppen alkoholt tölt a poharába – arról érdeklődik Vol Hjangtól, hogy miért viselkedik enynyire hidegen, miért nem boldog, hiszen – mondja a helytartó –

[129] *Rjokszae irüm nan njoszongdül*, 155.
[130] *Rjokszae irüm nan njoszongdül*, 156, 157.

A_phenjani_legenda.indd 90 27/05/2025 17:05

mindent hajlandó megadni neki, és élete végéig boldogan élhetne mellette. A lány azonban gondterhelten csak lehajtja fejét.[131]

A japán parancsnok szerelme Vol Hjang iránt felbukkan az 1962-ben megjelent dél-koreai regényben is. Az irodalmi alkotás szerint a parancsnok *„sok rossz dolgot tett"*, de mégsem volt *„érzéketlen fenevad"*, így szerelmes lett a kiszengbe, aki *„túlságosan szép"* volt. A japán parancsnok nagyon félt, hogy mi lesz akkor, ha Vol Hjang visszautasítja őt; valamint attól is rettegett, hogy a lány tiltakozásképp nem fog inni és enni, aminek következtében elpusztul. Úgy vélte, hogy a lány testét erőszakkal meg lehet szerezni ugyan, de a lelkét egy hatalmas hadsereggel sem.[132] A regény részletesen bemutatja azt is, hogy Vol Hjang milyen hatást gyakorolt az ellenséges parancsnokra, miután elhatározta, hogy minden nőiességét bevetve megpróbál a bizalmába férkőzni:

> *„Gyönyörűen fel volt öltözve, a hajában pedig egy korjói porcelán színében pompázó hajtű volt. A japán először nem is ismerte fel, hogy ugyanarról a lányról van szó; azt hitte, hogy Vol Hjang még mindig széttépett ruhában fekszik a Rjongvang pavilonban. Vol Hjang rámosolygott, a japán pedig nem tudta eldönteni, hogy ez egy álom vagy a valóság."*[133]

A regény megfogalmazása szerint a japán parancsnok gyakorlatilag a kiszeng *„hadifoglya"* lett. Ahogy teltek-múltak a napok, a japán alig tudott elszakadni a lánytól, a katonai feladatai végeztével mindig a lányhoz sietett. Vol Hjang pedig az esték során énekelt, hangszeren játszott, táncokat mutatott be, miközben mosolygott és igyekezett hatással lenni a férfire. A japán pedig egy alkalommal azt mondta, hogy ennél jobb dolog semmi sem történhetett volna vele.[134]

[131] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 55–56.
[132] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 317–318.
[133] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 319. (Fordította: CS.M.)
[134] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 324.

A_phenjani_legenda.indd 91 27/05/2025 17:05

A regény megjelenésének évében, 1962-ben mutatták be a Kje Vol Hjang-legenda első filmes feldolgozását Dél-Koreában, amiben szintén szerepel a japán parancsnok szerelemre lobbanása. A film *in medias res* veszi kezdetét a japánok által megszállt Phenjanban, ahol a Szo Szo Bi tábornok néven említett helytartó ágyasként használja a kiszenget. A filmben Vol Hjang sikerrel hiteti el Szo Szo Bi parancsnokkal, hogy szerelmes belé, ami a tábornok szívében komoly érzelmeket ébreszt. A japán parancsnok közli, hogy a kiszengnek köszönhetően *„először ismerhette meg a szerelmet"*, valamint megígéri, hogy a győztes csatákat követően el fogja vinni magával a lányt Japánba. Szo Szo Bi azt is beismeri, hogy seregeivel azért rostokol hónapok óta a phenjani várban, mert szerelmes Vol Hjangba. Monológjából kiderül, hogy nem azért álltak meg csapatai Phenjanban, mert félnének az északi irányban lévő Ming Birodalom hadseregétől, és még csak nem is azért, mert hiányt szenvednének a harci eszközökből. Ha akarná, napok alatt képes lenne elérni a Phenjantól jóval északabbra lévő Cshongcshon-folyót, sőt a kínai határon lévő Amnok-folyót is. Egyedül a szerelem az oka, hogy hadait nem vezényelte tovább észak felé. *„Minden Vol Hjang miatt van, a nők ilyen hatalmas dolgokra képesek!"* – hangzik el a japán helytartó monológjában.[135]

Érdemes megemlíteni, hogy a filmben egy jelenet erejéig megjelenik Tojotomi Hidejosi japán hadúr szigetországi főhadiszállása is, ahol a rettegett főparancsnok felelősségre vonja a hadvezéreit amiatt, hogy a japán előre nyomulás miért állt meg Phenjan váránál, miért nem folytatják hadjáratukat északi irányban. Tojotomi Hidejosi végül elrendeli, hogy a japán erők azonnal indítsák meg az előre nyomulást Phenjanból.[136]

[135] *Phjongjang kiszeng Kje Vol Hjang.* Dél-koreai film, 1962. Elérhető a Korean Film Archive gyűjteményében.

[136] *Phjongjang kiszeng Kje Vol Hjang.* Dél-koreai film, 1962. Elérhető a Korean Film Archive gyűjteményében.

A_phenjani_legenda.indd 92 27/05/2025 17:05

3. A dél-koreaiak bemutatása az észak-koreai narratívában

A Kje Vol Hjang-legenda észak-koreai feldolgozásaiban több alkalommal is felbukkannak olyan utalások, amelyek a Koreai-félsziget aktuális megosztottságára utalnak, illetve a félsziget két része közül az északi elsőbbségét sugallják. Ilyen utalás olvasható a *Rodong Sinmun* című pártlap egyik ismeretterjesztő cikkében, amely kiemeli, hogy Kje Vol Hjang *„gyönyörű kajagüm-muzsikáját"* és *„csodaszép énekhangját"* még a messzi Szöulból is eljöttek meghallgatni.[137] Tehát a phenjani kiszeng annyira tehetséges volt, hogy még a távoli főváros uralkodó osztálya is elzarándokolt miatta a Tedong-folyó partjára.

A fentinél jóval konkrétabb utalások találhatók a *Csoszon Jeszul* című észak-koreai folyóirat hasábjain 1957-ben publikált szövegkönyvben, ugyanis színdarabban nem csupán a japánok a negatív szereplők, hanem felbukkan benne egy Sin Mal Bon nevű férfi is, aki nem rég érkezett Szöulból Phenjanba, és teljes mértékben kiszolgálja a japán megszállókat. Az illető tehát a kollaboráns délkoreai nagypolgárság megtestesítője.

A színdarab bevezető jelenete 1592 kora tavaszán játszódik. Vol Hjang háza előtt már virágzik a *csindalle* ('azálea') és a *mesil* fa ('kelet-ázsiai szilvafa'), de hűvös szél fúj. Vol Hjang szavaiból kiderül, hogy közelednek a japán csapatok, akik *„el akarják venni az ország földjét"*. Egyszerre csak megjelenik a kissé szakadt ruhát viselő Sin Mal Bon, aki elmondja, hogy Szöulból jött és egy drágakőből készült gyűrűt hozott Vol Hjangnak. A gyűrűt szeretné a lány ujjára húzni, de ő elhúzza a kezét, nem tart igényt Sin udvarlására. Közben megjelenik Kim Üng Szo is, aki – a hagyományos koreai férfieszménynek megfelelően – lassan és méltóságteljesen lép be a jelenetbe. Vol Hjang behívja a házába Kimet, de a férfi előbb

[137] Kim O Szong: Csogukszuhoe hanmom pacshin Kje Vol Hjang ('Az ország védelméért a testét feláldozó Kje Vol Hjang'), *Rodong Sinmun*, 2001. október 13, 4.

A_phenjani_legenda.indd 93 27/05/2025 17:05

szóba elegyedik a ház előtt tébláboló Sin Mal Bonnal. Kim megkérdezi Sint, hogy mi újság Szöulban, amire az azt feleli, hogy a belpolitikai harcokban éppen a Noron frakció áll nyerésre. Kim Üng Szo ezt hallva dühös lesz, hogy a japán támadás közepette miként lehet belpolitikai konfliktusokkal foglalkozni. A felháborodott Kimet Vol Hjang nyugtatja meg, aki azt mondja, hogy mindenképpen Kim *naüri*t ('uraságot') fogja követni.[138]

Sin Mal Bon fenti belépőjét követően kiderülnek a hozzá kapcsolódó álnok tulajdonságok is. A színdarab első felvonásában a japán támadók elől menekülő emberek bukkannak fel, akik jajveszékelnek, Sin viszont durván és erőszakosan rájuk szól, hogy maradjanak csendben. Erre válaszul a menekülők morgolódni kezdenek, hogy Sin biztosan elvette a nép vagyonát, hogy azt átadja a japánoknak.[139] Az első felvonás végén ismét viszont látjuk Sint, amikor Vol Hjang megkapja az üzenetet, hogy ezentúl Szo Szo Bi helytartónál kell szolgálnia. A hír hallatán Sin elneveti magát. A második felvonásban pedig Sin már részt vesz a helytartó ünnepségén a Rjongvang pavilonban, ahol köszöntőt mond Szo Szo Bire és alkoholt tölt neki. Az észak-koreai színdarabban megjelenő narratíva tehát azt hangsúlyozza, hogy a Szöulból érkező, az ország gyengeségét okozó belpolitikai frakcióharcokat élénk figyelemmel kísérő figura gerinctelen módon az idegen elnyomók kiszolgálója lett.[140]

De a helytartó és a kollaboráns nyugalma nem tart sokáig. Rövidesen ugyanis egy Hondo nevű japán szárnysegéd lép be a második felvonás jelenetébe, és tájékoztatja Szo Szo Bit arról, hogy a Ming Birodalom és a Csoszon Királyság egyesítették hadseregeiket, és Phenjan felé közelednek. Kim Üng Szo parancsnok népi önkéntesei pedig aznap hajnaltól kezdődően a Pothongmun kapun keresztül már be is hatoltak a városba. *„Kim Üng Szo? Az meg kicsoda?"*, kérdezi döbbenten a helytartó, mire Vol Hjang és a hű-

[138] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 50–52.
[139] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 54.
[140] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 55.

A_phenjani_legenda.indd 94 27/05/2025 17:05

séges segítő, Cson Vol szeme felcsillan, az áruló Sin Mal Bon viszont teljesen elsápad.[141]

A színdarab harmadik felvonásában a kollaboráns már komoly veszélybe is sodorja a hazafiakat. Vol Hjang és Cson Vol ugyanis egy papírsárkány segítségével próbál üzeneteket küldeni Kim parancsnoknak, de ez nem jár sikerrel. Vol Hjang és az édesanyja éppen arról beszélnek, hogy vajon Kim megkapta-e az üzenetet, amikor Cson Vol jajveszékelve megérkezik és beszámol arról, hogy Sin Mal Bon a szolgáival követte őt, és megszerezték a papírsárkányt. Vol Hjang nagyon aggódik, hogy ezt követően miként tudnak majd kapcsolatba lépni Kim parancsnokkal, majd kimondja véleményét a délről származó árulóval kapcsolatosan: *„Sin Mal Bont kéne megölni!”*.[142]

[141] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 56.
[142] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang,* 58–60.

A_phenjani_legenda.indd 95 27/05/2025 17:05

A_phenjani_legenda.indd 96 27/05/2025 17:05

V. A KATARZIS ÉS VÉGKIFEJLET

„A Pothongmun kapun kívül már fehér ruhás csoszoni katonák álltak rendezett sorokban, akiknek látványától Vol Hjang azonnal elérzékenyült."

1. Kje Vol Hjang, a koreai Mata Hari

Kje Vol Hjang a róla szóló legenda mindegyik feldolgozásában tulajdonképpen kémnőként, egyfajta koreai Mata Hariként tevékenykedik.[143] Miként a *Rodong Sinmun* című észak-koreai pártlap egyik ismeretterjesztő cikke megfogalmazta, a phenjani kiszeng kikémlelte a japánok titkait, például azt, hogy hány főből állnak a megszálló japán csapatok, hol tartózkodnak pontosan, szolgálóik milyen feladatot látnak el. A megszerzett információkat pedig továbbította Kim Üng Szo tábornok részére.[144] A pártlap egy másik cikke pedig arról is említést tesz, hogy Kje ellopott és kijuttatott a várból egy fontos információkat tartalmazó japán *„anyagot"* – a koreai szövegben a *„csarjo"* (irat, dokumentum)

[143] Mata Hari (1876–1917): holland táncosnő, akit az első világháború idején a francia hatóságok a Német Császárság javára végzett kémtevékenység vádjával elítéltek és kivégeztek. A feltűnő szépségű nő eredeti neve Margaretha Geertruida Zelle volt. Zaklatott gyermekkorát követően egy idősebb holland katonatiszttel kötött házasságot, akivel Holland Kelet-Indiába költözött. Házassága boldogtalan volt, Európába visszatérve pedig egzotikus táncosnőként vált ismertté. Erotikus táncai népszerűségéhez hozzájárult, hogy indiai származásúként aposztrofálta magát. Az 1910-es évek elején Európa-szerte ismert személyiség volt, számtalan magas rangú hódolóval. 2001-ben szülővárosa kezdeményezésére az ellene hozott ítéletet felülvizsgálták, ugyanis bebizonyosodott, hogy nem folytatott kémtevékenységet Németország javára.

[144] Kim O Szong: *Csogukszuhoe hanmom*, 4.

A_phenjani_legenda.indd 97 27/05/2025 17:05

szó szerepel –, aminek később nagy szerepe volt a phenjani vár visszafoglalása során.[145]

A legenda valamennyi feldolgozásában találunk olyan epizódokat, amelyek a kiszenget gyakorlott Mata Hariként ábrázolják. Az északi-koreai színházi feldolgozás 1957-ben publikált szövegkönyvében a kiszeng és a koreai katonatiszt egy papírsárkány segítségével tartják a kapcsolatot egymással. A színdarab első felvonásában kerül sor Vol Hjang monológjára, amiben közli, hogy az egyik völgyből egy előre meghatározott időpontban mindig fel fogja engedni a papírsárkányt, amin a Kimnek szóló üzenet van. Mint a lány megfogalmazza, a papírsárkány biztosítja a *„hazáért folytatott kommunikációt”*.[146] A későbbiekben azonban kiderül, hogy Vol Hjang nem maga engedi fel a sárkányt, hanem Cson Vol nevű segítője, akitől aztán egy Sin Mal Bon nevű kollaboráns – aki az észak-koreai narratívában a dél-koreaiakat szimbolizálja – megszerzi az eszközt az üzenettel együtt.[147] A papírsárkányt a KNDK elsőszámú történelemkönyvében is megemlítik: a phenjani kiszeng legendáját bemutató szócikk kiemeli, hogy a lány az ellenség *„főhadiszállásán”* tudomására jutott információkat egy sárkány igénybevételével továbbította Kim Üng Szo részére.[148] Egy nemrég megjelent néprajzi vonatkozású észak-koreai kiadvány pedig azt állítja, hogy Vol Hjang a Moranbong-dombon lévő Ülmilde-őrtoronyból bocsátotta fel a sárkányt, hogy azzal információkat továbbítson Kim részére.[149]

Pak Csong Hva dél-koreai író 1962-ben megjelent történelmi regénye különösen részletesen bemutatja, hogy az egyszerű phenjani kiszeng miként válik a koreai ellenállást hathatósan segítő kémnővé. A regény narratívájában Vol Hjang eldönti, hogy min-

145 Ho Hui Szu: Kje Vol Hjang, *Rodong Sinmun*, 1996. október 25, 4.
146 Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 54.
147 Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 57, 60.
148 *Csoszon rjoksza szangsik*, 287.
149 Kim Kwang: *Folklore of Pyongyang*, Foreign Languages Publishing House, Phenjan, 2021, 162.

A_phenjani_legenda.indd 98 27/05/2025 17:05

denképpen segíteni fogja hazája felszabadítását, így azon kezd gondolkodni, hogy miként tudná bejuttatni Kim Üng Szo tábornokot a megszállt városba. A soron következő este Vol Hjang alkoholt ivott a japán parancsnokkal, hozzá pedig grillezett angolnát ettek. (Az utóbbira Koreában hagyományosan potencianövelőként tekintenek, így egy félreérthetetlen utalás arra vonatkozóan, hogy a parancsnok és a kiszeng nem csupán plátói kapcsolatban állnak egymással.) A regény megfogalmazása szerint Vol Hjangnak általában *„csábító tekintete"* volt, ami *„tüzesen lángolt"*, de ezúttal az arca kifejezéstelen, ami aggodalommal töltötte el a japánt. Meg is kérdezte, hogy bántja-e valami a lányt, aki válaszul helyett visszakérdezett, hogy igaz-e, hogy a *„koreai gazfickók"* megpróbálják visszafoglalni a várost. A japán azt felelte, hogy igaz, de Vol Hjangnak nem kell aggódnia emiatt. A kiszeng ezután elmesélt egy félrevezető történetet arról, hogy a bátyja a Pothongmun városkapun kívül él, és attól tart, hogy a koreai hadsereg visszatérésekor a fiút elhurcolják. A japán parancsnok a lány megnyugtatására így felajánlotta, hogy a „bátyját" majd beengedik a városkapun belülre. Vol Hjang hálásan megköszönte a lehetőséget, meghajolt a parancsnok előtt és végül meg is ölelte.[150]

A fentieket követően Vol Hjang elindult a Rjongvang pavilonból, hogy megkeresse a várfalon kívül tartózkodó „bátyját", de előtte még elkérte a japántól a *pjonbu* nevű érmet, ami feljogosította a vár területének elhagyására. A Pothongmun városkapu felé vezető úton a japán katonák több alkalommal is ellenőrizték, hogy rendelkezik-e az igazolvánnyal, de valamennyi alkalommal továbbengedték. A regény szerint a Pothongmun városkapu egy traumatikus emléket hordozott a kiszeng számára, ugyanis a japán megszállás kezdetén, amikor először próbált elmenekülni a városból, a városkapunál fogták el Hjang Ran nevű barátnőjével együtt, akit aztán meg is öltek.

[150] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 338–340.

A_phenjani_legenda.indd 99 27/05/2025 17:05

A Pothongmun kapuhoz érve a japán kapuőr szigorúan megvizsgálta a lányt, mivel a kapun túl már csoszoni katonák voltak. A regény szerint a japán kapuőr emlékezett a kiszengre, mert amikor barátnőjével együtt fogságba estek ugyanazon a helyszínen, Vol Hjang nagyon karakán módon próbált tiltakozni. A kapuőrnek így emlékezetébe vésődött a kemény nő, ráadásul, amikor a lány visszatette derekára a *pjonbu* nevű érmet egy pillanatra kivillantak a mellei is. A regény megfogalmazása szerint a kapuőr mindezt nagy lelkesedéssel figyelte, de azért megkérdezte a lánytól, hogy hova kíván menni. Vol Hjang erre azt felelte, hogy a japán főparancsnok titkos utasítását hajtja végre, majd a választ meg sem várva elindult felfelé a Pothongmun kapu emeletére. A kapun kívül már fehér ruhás csoszoni katonák álltak rendezett sorokban, akiknek látványától Vol Hjang azonnal elérzékenyült.[151]

A lány szoknyájának rejtett zsebéből elővett egy levelet, amit még előzetesen írt meg Kim Üng Szo tábornok részére, és azon kezdett gondolkodni, hogy vajon miként tudná azt célba juttatni. Ekkor a koreai oldalon egy vörös színű vértezetet viselő lovaskatona bukkant fel, a kapu felé vágtatott és íját lövésre emelte, Vol Hjang pedig hangosan kiáltani kezdett: *„Oppaja!"* ('Bátyám!').

A kiszeng többször is megismételte a kiáltást, a koreai lovaskatona pedig éppen lövésre emelte volna az íját, de amint meghallotta, hogy a Pothongmun kapu emeletén álló alak koreaiul kiabál, azonnal leeresztette az íját és elgondolkodott: *„Lehet, hogy ő lenne Kje Vol Hjang?"*.

A vörös színű vértet viselő lovas ugyanis Kim Üng Szo volt, Vol Hjang pedig azonnal elsírta magát, amint felismerte. A lány ledobta a kezében lévő levelet a városkapu emeletéről, a koreai lovas pedig elkapta. Vol Hjang ezzel meg is fordult, és visszaindult a kapu japán oldalára, majd sietve ment vissza a Rjongvang pavilonba, ahol a japán parancsnok még mindig alkoholt ivott és grillezett angolnát evett hozzá. A kiszeng leült mellé, és ő is felhajtott egy pohár

[151] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 341–344.

A_phenjani_legenda.indd 100 27/05/2025 17:05

alkoholt. A parancsnok pedig részegen csupán annyit kérdezett: *„Tudtál találkozni a nővéreddel?”*.

Vol Hjang nem javította ki a kérdés pontatlanságát, csupán annyit felelt rá, hogy a találkozó sajnos nem sikerült, így a következő napon ismét szeretné kölcsönkérni a *pjonbu* érmet, ami lehetővé tette a vár elhagyását. A regény leírása szerint a Pothongmun kapunál strázsáló japán őr a fentiekkel párhuzamosan jelentést tett arról, hogy egy *„hadifogoly nő”* a japán főparancsnok *pjonbu* érmével felment a városkapu emeleti részére, ahol kilencszer kiáltott, majd visszatért a kapu japán oldalára. A jelentés nem sokkal később meg is érkezett a japán főparancsnokhoz, aki a legkevésbé sem gyanakodott a kiszengre.[152]

A regényben foglaltak szerint Kim Üng Szo felvette a földről a lehullott levelet, felnézett a Pothongmun kapu emeletére, de a lányt már nem látta ott. A levében a következők sorok szerepeltek:

> *„Kje Vol Hjang vagyok.* [Phenjan elestekor] *naüri-t vártam, ezért későn kezdtem el a menekülést. Hjang Ran-t a japánok megölték, én pedig az elsőszámú japán hadvezér helyettesének fogságába estem. A részleteket megbeszéljük, amikor tudunk személyesen találkozni. A japán parancsnoknak azt mondtam, hogy a bátyámat keresem. Holnap este, késő este jöjjön a Pothongmun kapuhoz, de ne katonai ruhában legyen, hanem a pekszongok egyszerű ruháját viselje. Fegyvert ne hozzon magával. Addig várjon, amig meg nem hallja, hogy azt kiáltom, hogy »Oppaja!«. Ha bejött, akkor ölje meg a megszállókat, álljon bosszút Hjang Ran és Kje Vol Hjang nevében! Álljon bosszút az ország nevében! Hjang Ran teste a Pothongmun kapu melletti dombon van eltemetve. Tudom, hogy nagyon elfoglalt, de öntsön egy csésze vizet Hjang Ran sírjára.”*[153]

[152] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 345–347.
[153] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 348. (Fordította: CS.M.)

A_phenjani_legenda.indd 101 27/05/2025 17:05

Pak Csong Hva dél-koreai író regényében a címszereplő kiszeng konspiratív tevékenységét tehát elsősorban a személyes érintettség, másodsorban a hazafias elkötelezettség motiválja. Ezzel szemben a Kje Vol Hjang-legenda 1988-as észak-koreai feldolgozása már egy professzionális kémnőként mutatja be a kiszenget. A fiktív történet szerint Vol Hjang unokahúga, Szom Vol egy napon azzal fogadta a kiszenget, hogy egy levelet kapott Kim Üng Szo parancsnoktól. A levelet az *üibjong* harcosoktól egy fiú hozta el, aki átmászott a várfalon, hogy továbbítsa azt. Kim levelében az állt, hogy az ország kritikus állapota miatt minden információra szükségük van, ami az ellenség mozgásával kapcsolatos. A képeskönyv megfogalmazása szerint Kim sorai nagyon meghatották a lányt és boldoggá tették őt.[154] Vol Hjang a következő naptól kezdődően „*szívét a katonai hírszerzésnek*" szentelte, és tájékoztatta az *üibjong* harcosokkal kapcsolatot tartó fiút arról, amit a Konisi Tobi néven említett japán főparancsnoktól hallott. Az értesülések arról szóltak, hogy Li Szun Sin admirális hatalmas győzelmet aratott a Hanszan-szigeti csatában és elsüllyesztette a japán hajók zömét, de az ellenségnek mégis húszezer *szok* mennyiségű gabonája maradt, ami még két évre elegendő mennyiség, így nem valószínű, hogy a közeljövőben elhagynák Phenjant.[155]

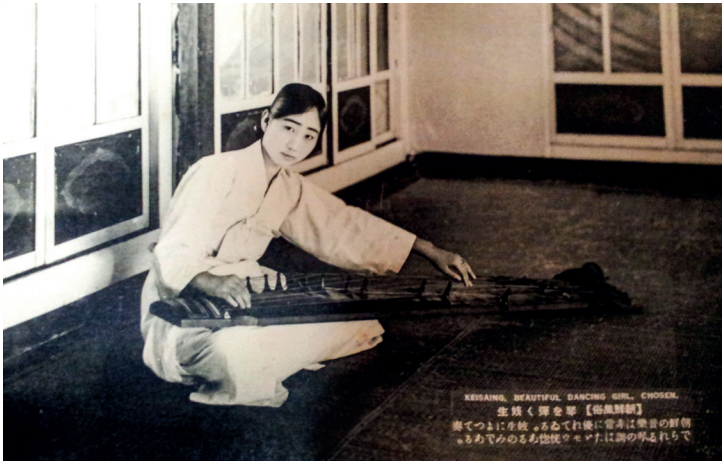
A koreai Mata Hari hírszerző tevékenységének köszönhetően Kim Üng Szo tehát értesül arról, hogy Li Szun Sin admirális tengeri győzelme miatt kizárttá vált, hogy a japán hadak tovább nyomulhatnának a kínai határon lévő Üidzsu felé. Kim továbbá megtudja azt is, hogy a phenjani várban nagyjából húszezer ellenséges katona tartózkodik, de harci moráljuk nagyon alacsony, ráadásul az utánpótlás megszakadása miatt szenvednek a só hiányától és betegségek törtek ki soraikban.[156] A képeskönyv fiktív története szerint egy japán hadnagy azt jelentette a Konisi Tobi néven említett főparancsnoknak, hogy a katonák már két hónapja nem

[154] *Kye Wol Hyang*, 29.
[155] *Kye Wol Hyang*, 30.
[156] *Kye Wol Hyang*, 32.

A_phenjani_legenda.indd 102 27/05/2025 17:05

Egy kiszeng fényképe a japán gyarmati uralom időszakában készült képeslapon
Forrás: a szerző gyűjteménye

Egy kiszeng fényképe a japán gyarmati uralom időszakában készült képeslapon
Forrás: a szerző gyűjteménye

jutottak sóhoz, így legyengültek és farkasvakságban szenvednek. *„Olyan információk vannak, hogy tízezer vagy még annál is több koreai katona Kim Üng Szo tábornok parancsnoksága alatt Phenjan ostromára készül, soraik között bámulatos erővel és bátorsággal rendelkező harcosok vannak."* – mondják reszketve a japán tisztek parancsnokuk előtt. Egy másik japán hadnagy pedig elmesélte, hogy katonái, aki az előző napon elmentek sót szerezni, mind meghaltak a koreai önkéntesek rajtaütése során. *„Maradjatok csöndben!"* – *„ugatta"* Konisi Tobi, és konfliktusba került valamennyi alárendeltjével.[157]

Ebben az időben Vol Hjang újabb levelet kapott Kim Üng Szo parancsnoktól, amiben arra kérte a lányt, hogy próbálja meg kideríteni az ellenség mozgásait és lőporraktárainak elhelyezkedését. Vol Hjang azon törte a fejét, hogy miként szerezhetné meg ezeket az információkat, amikor Konisi Tobi megérkezett. A lány borral kínálta, majd sikeresen megtudta, hogy hétezer japán katona átvonult a Csunghva településnél lévő Orang-hegy erődjébe, így a phenjani várban csak tízezer ellenséges katona maradt, ráadásul az ő számukat is tizedelik a betegségek. Ezt követően a lány egy csellel tudta meg Konisi Tobitól a puskaporraktárak elhelyezkedését: felajánlotta a japán parancsnoknak, hogy a jó időjárás miatt szívesen játszana hangszerén a városkapuk emeleti részein. Mivel a parancsnok elfogadta a javaslatot, a lány eljuthatott a belső vár északi részén lévő Cshilszongmun kapuhoz, a központi vár nyugati részén lévő a Pothongmun kapuhoz, valamint a központi vár és a külső vár között átjárást biztosító Csongjangmun kapuhoz, ahol meggyőződhetett arról, hogy az ellenség lőport tárol a kapuk közelében. Mindezeket követően Vol Hjang levélben tájékoztatta Kimet az információkról.[158] A lány üzenetének kézhezvételét követően Kim azonnal lépéseket tett, hogy katonái felrobbantsák az ellenséges lőszerraktárakat. Vol Hjang álmatlanul töltötte az el-

[157] *Kye Wol Hyang*, 36.
[158] *Kye Wol Hyang*, 38–39.

A_phenjani_legenda.indd 104 27/05/2025 17:05

Egy kiszeng fényképe a japán gyarmati uralom időszakában készült képeslapon
Forrás: a szerző gyűjteménye

következő éjszakákat, a harmadik éjjelen egy hatalmas robbanás rázta meg a várost, ami szinte nappali fénybe burkolózott.

„Megtettem a magam részét a hazáért vívott szent háborúban" – mondta végül a koreai Mata Hari, miközben a robbanásoktól világossá váló eget nézte örömteli hangulatban.[159]

A Kje Vol Hjang-legenda misztifikálását és kémtörténet-jellegű értelmezését segíti elő az, hogy két észak-koreai feldolgozásban szerepelnek bizonyos csengettyűk is, amiket a japánok telepítettek, hogy a koreai ellenállók felbukkanására figyelmeztessék őket.

[159] *Kye Wol Hyang*, 40.

A_phenjani_legenda.indd 105 27/05/2025 17:05

Két kiszeng beszélget a japán gyarmati uralom időszakában készült képeslapon
Forrás: a szerző gyűjteménye

Az 1957-ben publikált színdarab szövegkönyvében a csengettyűk a japán helytartó szállását védik, Vol Hjang pedig a csengők nyelvét vattába tekerve akadályozza meg a csilingelést.[160] Az 1988-ban kiadott képeskönyvben ugyanakkor a japánok által elhelyezett csengettyűk Vol Hjang házát veszik körbe, amire a lány előzőleg figyelmezteti is Kim Üng Szo parancsnokot. A lány aztán pamutba tekeri a csengők nyelvét, hogy a helytartó meggyilkolására érkező Kim Üng Szo akadálytalanul megközelíthesse a helyszínt.[161]

[160] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 63.
[161] *Kye Wol Hyang*, 43.

A_phenjani_legenda.indd 106 27/05/2025 17:05

2. A merénylet végrehajtása

A Kje Vol Hjang-legenda katarzisa a feldolgozásoktól függően eltérő, abban viszont mindegyik változat megegyezik, hogy az ellenséges parancsnokot sikerült megölni. Az 1957-ben készült észak-koreai színdarabban a phenjani japán helytartó elleni merénylet szervezése a harmadik felvonásban veszi kezdetét. A helyszín Kje Vol Hjang szálláshelye, ahol Kim Üng Szo parancsnok Csung Nam nevű segítője és egy Ri családnevű koreai katona beszélgetnek. Ri beszámol arról, hogy a Ming Birodalom és a Csoszon Királyság csapatai már megérkeztek Andzsu városába, illetve már csak a Kim parancsnoktól érkező híreket várják. Ezen a ponton Kim is megjelenik, a közemberek által viselt ruhában van, és arról érdeklődik, hogy mi újság a másnapi dologgal kapcsolatban. Vol Hjang azt válaszolja, hogy a következő napon lesz Szo Szo Bi helytartó születésnapja, amelynek megünneplésére nagyszabású rendezvény készül. Vol Hjang hozzá teszi azt is, hogy Szo Szo Bi helytartónak azt mondta, hogy az édesanyját és a „bátyját" viszi magával az eseményre, így Kim „bátyként" csatlakozhat hozzá. A terv pedig az, hogy megvárják, amig a helytartó elalszik, Cson Vol vattával betömködi az idegenek felbukkanására figyelmeztető csengettyűk nyelveit, majd jelt adnak Kimnek, aki teljesítheti misszióját.[162]

A darab negyedik felvonása a helytartó születésnapjának estéjén veszi kezdetét, a jelenet helyszíne pedig egy bankett-terem. Szo Szo Bi és Vol Hjang egy nagy asztalnál egymással szemben foglalnak helyet, az asztalon rengeteg ennivaló van, sok beosztott sürög-forog, a japán táncokat követően pedig koreai táncokat tekintenek meg. Egy Madasi nevű japán szárnysegéd alkoholt tölt Szo Szo Bi poharába, majd köszöntőt mond, rövidesen pedig egy Hondo nevű szárnysegéd jelenik meg, aki szintén köszöntőt mond. A helytartó boldogan kacag, megjelenik még pár japán katona, akik drá-

[162] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 59.

A_phenjani_legenda.indd 107 27/05/2025 17:05

gaköveket és ékszereket hoznak az ünnepeltnek. Szo Szo Bi vidáman kijelenti, hogy a mai napon a szolgák is mulathatnak, így beengedik Vol Hjang édesanyját és állítólagos bátyját, azaz Kimet a helyszínre. A lány anyja gratulál a helytartónak születésnapja alkalmából, Szo Szo Bi pedig Vol Hjang kezét fogva megköszöni *„anyósa és sógora"* részvételét az ünnepségen. A lány Cson Vol nevű szolgálója aztán kikíséri az anyukát és Kimet egy külön helyiségbe, a helytartó pedig hatalmának csúcsán érzi magát. Elmondja, hogy a Csoszon Királyság után a Ming Birodalmat is meg akarja hódítani.[163] Ezen a ponton érdemes megemlíteni, hogy a *Rodong Sinmun* című phenjani pártlap évtizedekkel később egy népszerűsítő cikkben arról számolt be, Kim Üng Szo nem csupán bejutott az ellenséges parancsnok főhadiszállására, hanem – Vol Hjang nagyszerű szervezőkészségének köszönhetően – még egy asztalhoz is ülhetett a merénylet célpontjával, sőt közösen alkoholt is fogyasztottak.[164]

Visszatérve az 1957-ben megjelent észak-koreai színdarab narratívájához, a mű eseményei a születésnapi ünnepség során kezdenek begyorsulni. Vol Hjang is felköszönti a helytartót, aki már részeg, de a lány folyamatosan tovább itatja. Ekkor belép a helyszínre Sin Mal Bon, a kollaboráns koreai, aki – mint fentebb említettük – az észak-koreai színdarabban a déliek megtestesítője. Vol Hjang a helytartót manipulálva kijelenti, hogy Sin egy bűnös, a részeg helytartó pedig hitelt is ad az információnak. Szo Szo Bi mérgesen Sin felé fordul és ráförmed: *„Te talpnyaló! Kim Üng Szoval együtt meg akartok ölni engem? Hát nem takarodsz a szemem elől?"*. Sin persze tiltakozik, elmondja, hogy Vol Hjang szolgája, Cson Vol a bűnös, aki Kim Üng Szoval a helytartó ellen szervezkedik valamit. Ekkor Vol Hjang határozottan rászól, hogy miket hord össze, hisz Cson Vol és mások is látták Sinnél a papírsárkányt, ami egyértelmű bizonyíték arra vonatkozóan, hogy ő az össze-

[163] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 61.
[164] Ho Hui Szu: *Kje Vol Hjang*, 4.

A_phenjani_legenda.indd 108 27/05/2025 17:05

esküvő. Végül a helytartó is ráförmed Sinre, hogy vallja be már az igazságot, majd megparancsolja, hogy azonnal végezzék ki.[165]

A mulatozás folytatódik, bár már lassan hajnalodik. Szo Szo Bi részegen elalszik, a szolgálók pedig leszedik a terítéket az asztalról. Vol Hjang próbálja rávenni a helytartót, hogy vonuljanak vissza annak szobájába, de közben még itatja is. Végül a lány a hátára veszi az alvó japánt, majd bevonszolja a szobába. *„Miért vagyok ennyire boldog a merénylet előtt?"* – teszi fel a kérdést Vol Hjang. *„Sokáig szomorú voltam, az ég és a hold most mind segítsen nekem!"* – mondja. A szobából már csak Szo Szo Bi horkolása hallatszik, a lány pedig vattákat vesz elő, és azzal elnémítja az idegenek megjelenésére figyelmeztető csengettyűk nyelveit. Ezt követően Vol Hjang és Kim Üng Szo egyszerre lépnek be Szo Szo Bi szobájába, mögöttük pedig Cson Vol figyeli, hogy nem jön-e valaki. Cson Vol hírtelen egy kopogásra lesz figyelmes, Kim elbújik, kintről pedig Madasi szárnysegéd keresi a helytartót. Vol Hjang ugyan mondja, hogy alszik, de a szárnysegéd mindenképpen fel akarja kelteni, mert Csoszon és a Ming Birodalom hadserege megindult Phenjan felé. Vol Hjang erre azt feleli, hogy érti a helyzet súlyosságát, de egyszerűen nem lehet felébreszteni a helytartót.[166]

A színdarabból a merénylet konkrét bemutatása hiányzik, a szövegkönyvből csupán annyi derül ki, hogy Vol Hjang és Kim Üng Szo bemennek a helytartó szobájába, ahol hirtelen megszólalnak az idegenek megjelenésére figyelmeztető csengettyűk. A következő pillanatban a kiszeng és a katonatiszt sietősen távozik a szobából, és nem is lehet azonnal tudni, hogy mi történt odabent. Csak az utolsó felvonás utolsó jelenetében hangzik el, hogy Vol Hjang saját kezével ölte meg a gyűlölt ellenséget.[167]

A fentieknél jóval részletesebb leírás szerepel a merényletről Pak Csong Hva dél-koreai író 1962-ben megjelent történelmi regényében. Kim Üng Szo megkapta és elolvasta Kje Vol Hjang

[165] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 62.
[166] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 63.
[167] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 63, 66.

A_phenjani_legenda.indd 109 27/05/2025 17:05

levelét, amit a Pothongmun városkapunál kapott meg a lánytól, majd tájékoztatta a fejleményekről Li Von Ik katonatisztet, aki támogatta a merénylet ötletét. A rákövetkező napon Kim szándékosan nem kezdeményezte a harcot a japán csapatokkal, így a Pothongmun kapu környékén csendes volt a frontvonal.[168] Ahogy közeledett az este, Kim levetette katonaruháját, felvette a *pekszong* néven emlegetett parasztok egyszerű ruháját, majd csendben sétálgatni kezdett a városkapu külső oldalán. Az inkognitó annyira sikeres volt, hogy egyetlen koreai sem ismerte fel. Vol Hjang eközben elkérte a *pjonbu* nevű érmet a japán főparancsnoktól, hogy megközelíthesse a Pothongmun kaput. Mivel előzőleg már elhitette a japánnal, hogy a „bátyját" szeretné behozni a városba, senki sem gyanakodott rá. A Pothongmun kapunál Vol Hjang csak rámosolygott a japán kapuőrre, aki azt hitte, hogy a lány a főparancsnok utasítását teljesíti, így mindenfajta ellenőrzés nélkül engedte fel a kapu emeletére. Az emeleten Vol Hjang elkiáltotta magát:

– *Oppaja!* ('Bátyám!')

– *Itt vagyok, húgom!* – hangzott Kim válasza.

– *Azt hitted Oppa, hogy meghaltam, ugye? Pedig már tegnap is kerestelek. Hol voltál? Gyere közelebb a kapuhoz, mindjárt lemegyek és kinyittatom Neked!* – kiáltotta a lány, szándékosan jó hangosan, hogy a kapuőr is pontosan tudja, hogy miről van szó.[169]

Ezzel a lány lement a japán őrhöz, megmutatta a *pjonbu* nevű érmet, majd közölte, hogy a japán főparancsnok megparancsolta, hogy egy személyt be kell engedni a város területére. A regény hangsúlyozza, hogy Vol Hjang ekkor már nem volt mosolygós, hanem határozottan és ridegen viselkedett. A kapuőr felment a Pothongmun emeletére, és körbetekintett a vidéken. Miután látta, hogy a koreai katonák messze vannak a kaputól, az egész környék nyugodt és nincsen semmifajta mozgás, leszólt a kapunál

[168] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 348.
[169] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 349–350.

A_phenjani_legenda.indd 110 27/05/2025 17:05

strázsáló társának, hogy egy pillanatra nyissa ki a kaput, hogy egy koreai paraszt bejöhessen, de utána azonnal csukja be.

A kapu kinyílt, Kim Üng Szo bejött, majd pedig Vol Hjanggal együtt elindultak a Rjongvang pavilonba. A városon belül a japán katonák nem ellenőrizték a *pekszong* ruhát viselő Kimet, bár kevés koreai paraszt fordult meg a városban, de azért nem számított ritkaságnak a látványuk. A Rjongvang pavilon hátsó részénél Vol Hjang magára hagyta Kimet, majd felment a japán főparancsnokhoz, aki megkérdezte, hogy sikerült-e a találkozó a bátyjával. A kiszeng mosolyogva meghajolt és azt mondta, hogy a főparancsnoknak köszönhetően sikerült megmenteni a bátyját. Visszaadta a *pjonbu* érmet, még egyszer köszönetet mondott, miközben a japán tábor felől harangszó hallatszott. A főparancsnok erre felvette a páncélját, majd egy megérkező futárhoz csatlakozva lóra szállt és elsietett. Vol Hjang arra gondolt, hogy valami történhetett, ráadásul a harangszó is egyre hangosabb volt, lövések dördültek, kiabálás és dobpergés hallatszott.[170]

A Rjongvang pavilon alatt felbukkant egy öreg buddhista szerzetes, aki elmondta Vol Hjangnak, hogy a japánok a Csunghva településen lévő erőiket is a városba rendelték, hogy így szálljanak szembe a koreaiakkal. A kiszeng tudta, hogy akkor a főparancsnok egy darabig még nem fog visszaérkezni, így megkereste Kim Üng Szot. A lány úgy gondolta, hogy őszintén be kell számolnia Kimnek arról, hogy a teste *„bemocskolódott”*, amit meg is tett. Kimet érzékenyen érintették a hallottak, sírni kezdett és *„forró könnyek”* folytak le az arcán. Rövidesen azonban úrrá lett érzelmein, könnyeit az *„öklével”* törölte le, majd azt mondta, hogy ezt hozta a sors. Közben újabb lövések dördültek, amiknek hallatán Kim vissza akart menni katonáihoz a városkapun kívülre, de Vol Hjang igyekezett lebeszélni, mert nagyon veszélyesnek tartotta a helyzetet.

[170] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 351–353.

A_phenjani_legenda.indd 111 27/05/2025 17:05

– Ezer katona és tízezer ló között is elboldogulok! – mondta Kim.

– De hát nincsen rajtad páncélzat és kard sincs a kezedben, pedig ott lőfegyverekkel zajlik a küzdelem. Képes lennél tízezer katona megöléséért otthagyni a lehetőséget, hogy merényletet kövess el a japán főparancsnok ellen? – kérdezte a kiszeng.[171]

Vol Hjang végül meggyőzte a koreai katonatisztet, hogy a legfontosabb célkitűzés az ellenség vezetőjének likvidálása, ami nagyszerű lehetőséget kínál a koreai föld és az ország visszaszerzésére. A lány ugyanakkor elégtételként is tekintett a merénylet tervére saját testének *„megrontása"* miatt. A csatazaj közben elhalkult, éjfél után pedig lópaták dobogása hallatszott, és a japán parancsnok kíséretével visszaérkezett a Rjongvang pavilonhoz. A parancsnok bement a lakrészébe, levette páncélját, kardját pedig a falnak támasztotta. A regény kiemeli, hogy a levett páncélzatot a parancsnok Vol Hjang felé nyújtotta, akinek a páncél szagától hányingere lett. A lány mégis erőt vett magán, majd arra gondolt, hogy menynyi szerencsétlen koreai életéért fog elégtételt venni az éjszaka folyamán.

A japán parancsnok egyszerre *„ördögi nevetésben"* tört ki, és büszkén közölte, hogy a koreai csapatok visszavonultak, majd lement a Tedong-folyóhoz és megmosakodott. Miután visszajött Vol Hjang alkohollal itatta, közben a *komungo* nevű húros hangszeren játszott neki, sőt még táncot is lejtett. A regényben foglaltak szerint a japán teljesen lerészegedett, majd megpróbált felállni, de rárogyott egy székre és ülve elaludt. A kiszeng elvitte a kisasztalt, amin az alkoholos csészék voltak, majd tovább játszott a hangszeren és figyelte, hogy az ellenséges parancsnok mennyire mélyen alszik. Vol Hjang végül megfogta a falhoz támasztott két kard közül az egyiket és levitte Kimhez. Egy szó nélkül adta át a fegyvert a koreai katonatisztnek, majd visszavezette őt az alvó japán parancsnokhoz. Csendben nézték, amint az ellenséges vezér nyitott szájjal, félig behunyt szemmel horkolva alszik. Kim kicsit hátrébb

[171] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 355–356.

A_phenjani_legenda.indd 112 27/05/2025 17:05

lépett és hezitált, Vol Hjang viszont balkezével meghúzta Kim ruháját, jobbkezével pedig mutatta, hogy miként kéne lecsapni az ellenség fejét. Kim kihúzta tokjából a kardot és lesújtott.[172]

Ezt követően Pak Csong Hva dél-koreai író regénye meglehetősen naturalisztikus fordulatot vett. A japán parancsnok félig levágott fejjel felpattant, felkapta a másik falhoz támasztott kardot és Kim felé hajította. Kimnek sikerült elhajolnia a repülő kard elől, ami így a falba ékelődött. Végül Kim egy újabb suhintással elválasztotta az ellenséges parancsnok fejét a testétől. Kim a véres kardot beletörölte a japán ruhájába, a kihúzta a falból a beleszúródott kardot és felnyársalta rá az ellenség levágott fejét. Ezt követően Vol Hjanggal együtt lementek a Rjongvang pavilon elé, majd felültek a japán parancsnok lovára és elindultak.[173]

A Kje Vol Hjang legenda katarzisa meglepően másként fest a fentebb bemutatott dél-koreai regény megjelenésével egy esztendőben, tehát 1962-ben bemutatott dél-koreai filmdrámában. A filmes feldolgozásban a merényletet ugyanis nem Kim Üng Szo, hanem Kje Vol Hjang egyedül hajtja végre. A kiszeng sikerrel hiteti el Szo Szo Bi parancsnokkal, hogy szerelmes belé, a phenjani lakosság felkelésekor pedig lebeszéli a „*tábornoknak*" szólított parancsnokot arról, hogy szamuráj harcosai élén személyesen menjen ki rendet csinálni a Tedong-folyó partjára. A lány elkezdi itatni Szo Szo Bi tábornokot, miközben megemlíti, hogy valami olyan dolgot fog ajándékozni neki, ami sokkal fontosabb, mint a háborús sikerek. Az ajándék mibenléte pedig akkor fog pontosan kiderülni, amikor „*tavasszal kivirágoznak a barackfák*". Vol Hjang ezzel tehát bevallja a japán tábornoknak, hogy az ő gyerekét hordja a szíve alatt. Miközben arról beszélnek, hogy a gyerek fiú legyen inkább vagy lány, Szo Szo Bi tábornok hozzáér Vol Hjang melléhez és felfedezi azt a kis csomagot, amiben a kiszeng a mérget rejtegeti, amivel végezni akar a tábornokkal. A lány ugyanakkor rutinosan

[172] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 357–360.
[173] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 360–361.

A_phenjani_legenda.indd 113 27/05/2025 17:05

azt feleli, hogy a csomagban egy tigris csontjaiból őrölt por van, amit az alkoholba kell keverni és akkor a tábornok majdani fia nagyon erős lesz tőle. Szo Szo Bi azt javasolja, hogy közösen igyák meg az alkoholba kevert port, de ezen a ponton a dél-koreai játékfilm a színházi drámákhoz hasonlatos fordulatot vesz. Váratlanul egy sebesült japán hírvivő toppan be, aki az épületen kívül arról tájékoztatja Szo Szo Bi tábornokot, hogy a harcok nagyon rosszul alakulnak: a szamurájok a Tedong-folyó partján vereséget szenvedtek a koreai felkelőktől. Szo Szo Bi erre visszatér a lányhoz, és tájékoztatja arról, hogy neki is azonnal a harcok színterére kell mennie. A kiszeng ezt tudomásul veszi és csupán annyit kér, hogy a japán tábornok elindulás előtt még egyszer ürítse poharát vele. Természetesen a mérget előzőleg Szo Szo Bi poharába szórta, aki felhajtja az italt és rögtön érzi is a méreg hatását. Vol Hjang erre egy tőrt ránt elő, hogy ha a méreg nem lenne elegendő, akkor azzal végezzen az ellenséges parancsnokkal. Bár Szo Szo Bi is előrántja a kardját, sőt dulakodni is kezdenek, a gyűlölt tábornok a mérgezés következtében holtan esik össze. A dél-koreai filmfeldolgozásban tehát Vol Hjang egyedül ölte meg Szo Szo Bi parancsnokot, a merénylet végrehajtásában Kim Üng Szonak semmilyen szerepe nem volt, sőt Kim kezdetben azt sem tudta, hogy ki ölte meg az ellenséges parancsnokot.[174]

Két évvel a dél-koreai történelmi regény és filmfeldolgozás elkészülte után, 1964-ben a Koreai-félsziget északi részén is megjelent a Kje Vol Hjang-legenda egy újabb feldolgozása, amit műfaja szerint leginkább mesés történetnek nevezhetnénk. Ennek narratívája szerint a merénylet terve akkor kezd körvonalazódni, amikor Kim Üng Szo és Kje Vol Hjang találkoznak egymással a lány édesanyjának házában. Kim rákérdezett, hogy a Szo Szo Bi néven emlegetett japán parancsnok pontosan milyen tisztséget visel, a lány pedig megerősítette, hogy ő a helytartó. Vol Hjang persze azonnal

[174] *Phjongjang kiszeng Kje Vol Hjang.* Dél-koreai film, 1962. Elérhető a Korean Film Archive gyűjteményében.

A_phenjani_legenda.indd 114 27/05/2025 17:05

kifejtette az aggodalmait is: Szo Szo Bi olyan körülményeket teremtett maga körül, hogy szinte lehetetlen megtámadni, szállás-helye előtt őrség strázsál, a szobájában egész éjjel egy lámpás világít, a helytartó pedig a feje és a lába alatt egy-egy karddal alszik, hogy szükség esetén azonnal lecsaphasson a támadóra.[175]

Kim Üng Szo mindezekre azt válaszolta, hogy Szo Szo Bi bármennyire erős is, a *„mi hazaszeretetünket"* biztosan nem fogja tudni megállítani. Kim azt javasolta tehát a kiszengnek, hogy legyen a segítségére, hogy levághassa a helytartó fejét, és ezzel *„feloldhassa a lakosság szomorúságát"*. Az észak-koreai mesés történet szerint Kim mindezt *„tüzes hazaszeretettel"* a hangjában mondta, amiből érződött az ellenség iránti gyűlölet is. Vol Hjang megrettent a hallottaktól, nem is válaszolt azonnal, de ez nem a segítőkészség hiánya miatt volt – írja az észak-koreai kiadvány –, hanem azért, mert pontosan tisztában volt azzal, hogy a helytartó lakóhelyét mennyire szigorúan védelmezik, így Kim támadó-akciójának biztosan nem lenne jó a vége.[176] Rövid hatásszünet után Vol Hjang ígéretet tett Kim küldetésének feltétlen támogatására, ugyanakkor közölte, hogy a merényletet aznap nem lehet végrehajtani, ahhoz egy másik, megfelelőbb időpontot kell kiválasztani. A lány továbbá tudatta a koreai harcossal azt is, hogy milyen csapdák vannak a helytartó szállásának környékén, amikre vigyáznia kell majd.[177]

A merénylet előestéjén Szo Szo Bi alaposan lerészegedett, de Vol Hjang még ezt követően is tovább itatta. Egyre később és egyre sötétebb volt már, de Kim Üng Szo még nem érkezett meg, így a lány egyre inkább aggodalmaskodni kezdett. Már csaknem reggel lett, amikor Vol Hjang elhagyta a szállást, és a megbeszélteknek megfelelően kihúzta a kapun lévő reteszfát. Eközben a szobából lehetett hallani Szo Szo Bi horkolását, a kiszeng pedig azon kezdett gondolkodni, hogy ha Kim nem jelenik meg, akkor neki kellene

[175] *Rjokszae irüm nan njoszongdül*, 153.
[176] *Rjokszae irüm nan njoszongdül*, 153.
[177] *Rjokszae irüm nan njoszongdül*, 155.

A_phenjani_legenda.indd 115 27/05/2025 17:05

végeznie a helytartóval. Arra az elhatározásra jutott, hogy mindenképpen meg kell próbálnia végrehajtania a merényletet a helytartó ellen, aki *„bemocskolta országunkat”*. Ebben a pillanatban a lány valami furcsa hangot hallott a közelből, mintha valaki összeesett volna. Vol Hjang fülelni kezdett, mintha lépéseket hallott volna, aztán a lépések hirtelen abbamaradtak. Már éppen vissza akart volna menni Szo Szo Bi szállására, amikor hirtelen felbukkant mögötte valaki és csak annyit mondott: *„Vol Hjang, ugye már vártál engem?”*[178]

A felbukkant alak Kim Üng Szo volt, aki a szállás közelében végzett az ott bóbiskoló japán őrrel, Vol Hjang ennek a hangját hallotta meg. A mesés történet csúcspontja az észak-koreai kiadvány interpretálásában a következőképpen alakult: a lány visszaosont Szo Szo Bi szálláshelyére, Kim pedig – kezében egy kék színű karddal – követte őt. Az ajtó kinyitására azonban a helytartó felébredt, majd kérdőre vonta a lányt, hogy merre járt. Bár Vol Hjang nagyon megijedt, igyekezett természetesen mosolyogni, odalépett Szo Szo Bi mellé, kezével pedig betakarta a helytartó szemét. Szo Szo Bi erre vadállati módon üvölteni kezdett, ugyanis a lány *kocshukaru* nevű őrölt csípőspaprikát szórt a szemébe, ami teljesen elvakította. Szo Szo Bi hatalmasat rúgott a lányba, aki az ajtóig repült. Az elvakított helytartó ekkor felállt, de Kim parancsnok kardja még épp időben lesújtott a nyakára.[179]

A Kje Vol Hjang-legenda másik fontos észak-koreai feldolgozása az 1988-ban megjelent képeskönyv, amelynek narratívájában a merénylet nem kimondottan politikai indíttatásból történik. A történetben Vol Hjang szeretné elkerülni a szexuális aktust a japán főparancsnokkal, ezért döntött az ellenállás mellett. Amint közeledett az a nap, amit Vol Hjang megígért a japán parancsnoknak – tehát az anyukája halálát követő hosszas gyászidő letelte –, a lány azon gondolkodott, hogy miként tudná elkerülni a várható ese-

[178] *Rjokszae irüm nan njoszongdül*, 156, 157.
[179] *Rjokszae irüm nan njoszongdül*, 157, 158.

A_phenjani_legenda.indd 116 27/05/2025 17:05

ményt. Arra jutott, hogy ha bekövetkezne a legrosszabb, akkor becsülettel fog meghalni, mielőtt *„beszennyezhetné a szörnyeteg”*.[180] Vol Hjang egy üzenetében beszámolt arról Kim Üng Szonak, hogy lakóhelyénél az ellenség zsinórokat feszített ki, amikre csengettyűket erősítettek, hogy ha bárki megközelítette a házat, a csengők élénk csilingelésbe kezdjenek. A lány ugyanakkor közölte, hogy pamuttal elnémította a csengettyűk nyelvét, és arra készül, hogy azon az éjjelen, amikor Konisi Tobi felkeresi őt, hogy behajtsa a lány ígéretét, akkor erős alkohollal fogja leitatni. A lány arra kérte Kimet, hogy azon az éjjelen jöjjön el, és végezzen a szörnyeteggel.[181]

A képeskönyv szerint így érkezett el 1592. szeptember 19-ének éjszakája – a dátum a Gergely-naptár szerint értendő –, amikor Kim Üng Szo harci vértjében átkelt a várfalon, és eljutott Vol Hjang házához. Három katonája kísérte el, akik japán harcosoknak álcázták magukat. Vol Hjang házából egy részeg férfi artikulátlan hangjai hallatszottak. Kim katonáinak egyike elráncigálta a szunyókáló japán őrt a ház ajtaja elől, Kim pedig a verandára lépett és feltárta az ajtót.[182] *„Kim Üng Szo vagyok. Gyere ki és érezd meg a kardom súlyát!”* – közölte. Konisi Tobi nagyon megdöbbent, előrántotta kardját, majd így szólt: *„Most látom, hogy egy kém vagy, te prostituált!”* (A képeskönyv angol nyelvű szövegében a *„slut”* szó szerepel.) Ezzel kardjával Vol Hjang nyaka felé ütött, de célt tévesztett, és a lány vállát találta el. Ahogy Kim meglátta, hogy a lány a földre zuhan és vérzik, szemei lángolni kezdtek a haragtól.

„Esküdt ellenségem vagy!” – dörögte Konisi Tobi felé, aki viszont nem adta meg magát ellenállás nélkül. A szembenálló felek összecsaptak, kardjaik csattogtak, de Konisi Tobi rövidesen belátta, hogy nehéz folytatni a küzdelmet és kirohant a szobából. Kim villámként

[180] *Kye Wol Hyang*, 42.
[181] *Kye Wol Hyang*, 43.
[182] *Kye Wol Hyang*, 44.

A_phenjani_legenda.indd 117 27/05/2025 17:05

csapott utána a kardjával, az ütés pedig elválasztotta az ellenséges parancsnok fejét a nyakától.[183]

A Kje Vol Hjang-legenda legfrissebb észak-koreai feldolgozásában a japán parancsnok elleni merénylet a fentieknél jóval egyszerűbben zajlik le. A phenjani televízió által 2010-ben készített történelmi játékfilmsorozat utolsó epizódjában Vol Hjang maga akar végezni az ellenség vezetőjével, így előveszi a *hanbok* ruha kiegészítőjeként magánál tartott *üncsangdo* nevű női tőrt, azonban a döntő pillanatban kiejti a fegyvert a kezéből. Szerencsére pont ekkor érkezik meg a helyszínre Kim Üng Szo, és a felek között elkeseredett kardvívás veszi kezdetét. A következő döntő pillanatban Vol Hjang egy porcelánvázát dob a helytartó felé, Kim pedig kardját hajítja a japán irányába, ami felnyársalja az ellenséges parancsnokot. Mindez azt sugallja, hogy Vol Hjang és Kim együttes erővel győzték le a gyűlölt ellenséget.[184]

3. Kje Vol Hjang legendájának és Zoja Koszmogyemjanszkaja kultuszának metszéspontja

A Kje Vol Hjang-legenda valamennyi változata megegyezik tehát abban, hogy az ellenséges főparancsnok elleni merénylet sikeresen lezajlott. Az 1957-ben publikált észak-koreai színházi feldolgozás unikálisnak tekinthető abból a szempontból, hogy Vol Hjang a sikeres merényletet követően az ellenség fogságába esik. A szövegkönyv szerint Kim Üng Szo sikerrel mászik át a várfalon, de a kiszenget eltalálja egy ellenséges nyílvessző, így nem tud elmenekülni. A darab utolsó felvonásának utolsó jelenete azzal kezdődik, hogy

[183] *Kye Wol Hyang*, 46, 48.

[184] *Thellebidzsjon Rjonszongük Kje Vol Hjang.* ('Kje Vol Hjang televíziós sorozat.') 23. epizód. Készítette a Koreai Központi Televízió. Phenjan, 2010.

A_phenjani_legenda.indd 118 27/05/2025 17:05

a brutálisan megkínzott lány a hajnali hideg levegő és az első kakasszó hatására magához tér, és erőtlenül elénekel egy dalt:

Ne sírjál, Te kakas!
A hosszú éjszakának vége van
Én bátran vállalom a kínokat
Ne sírjál miattam, Te kakas![185]

Az ének után Vol Hjang halkan megemlíti, hogy reméli, hogy Kim Üng Szo már biztonsággal kijutott a várból. Ekkor belép a színpadra a Madasi nevű japán szárnysegéd egy japán hóhérral együtt, és folytatják a lány kínvallatását. Madasi azt akarja megtudni, hogy Vol Hjang állítólagos bátyja – tehát Kim – ki is valójában és merrefelé menekül. Ekkor megjelenik a színpadon egy másik japán katona, aki jelenti, hogy hajnalban látta, amint a Pothongmun várkapun kívül három ember távozik Szunan irányába, tehát a koreai vonalak felé. Vol Hjang erre megnyugszik, hogy Kim már biztonságban lehet, és büszkén kijelenti, hogy a neki segítő férfi a csoszoni hadsereg tisztje, Kim Üng Szo parancsnok volt, aki hamarosan bosszút fog állni az ellenség valamennyi tagján.[186]

Miközben Vol Hjang elájul a folytatódó brutális kínzásoktól, Madasi megparancsolja, hogy hurcolják be Vol Hjang édesanyját, mivel ő is közreműködött Kim Üng Szo bejuttatásában. Ebben a pillanatban azonban egy újabb japán katona érkezik a színpadra, aki közli, hogy a Cshilszongmun városkapun kívülről most jött a hír, hogy a koreai hadsereg legyőzte a japánokat. Emiatt össze kell hívni a Phenjanban állomásozó összes japán katonát, hogy készüljenek fel a közelgő csatára. Pillanatokon belül ráadásul egy újabb hír is érkezik, miszerint a város *pekszong* ('paraszt') lakossága is fellázadt a japán uralom ellen: a parasztok kapákkal és kaszákkal rontottak neki a Pothongmun városkapunak.

[185] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 64. (Fordította: CS.M.)
[186] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 64.

A_phenjani_legenda.indd 119 27/05/2025 17:05

Ezzel párhuzamosan a japán katonák behurcolják a színpadra Vol Hjang édesanyját, aki még abban a hitben van, hogy lánya el tudott menekülni Kimmel együtt a városból. A magához térő kiszeng nyugtatni kezdi édesanyját: azt mondja, hogy miatta nem szabad aggódni, mert a hazáért végrehajtott jócselekedet olyan, mint a szülők részére tett jócselekedet. Ez egyértelműen a hagyományos konfuciánus értékrend összekapcsolása az észak-koreai rezsim által kiemelt hazafias érzelmekkel, amelynek hátterében már feldereng a színházi feldolgozás publikálása előtt alig három évvel lezárult koreai háború emléke.

Vol Hjang édesanyja rövid monológjában azt mondja a lányának, hogy megérte őt felnevelni. Bár amig a szíve alatt hordta végig abban bízott, hogy a megszülető gyermek – a konfuciánus prioritás szerint – fiú lesz, de mégis megérte felnevelni. Az utóbbi megjegyzés egyértelműen a nemek egyenjogúsításának észak-koreai hangsúlyozására utal, miszerint a közös cél szempontjából a nemi hovatartozás irreleváns. Eközben Madasi szárnysegéd arról faggatja Vol Hjang anyját, hogy kinek a parancsára hozta be Kim Üng Szot a városba, az idős nő viszont azt válaszolja, hogy ezt nem kellett megparancsolni, mert ezt bármelyik csoszoni pekszong megtette volna.[187]

A végtelen haragra gerjedt Madasi ekkor közli, hogy Vol Hjangot le fogják fejezni, majd a levágott fejet közszemlére fogják tenni, hogy a csoszoni pekszongok láthassák, hogy milyen következményei vannak a cselekedeteiknek. A bátor kiszeng azonban azt mondja, hogy nem fél a haláltól, és ha a levágott fejét közszemlére teszik is, a csoszoni pekszongok nem meghunyászkodni fognak, hanem bosszút állni. Ekkor a hóhér megindul a lánnyal a vesztőhely felé, aki búcsúzóul énekelni kezd:

[187] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 65.

A_phenjani_legenda.indd 120 27/05/2025 17:05

Évszakokkal együtt zöldülő
A nappal együtt virágzó Hazám,
Legyél jól örökkön örökké!
Eltávozik most az a lány,
aki a pekszongok mély szomorúságát feloldva
életét adta az Országért!
Nincs már, ami nyomná a lelkemet,
az ellenséget legyőztük!
A világos napfény a folyót és a földet melegíti,
a madarak csicseregnek és a virágok virágoznak,
a pekszongok pedig nevetnek.
És én,
ha meghalok a síromban is boldogan mosolyogni fogok!

Dzsanggunnim! ['Tábornok úr!': utalás Kim Üng Szo-ra]
Ne hagyd abba a küzdelmet!
A Déli-tenger kék vízébe szorítsd bele az ellenséget
és oldd fel a lány megmaradt szomorúságát![188]

A színdarab finaléja azzal zárul, hogy a vesztőhely felé haladó Vol Hjang mosolyogva visszafordul, először édesanyját szólongatja, majd pedig elkezdi soronként megismételni a fenti dal sorait, amit a színházi kórus követ. Az első versszak után leereszkedik a függöny, a kórus éneke azonban folytatódik és a dal szövege a következő lelkesítő *csasztuskára*, azaz a sztálini időkre jellemző tömör rigmusra vált:

Támadásunk dala hangozzon szerte szét a világban!
A mi hazánk földjére soha többé ne léphessenek megszállók!
Ne legyenek többé szomorú napjaink![189]

[188] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 66. (Fordította: CS.M.)
[189] Rju Dzsong De: *Kagük Kje Vol Hjang*, 66.

A_phenjani_legenda.indd 121 27/05/2025 17:05

Az egész finálé, de különösen az utóbbi sorok egyértelműen arra utalnak, hogy az észak-koreai színdarab szövegkönyvének publikálása, valamint a koreai háborút lezáró fegyverszünet között csupán három-négy év telt el. Vol Hjang kínvallatása, a dalban elhangzó kívánság a „*Déli-tenger kék vízébe*" szorított ellenségről, illetve a „*hazánk földjére*" lépő megszállók említése sokkal inkább vonatkozik az 1950–1953 közötti Amerika-ellenes háborúra, mint a kora-újkori japán betörésre.

A phenjani kiszeng végzetének fenti bemutatása ugyanis furcsa párhuzamba állítható az 1950-es évek egyik ikonikus észak-koreai hősnőjének sorsával. Cso Ok Hi egy fiatal partizánlány volt, aki az amerikai megszállás alatt lévő területeken hajtott végre bevetéseket a szakaszával, majd az ellenség fogságába esett. Vaszilij Kornyilov szovjet haditudósító számos nyelvre lefordított cikkében a lánynak a „*koreai Zoja*" nevet adta, utalva ezzel Zoja Koszmogyemjanszkajára, a második világháború legendás szovjet partizánlányára, akit a német csapatok elfogtak és kivégeztek.[190] A szovjet újságíró leírása szerint Cso Ok Hi „*törékeny termetű, kicsi lány*" volt, aki eredetileg a Koreai Nőszövetség egyik regionális vezetőjeként tevékenykedett. Ő szervezte meg a gyümölcsfák ültetését az országutak mentén, és szívesen beszélt az újságírónak arról, hogy

[190] Zoja Koszmogyemjanszkaja (1923–1941): szovjet partizánlány. A középiskolás tanuló a második világháború kitörésekor önként jelentkezett frontszolgálatra, amelynek során társaival azt a feladatot kapták, hogy a német csapatok által megszállt területen gyújtsák fel az ellenség elszállására alkalmas épületeket. Zoja egy Petriscsevo nevű falunál gyújtott fel néhány épületet, majd fogságba esett. A német csapatok megkínozták majd kivégezték. A partizánlány a korabeli szovjet propaganda ikonikus alakja lett, az egykori szocialista országokban iskolák és úttörőcsapatok vették fel a nevét. Zoja történetének van egy kevéssé ismert koreai vonatkozása is: a partizánlánynak volt egy Sura nevű öccse, aki tankparancsnokként tevékenykedett, és szintén a kultusz részévé vált. Egy dél-koreai tanulmány szerint Sura története szerepet játszott abban, hogy Kim Ir Szen a második fiát Kim Alexandernek, azaz Surának nevezte el. Forrás: *The True Story of Kim Jong-il*, The Institute for South-North Korea Studies, Seoul, 1993, 35–36.

A_phenjani_legenda.indd 122 27/05/2025 17:05

a cseresznye-, a szilva-, az alma- és a mandulafák rövidesen virágba borítják majd a KNDK országútjait. A koreai háború kitörésekor a szovjet tudósító egy katonai teherautó vezetőfülkéjében látta utoljára a lányt, aki szakaszával éppen az amerikaiak által megszállt terület felé tartott. Cso Ok Hi ragyogó partizán lett, több ellenséges katonát megölt, de végül a túlerő fogságába esett. Vaszilij Kornyilov cikke szerint az amerikaiak felajánlották, hogy szabadon engedik, ha elárulja a partizánparancsnokság helyszínét, de a lány csak ennyit mondott: *„A Koreai Munkapárt tagja vagyok. Soha nem árulom el a partizánok hadititkait!"*[191]

Cso Ok Hi partizánlány egy észak-koreai olajfestményen. Az 1950-es évek elején a szocialista országok propagandájában a lányt a „koreai Zoja" *névvel illették, utalva a második világháború legendás szovjet partizánhőse, Zoja Koszmogyemjanszkaja kultuszára. Cso Ok Hi kínvallatásának és kivégzésének története meglepő hasonlóságot mutat az 1957-ben publikált észak-koreai* Kje Vol Hjang *színdarab záró jeleneteivel*
Forrás: a szerző gyűjteménye

[191] Kornyilov Vaszilij: A koreai Zója, *Népszava*, 1952. július 6, 4.

A_phenjani_legenda.indd 123 27/05/2025 17:05

Az észak-koreai történet szerint az amerikaiak hét nappalon és hét éjjelen át kínozták a partizánlányt, letépték a körmeit, levágták az ujjait, tűket szúrtak a mellébe, majd félmeztelenül hajszolták a fagyos hidegben. Végül a vesztőhelyre vitték, ahol az összeterelt helyi lakosok előtt kezdetét vette a kivégzése. Cso Ok Hi azonban utolsó erejével félrelökte a hóhérokat és felegyenesedett, a tenger felől áramló szél meglobogtatta hosszú fekete haját, majd a következőket mondta honfitársainak:

> *„Meghalok, pedig olyan keveset éltem! Mégis büszke vagyok, hogy a hazámért, értetek, gyermekeitek boldogságáért áldozom fel az életem. Ezek a kutyák, ezek a gazok, nem kerülhetik el a testvéreim bosszúját! Halál az amerikai megszállókra! Éljen Kim Ir Szen! Éljen a szabad Korea!"*[192]

Nem nehéz tehát meglátni a párhuzamokat a koreai háború idején keletkezett propagandisztikus partizántörténet, valamint a Kje Vol Hjang-legenda három-négy évvel később publikált színpadi feldolgozásának fináléja között. Mindezekhez még érdemes hozzátenni azt is, hogy Cso Ok Hi kultusza olyan méreteket öltött az 1950-es évek első felében, hogy még a Koreai-félszigettől távoli Magyar Népköztársaságban is alakult egy Cso Ok Hi-munkásbrigád, akik lelkesen vettek részt Sztálinváros építésében.[193]

[192] Kornyilov: *A koreai Zója*, 4.
[193] Sólyom József: A „Cso Ok Hi"-brigád Sztálinvárost építi, *Szabad Ifjúság*, 1952. július 18, 3.

A_phenjani_legenda.indd 124 27/05/2025 17:05

4. Kje Vol Hjang végzete

Az 1957-ben megjelent észak-koreai színházi feldolgozást követően a Kje Vol Hjang legendának nem születtek olyan feldolgozásai, amelyekben a főszereplő végzete a japánok fogságában teljesedett volna be. Hét évvel a szövegkönyv publikálását követően, a KNDK-ban megjelent a hazafias kiszeng történetének mesés feldolgozása, amiben Vol Hjang halálának pontos oka egyszerűen nem szerepel. A sikeres merényletet követően Kim Üng Szo megfogta a japán helytartó földön guruló fejét és azonnal távozni készült. Vol Hjang azonban súlyosan megsérült a merénylet során, nem tudott mozogni, így arra bíztatta Kimet, hogy gyorsan meneküljön el a helyszínről.

„Hogy mondhatsz ilyet, együtt megyünk!" – mondta Kim a mesés történetben. Vol Hjang azonban már nem tudott lábra állni, olyan volt, mintha a dereka kettétört volna. A lány monológja arra bíztatta Kimet, hogy nyugodtan hagyja őt hátra, hisz Kimtől függ az ország sorsa, utolsó kívánságaként pedig azt kérte, hogy Kim űzze ki a megszállókat az ország területéről. Eközben a helytartó szállásának ajtajánál a megérkező őrségváltás fegyvereinek csörgése hallatszott, Kim pedig a hátsó ajtón keresztül Szo Szo Bi levágott fejével távozott. Az őrségváltás érkezésekor az alvó őrök is felébredtek, viszont a messzi Cshilszongmun várkapu felől egy trombitaszó hallatszott és lövések dördültek. A környéken lévő japán katonák megindultak a Cshilszongmun irányába, a helytartó halálának híre ugyanakkor demoralizálta a városban lévő húszezres japán sereget, a koreai hadsereg pedig már másnap felszabadította a várost.[194] A történet tehát sikerrel ér véget. Megemlíti azt is, hogy Kje Vol Hjang hazafias érdemeinek elismeréseképp egy külön szentélyt hoztak létre az emlékére. Egyedül arról nem esik szó az észak-koreai kiadványban, hogy végül pontosan miként teljesedett be a hazafias kiszeng sorsa.

[194] *Rjokszae irüm nan njoszongdül*, 160, 161.

A_phenjani_legenda.indd 125 27/05/2025 17:05

A Moranbong-domb, ahol a legenda szerint Kje Vol Hjang földi pályafutása befejeződött. A fénykép jobb oldalán az Ülmilde nevű egykori őrtorony látható. A képeslap az 1920-as években, tehát a japán gyarmati uralom időszakában készült
Forrás: a szerző gyűjteménye

Az Ülmilde pavilon közelebbről nézve, egy másik képeslapon az 1920-as évekből
Forrás: a szerző gyűjteménye

Az 1988-ban készült észak-koreai képeskönyv szerint Kim Üng Szo megjelenésekor az égtelen haragra gerjedő Konisi Tobi kardjával súlyosan megsebezte Vol Hjangot, a lány a földre esett és vérzett. Miután Kim végzett az ellenséges parancsnokkal, visszarohant a szobába és a karjaiba vette az öntudatlan lányt.[195] Kim egyik katonáját arra kérte, hogy Konisi Tobi levágott fejét vegye magához, ő pedig a hátára vette a sebesült lányt. A csapat a Kjongszang-völgyön keresztül elérte a Moranbong-dombot, ahol a fák között elbújhattak az őket üldöző ellenség elől. A csapat a várfal felé haladt tovább, amikor utolérte őket Vol Hjang unokahúga, a keservesen síró Szom Vol. Hajnalra elérték az Ülmilde pavilont, túl a hegygerincen pedig egy fenyőerdőbe jutottak. Üng Szo hirtelen furcsán érezte magát, megállt és óvatosan levette hátáról a súlyosan sérült lányt, majd egy öreg fenyőfa alá fektette.[196] Vol Hjang felső ruházata véres volt, szemei pedig csukva voltak. Utolsó szavai arról szóltak, hogy *„semmit sem bánt meg”*, és reméli, hogy Phenjan hamarosan felszabadul. Ezzel meghalt, Kim Üng Szo forró könnycseppjei pedig egymás után hullottak a lány ruhájára. Eközben Szom Vol keserves jajkiáltása visszhangzott messze a dombokon: *„Nővérem, Nővérem nem hallhatsz meg! Hogyan tudnék élni egyedül nélküled?”*. A hold pedig úgy vetette fényét Vol Hjang sápadt arcára, mintha a lány bánatos lett volna.[197] Az 1988-ban megjelent képeskönyv azzal zárul, hogy 1593. január 8-án – a dátum a Gergely-naptár szerint értendő – Kim Üng Szo katonái, az *üibjong* népfelkelők, valamint a városi lakosság sikeresen kiűzték Phenjanból a több mint tízezer fős ellenséges hadsereget.

[195] *Kye Wol Hyang*, 49.
[196] *Kye Wol Hyang*, 50, 51.
[197] *Kye Wol Hyang*, 52.

A_phenjani_legenda.indd 127 27/05/2025 17:05

Az Ülmilde pavilon az 1950-es évek második felében egy észak-koreai ábrázoláson. A legenda egyik változata szerint a sebesült Kje Vol Hjang még életben volt, amikor a menekülő csapat elérte a pavilont
Forrás: *Cultural Heritages of Korea*. Foreign Languages Publishing House. Phenjan, 1957.

A Kje Vol Hjang-legenda befejezésének észak-koreai interpretációitól nagyban eltérnek a dél-koreai feldolgozások finálei, mivel azok a férfi-nő viszony bonyolultságát helyezik előtérbe. Az 1962-ben bemutatott dél-koreai filmdráma befejező részében Kje Vol Hjang súlyos krízisbe kerül, mivel hiába zajlott le a sikeres merénylet a japán parancsnok ellen, a kiszeng állapotos az ellenség gyermekével. Ezzel egy szerelmi dráma bontakozik ki Vol Hjang

A_phenjani_legenda.indd 128 27/05/2025 17:05

Az Ülmilde pavilon az 1950-es évek végén kiadott észak-koreai képeslapon
Forrás: a szerző gyűjteménye

és a megérkező Kim Üng Szo között: a lány azt kérdezi a férfitől, hogy miért viselkedik úgy, mintha nem ismerné őt; a férfi pedig csupán annyit felel erre, hogy rá vonatkoztatva ne használja a *naüri* ('uraság') megnevezést. A koreai nyelvben ugyanis a megszólításnak nagy jelentősége van, részben az határozza meg a párbeszédet folytatók egymáshoz való viszonyát. Kim tehát azt akarja, hogy Vol Hjang ne a kedves, bizalmas beszédstílusban forduljon hozzá. Ezt követően pedig Kim szemrehányón megjegyzi, hogy amig a japán megszállás alatt a koreai emberek szenvedtek, addig a kiszeng bizonyára jól szórakozott Szo Szo Bi parancsnokkal. Az 1962-es dél-koreai film interpretációjában a férfi tehát kollaborációval vádolja a lányt. Vol Hjang erre azt feleli, hogy Kim bármit is mond, ő nem fog haragudni rá, illetve megjegyzi, hogy a férfi megváltozott.[198]

[198] *Phjongjang kiszeng Kje Vol Hjang*. Dél-koreai film, 1962. Elérhető a Korean Film Archive gyűjteményében.

A_phenjani_legenda.indd 129 27/05/2025 17:05

Vol Hjang kétségbeesésében – mivel Kim láthatóan megveti őt, ráadásul az ellenség gyermekét hordja a szíve alatt – elhatározza, hogy öngyilkos lesz. Közli, hogy elsőként megy át a túlvilágra, és majd ott fogja várni Kimet. A teste meg fog halni, de a szeretete Kim iránt nem változott meg. Miközben haldoklik, azt mondja Kimnek, hogy eredetileg arról volt szó, hogy ha megszerzi Szo Szo Bi fejét, akkor Kim mindent meg fog bocsátani neki. Kim az utolsó pillanatban meg is adja a feloldozást, a lány halálát követően pedig Kim kijelenti, hogy szemeiben *„a Tedong-folyó vizénél is több könny van"*.[199]

A film végén kibontakozó szerelmi dráma az 1950-es és 1960-as évekbeli Dél-Korea társadalmi viszonyainak lenyomata is. A félsziget déli részén ugyanis a háború utáni időszakban kezdtek konfrontálódni a hagyományos koreai női szerepek a nyugati világból érkező normákkal, tehát a feltétlen belenyugvás kötelezettsége mellett megjelent a szabad választás alternatívája is. Ezt a konfliktust dolgozta fel a korszak egyik ikonikus mozifilmje, az 1956-ban bemutatott *Csaju puin* ('Szabad asszony') című alkotás, amelynek főszereplője egy háztartásbeliként élő feleség, akinek a férje egyetemi tanár, tehát a konfuciánus értékek szerint köztiszteletben álló személy. A feleségnek lehetősége nyílik arra, hogy szélesebb társasági életet éljen, ami konfliktust eredményez a hagyományos értékek és a modern viszonyok között.

Visszatérve a Kje Vol Hjang legenda dél-koreai feldolgozásaihoz, a történetnek létezik egy olyan befejezése is, ami kifejezetten bizarrnak tekinthető. Ez a befejezés Pak Csong Hva dél-koreai író 1962-ben publikált regényében szerepel, és azért tekinthető a történet furcsa lezárásának, mert a regény nagy része egyébként korhű és életszerű. A bizarr lezárás szerint a sikeres merényletet követően Kim Üng Szo a véres kardot a japán főparancsnok ruhájába törölte, majd a levágott fejet a kard végére nyársalva Vol Hjanggal elindul-

[199] *Phjongjang kiszeng Kje Vol Hjang.* Dél-koreai film, 1962. Elérhető a Korean Film Archive gyűjteményében.

A_phenjani_legenda.indd 130 27/05/2025 17:05

tak kifelé a Rjongvang pavilonból. Kim és Vol Hjang felültek a japán parancsnok lovára: a lány elől ült, a férfi pedig mögötte. Egy útba eső kapunál a japán katonák megkérdezték, hogy kik ők, de nem válaszoltak semmit, csak a lovat hajtva tovább mentek. Kim azt mondta Vol Hjangnak, hogy megpróbálnak kijutni a Pothongmun kapun kívülre, ahol már a koreaiak által ellenőrzött terület van, de a lány figyelmeztette a férfit, hogy a koreai csapatok az elmúlt éjszaka során visszavonultak onnan. A koreai vonalak a Phenjantól északra lévő Szunan környékén húzódtak – ami egyébként jelenleg a nemzetközi repülőtér helyszíne –, távol a Pothongmun kaputól. Vol Hjang azt javasolta Kimnek, hogy menjenek Szoszong-ri falu irányába, mert ott a városfal alacsonyabb, így könnyebben át fognak tudni kelni rajta. Eközben a japán főhadiszállás felől harangzúgás vette kezdetét, ami azt jelezte, hogy a megszállók felfedezték a merénylet nyomait. Vol Hjang és Kim próbálták minél gyorsabban hajtani a lovat, és meg is érkeztek Szoszong-riba, az alacsony városfalhoz. Kim leszállt a lóról, a japán főparancsnok fejét lehúzta a kardról, de előtte megskalpolta, a skalpot pedig az övére rögzítette.[200]

Kim ezután visszaült a lány mögé a lóra, és nekifutásból megpróbáltak átugratni a városfalon, de a kísérlet nem sikerült. Vol Hjang azt javasolta, hogy ő leszáll, és Kim egyedül próbáljon meg átugratni a várfalon. Kim ezt visszautasította, azzal nyugtatta a lányt, hogy nem az ő testsúlya akadályozza a menekülést, hanem a fal túlságosan magas. A rossz állapotban lévő lóval még kétszer kíséreltek meg átugratni a falon, de továbbra sem jártak sikerrel. Vol Hjang végül megkérdezte Kimet, hogy képes lenne-e átmászni a falon, amire a férfi azt válaszolta, hogy egyedül meg tudná tenni. A lány így bíztatni kezdte Kimet, *naüri*-ként ('uraság') megnevezve, hogy nyugodtan meneküljön el, őt pedig hagyja hátra. Kim nem igazán ellenkezett a lehetőség hallatán, csupán amiatt aggódott, hogy a japánok minden bizonnyal meg fogják majd ölni Vol Hjan-

[200] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 361–362.

A_phenjani_legenda.indd 131 27/05/2025 17:05

got. A kiszeng emiatt azt a javaslatot tette – és itt kezdődik a történet igazán bizarr befejezése –, hogy a japánokat megelőzve akkor inkább Kim ölje meg őt. A regény befejező epizódjában Vol Hjang részéről a következő monológ hangzik el:

> *„Ha a japánok elfognak, akkor ismét meg fognak rontani, mielőtt megölnek. Neked az országért kell élned, én viszont az ellenség által bemocskolt test vagyok. Ha életben maradnék, akkor sem lennék méltó naürihez. Mivel levágtuk az ellenséges parancsnok fejét, én most már akár meg is hallhatok. Inkább halok meg naüri tiszta keze által, mint az ellenség mocskos keze által. Behunyom a szememet és ölj meg, ne gondolj másra, tedd meg a hazánkért! És győzzél minden áron!"*[201]

A monológ végén Kje Vol Hjang elsírta magát, majd pedig Kim is sírni kezdett. A lány azonban figyelmeztette a férfit, hogy most nincs idő a sírásra, mert már lehet hallani az ellenség vágtató lovainak közeledését. Vol Hjang így még egyszer megsürgette Kimet, hogy ölje meg, aki összeszorította fogát, majd a kardot a lány szívébe szúrta. Vol Hjang pedig a *„fénylő hold alatt"* a karddal a szívében összeesett. A regény patetikus megfogalmazása szerint Kim számára olyan volt mindez, mintha a *„saját szívébe"* szúrta volna a kardot, a szomorúság és a düh úgy tört ki belőle *„mint egy vulkán"*. Kim szemében elpattant egy ér, a felgyülemlett feszültséget pedig – és itt jön a bizarr befejezés második felvonása – egy újabb vérontással akarta levezetni, így egy másik karddal odafutott a japán parancsnoktól elhozott lóhoz, ami képtelen volt megugrani a várfalat, és megölte a lovat. A véres kardot a ló tetemének farába törölte, majd pedig átmászott a várfalon. A túloldalon még belefutott egy japán lovaskatonába, de Kim *„játszi*

[201] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 363–364. (Fordította: CS.M.)

A_phenjani_legenda.indd 132 27/05/2025 17:05

könnyedséggel" végzett vele, majd a japántól elvett lovon folytatta útját Szunanba.[202]

Pak Csong Hva dél-koreai író történelmi regénye tehát bizarr fordulatokkal, de lényegében úgy fejeződik be, hogy Kje Vol Hjang saját maga választja a halált, azaz öngyilkos lesz. Ezzel pedig párhuzamba állíthatjuk az 1962-ben készített filmdrámát és az 1962-ben megjelent regényt, hisz mindkét dél-koreai feldolgozásban a főszereplő maga dönt életének befejezéséről.

Az 1990-es évek végén és az ezredforduló környékén a *Rodong Sinmun* című észak-koreai pártlap ismeretterjesztő cikkei szintén arról számoltak be, hogy Kje Vol Hjang a sikeres merényletet követően önkezével vetett véget életének. A pártlap egyik cikke azt írja, hogy Kim Üng Szo a japán parancsnok levágott fejével már indulni akart és szólt Vol Hjangnak is, hogy itt az idő, meneküljenek el a phenjani várból. A kiszeng azonban úgy gondolta, hogy ő már mindent megtett a hazájáért, nincs további teendője. Mivel a közös menekülés kivitelezhetőségét bizonytalannak érezte, meggyőzte Kimet, hogy induljon el egyedül és ne aggódjon miatta. A lány ezután csapkodni kezdte a várharangot, hogy magára irányítsa a japánok figyelmét, ezzel pedig egérutat biztosítson a menekülő Kimnek. Amikor az ellenséges katonák körbevették Vol Hjangot, a lány előrántotta kését és felkiáltott: *„Ti is meghaltok, mint Szo Szo Bi!"*[203]

Ezt követően a kiszeng megölte magát, az ellenség csapatai pedig Szo Szo Bi haláláról értesülve demoralizálódtak. A *Rodong Sinmun* egy másik ismeretterjesztő cikke arról szól, hogy a sikeres merényletet követően Kim Üng Szo egyik kezében a japán parancsnok levágott fejét vitte, a másikkal pedig próbálta segíteni Vol Hjangot a menekülésben. Látták, hogy két-háromszoros japán katonai sorfalon kéne áttörniük, amelynek során a lány biztosan az ellenség kezére kerülne majd. Mivel Vol Hjang semmiféleképpen nem akart

[202] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 365–366.
[203] Ho Hui Szu: *Kje Vol Hjang*, 4.

A_phenjani_legenda.indd 133 27/05/2025 17:05

újra kiszolgáltatott helyzetbe kerülni, elkezdte kérlelni Kimet, hogy ölje meg őt, majd pedig egyedül meneküljön el. A phenjani pártlap megfogalmazása szerint azonban Kim Üng Szo *„nem volt olyan ember"*, hogy eleget tegyen az efféle kérésnek. Így a lány végül saját maga, a saját késével pusztította el magát, hozzásegítve ezzel Kimet a sikeres meneküléshez.[204]

Pár évvel a fenti cikkek után a *Rodong Sinmun* egy újabb ismeretterjesztő írást közölt Kje Vol Hjang személyéről, amelyben a lány végzete a fentiekkel megegyező módon szerepel: a merényletet követően Kim biztonságosan ki tudott jutni a phenjani várból, a kiszeng viszont *„hazaszerető módon"* megölte saját magát.[205] Szintén öngyilkossággal ér véget a phenjani televízió által 2010-ben forgatott *Kje Vol Hjang* című történelmi játékfilm sorozat: a sikeres merényletet követően a kiszeng és Kim együtt menekülnek a várból, azonban a várfalnál utolérik őket a japán csapatok. A kimerült Vol Hjang arra bíztatja Kimet, hogy menjen előre, de a férfi derekasan felveszi a harcot a hatalmas túlerőben lévő japánokkal. Eközben a kiszeng súlyosan megsebesül, ami lehetetlenné teszi a menekülés folytatását, így elővette a *hanbok* ruházat kiegészítőjeként hordott *üncsangdo* nevű női tőrt, amivel korábban a japán parancsnokot akarta megölni. Kim nem sokkal később visszatér az agonizáló lányhoz, aki szívében a tőrrel csak annyit kér tőle, hogy mielőbb űzze ki a japánokat és szabadítsa fel Phenjant.[206]

Mindezekkel kapcsolatosan érdemes megemlíteni, hogy az észak-koreai rezsimben az öngyilkosság alapvetően tabunak számít; a halál önkéntes választása legfeljebb kamikaze-akciók formában szerepelhet az észak-koreai kulturális termékekben. Példaként megemlíthető, hogy az 1986-ban bemutatott *Mjongrjong-027ho* ('027-es parancs') című háborús akciófilm csúcspontján

[204] Kje Vol Hjang, *Rodong Sinmun*, 1996. december 6, 4.
[205] Kim O Szong: *Csogukszuhoe hanmom*, 4.
[206] *Thellebidzsjon Rjonszongük Kje Vol Hjang.* (Kje Vol Hjang televíziós sorozat.) 23. epizód. Készítette a Koreai Központi Televízió. Phenjan, 2010.

A_phenjani_legenda.indd 134 27/05/2025 17:05

az egyik észak-koreai katona úgy semmisíti meg az ellenség helikopterét, hogy azzal saját halálát is okozza. Az öngyilkosság fogalmához való észak-koreai hozzáállást jól illusztrálja az a tény, hogy 2009-ben Ro Mu Hjon volt dél-koreai államfő öngyilkosságakor Kim Dzsong Il észak-koreai vezető egy kondoleáló levélben nyilvánított részvétet, a levélben ugyanakkor a volt elnök halálának okaként egy „*balesetet*" említett.[207]

[207] Kim Jong-il sends message of condolence. *Korea Joongang Daily*, 2009. május 26. https://koreajoongangdaily.joins.com/2009/05/26/politics/Kim-Jongil-sends-message-of-condolence/2905316.html?detailWord= (Letöltés ideje: 2024. augusztus 15.)

A_phenjani_legenda.indd 135 27/05/2025 17:05

A_phenjani_legenda.indd 136 27/05/2025 17:05

VI. KÍSÉRLET A LEGENDA REKONSTRUÁLÁSÁRA

„A legenda középpontjában nem is a japán parancsnok elleni merénylet húzódik, hanem sokkal inkább a Csoszon Királyság társadalmi viszonyai, azokon belül pedig a férfiak és a nők helyzetének különbözőségei."

1. A legenda és a valóság ellentmondásai

A megelőző fejezetek során bemutattuk, hogy Kje Vol Hjang legendájának számos narratívája és feldolgozása létezik a Koreai-félsziget északi és déli részén. A legenda különböző változatait egybevetve ugyanakkor megállapíthatjuk, hogy a kiszeng történetének vannak olyan elemei, amik ellentmondásban állnak több ismert történelmi ténnyel, ezek az ellentmondások pedig segíthetik a legenda valóságalapjának feltárását.

Az első ilyen jellegű ellentmondás az, hogy a legenda valamennyi változatában Phenjan visszafoglalását – Kje Vol Hjang és Kim Üng Szo hősies szerepvállalását követően – a koreai csapatok hajtották végre. Azonban a történelmi tények azt mutatják, hogy a várost 1592 tizenkettedik holdhónapjában a Csoszon Királysággal szövetséges Ming Birodalom hadserege szabadította fel a japán megszállás alól. Kínai katonák ugyanakkor a Kje Vol Hjang-legenda egyetlen változatában sem szerepelnek. Ezt a tényt magyarázhatjuk a koreai nemzeti büszkeséggel is, hisz a számos történelmi traumát átélt koreai nemzet nyilván kevésbé szívesen emlékezik arra, hogy az egyik idegen megszállás alól csupán egy másik idegen hatalom beavatkozása tudta felszabadítani. Ugyanakkor könnyen lehet az is, hogy a kínai katonák említésének hiánya valami mást jelent.

A második ellentmondás a legenda katarzisának – tehát a merénylet végrehajtásának és a főszereplő halálának – pontos idő-

A_phenjani_legenda.indd 137 27/05/2025 17:05

pontjára vonatkozik. A hazafias phenjani kiszeng történetének katarzisa valamennyi változat esetében a város felszabadulásának előestéjén zajlik le, a kiszeng hősiessége pedig hozzájárul a város szinte azonnali visszavívásához. Ezen a ponton ugyanakkor egy ellentmondás figyelhető meg a történtek pontos dátumával kapcsolatosan. A történelmi tények szerint Phenjan felszabadítása 1592 tizenkettedik holdhónapjában – tehát a Gergely-naptár szerint 1593 januárjában – zajlott le, ugyanakkor a legenda egyetlen változatában sincsen utalás a téli időszakra. Köztudomású, hogy a Koreai-félsziget északi részén telente kemény fagyok fordulnak elő, de a történet egyik esetben sem említ téli ruházatot vagy fűtést a merénylet helyszínén.

A legenda különböző változatainak összevetése tehát arra enged következtetni, hogy a phenjani kiszeng hősies fellépése – amennyiben megtörtént – még egy enyhébb évszakban következett be, amikor még a Csoszon Királysággal szövetséges kínai csapatok nem vettek részt a hadműveletekben. És itt kell kiemelni azt, hogy az 1988-ban megjelent észak-koreai képeskönyv a merénylet időpontjaként a Gergely-naptár szerint értendő 1592. szeptember 19-ét jelöli meg, tehát egy kora őszi időpontot.[208] Amikor még nincs szükség meleg ruházatra és fűtésre, illetve a kínai csapatok sem vonultak fel Phenjan ostromára.

Ezen a ponton viszont azt kell megemlíteni, hogy a már idézett Rju Szong Rjong államtanácsos – a korszak egyik legfontosabb visszaemlékezését elkészítő koreai államférfi – beszámolt arról, hogy 1592 nyarán Kim Üng Szo és más koreai katonák Phenjantól nyugatra több mint húsz katonai tábort alakítottak ki, ahonnan sor került egy támadási kísérletre a japán megszállás alatt lévő Phenjan ellen. A Szunanban – tehát a mai phenjani nemzetközi repülőtér térségében – állomásozó Li Von Ik és Li Bin előre nyomultak a város felé, az első összecsapások során húsz japán harcossal végeztek; de amikor szembe találták magukat a japán fő-

[208] *Kye Wol Hyang*, 44.

A_phenjani_legenda.indd 138 27/05/2025 17:05

erőkkel, inkább a visszavonulás mellett döntöttek.[209] Rju Szong Rjong szerint mindez 1592 nyolcadik holdhónapjának első napján – tehát a Gergely-naptár szerint 1592. szeptember 6-án – történt. A fentebb hivatkozott észak-koreai képeskönyv ezzel kapcsolatosan szeptember 19-ét ír, ami pedig – fogalmazzunk úgy – már a hibahatáron belülre eső dátumnak tekinthető. Mindezt megerősíti a *Rodong Sinmun* című észak-koreai pártlap egyik ismeretterjesztő cikke is, amely kiemeli, hogy a japán parancsnok elleni merénylettel Kje Vol Hjang és Kim Üng Szo nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a következő év – Gergely-naptár szerint értendő – januárjában sikerüljön visszafoglalni a várost.[210]

2. A legenda valószínűsíthető valóságalapja

A Koreai Nemzeti Levéltár egyik összefoglaló cikke szerint 1592 nyarán és őszén létezett egy megállapodás a Ming Birodalom hadserege és a japánok között, hogy a phenjani várfaltól nyugatra eső 10 *ri* széles – tehát 3,9 kilométeres – sávot *„demilitarizált övezetnek"* tekintik, ahova egyik fél katonái sem léphetnek be. A civilek azonban megközelíthették Phenjan nyugati kapuját, úgyhogy Kim Üng Szo – aki a front mögött végzett diverzáns műveletek specialistája volt – akár kapcsolatba is léphetett a városon belül tartózkodókkal. Fontos megemlíteni, hogy a Koreai-félsziget késő középkori és kora újkori történelméről tudósító *Csoszonvangdzso Sillok* ('Csoszon királyi házának feljegyzései') című krónikában szerepel egy olyan bejegyzés, amely szerint Kim Üng Szo megsértette a demilitarizált övezetre vonatkozó megállapodást.[211]

[209] Yu Songnyong: *The Book of Corrections*, 129–130.
[210] Kje Vol Hjang, *Rodong Sinmun*, 1996. december 6, 4.
[211] *Phjongjang thalhvanui csujok, Csoszonphan Dzsan Darükhü Kje Vol Hjang.* ('Phenjan visszaszerzésének főszereplője, a Csoszon-i Jeanne d'Arc') Összefoglaló cikk a Koreai Nemzeti Levéltár honlapján. https://theme.archives.go.kr/next/pages/new_newsletter/2017/html/vol_87/sub02.html (Letöltés ideje: 2024. augusztus 15.)

A_phenjani_legenda.indd 139 27/05/2025 17:05

A legenda valóságalapja tehát az lehet, hogy a Ming Birodalom várható beavatkozásától függetlenül, a koreai csapatok 1592 kora őszén kísérletet tettek Phenjan visszavívására. A hadművelet során Kim Üng Szo minden bizonnyal igénybe próbálta venni a helyi lakosság – így a megszállt városon belül tartózkodók – segítségét is. Ezen közreműködők egyike lehetett Kje Vol Hjang, aki a japánok bizalmát élvezve szabadon tudott mozogni a megszállt területen. Li Von Ik és Li Bin hadművelete a város visszaszerzésére azonban elbukott, a hazafias kiszeng pedig életét veszítette. A Ming Birodalom hadserege csak négy hónappal később szabadította fel Phenjant, a koreai szájhagyomány mégis úgy őrizte meg a katonai műveletet és Vol Hjang asszisztenciáját, mint ami közvetlenül hozzájárult a város visszavívásához.

Érdemes megemlíteni, hogy a szóban forgó felszabadítási kísérlet szerepel Pak Csong Hva dél-koreai író 1962-ben megjelent történelmi regényében, ráadásul az író úgy mutatja be a történteket, mint a japán parancsnok elleni merénylet előzményét. A regény a következőképpen írja le a szóban forgó eseményeket:

„Csatazaj hallatszott. A japánok rájöttek, hogy a Phenjanban állomásozó hadseregük nem lesz elegendő a város megtartására, így a máshol állomásozó csapataikat is a városba rendelték. Kje Vol Hjang úgy érezte, hogy valami megkezdődött, hallotta a japán katonák menetelését, akik a Pothongmun városkapu irányába haladtak. A lány próbált arrafelé tekinteni, de nem látott semmit, csak a lövések hangját hallotta. Arra gondolt, hogy ha Kim Üng Szo életben van, akkor biztosan jelen van az összecsapásnál. A lány ugyanakkor kétségbeesett, mert eszébe jutott, hogy ő már bemocskolódott, így aggódott, hogy Kim miként fog majd vélekedni róla. […]

A hatalmas csatazaj azonban hirtelen elcsendesült, és nem lehetett tudni, hogy melyik fél győzött. Kje Vol Hjang a városon belül kétségbeesetten sietős japán katonákat látott, a Rjongvang pavilon alatt lévő japán csapatok pedig a rendezetlenség jeleit

A_phenjani_legenda.indd 140 27/05/2025 17:05

mutatták. A lány felvette a cipőjét és lement a pavilon alá, ahol egy buddhista szerzetes éppen vizet hordott a Tedong-folyóból. A szerzetes hadifogoly volt, aki azt a feladatot kapta a megszállóktól, hogy vizet hordjon és ennivalót készítsen nekik. A lány követte a szerzetest, aki elmondta neki, hogy a koreai katonaság megpróbálta visszafoglalni Phenjant. A koreai csapatok a Pothongmun kapu felől próbáltak betörni, és úgy nézett ki, hogy a japánok elveszítették a csatát. Vol Hjang és a szerzetes szemében is felcsillant a remény.

»Kim Üng Szo tábornok egy tigris, a katonáink dicsősége!« – mondta a szerzetes, Vol Hjang pedig nagyon örült, hogy Kim ezek szerint életben van, sőt a harcok is jól alakulnak."[212]

Pak Csong Hva regényében a japán főparancsnok elleni merénylet megszervezése a fenti előzmények után vette kezdetét. A legenda valóságalapját keresve azonban ki kell emelni, hogy a koreai forrásokban Szo Szo Bi néven említett ellenséges parancsnok – japán nevén Konisi Hida-no-kami (azaz Naito Joan) – nem halt meg a phenjani várban, sőt nem sokkal később a Ming Birodalom és Japán fegyverszüneti tárgyalásainak fontos résztvevője lett. Szo Szo Bi a hét évig tartó háborút követően visszatért Japánba, büszkén ápolta katolikus hitét, majd 1613-ban Tokugava Iejaszu sógun a Fülöp-szigeteki Manilába száműzte. Szo Szo Bi állítólag még egy japán katolikus falut is alapított Manilában, ahol 1626-ban – 76 éves korában – halt meg.[213] Kje Vol Hjang és Kim Üng Szo így biztosan nem őt ölte meg. Ha a hazafias kiszeng fellépésének eredményeképp bárki is életét veszítette, akkor az egy másik személy lehetett, esetleg egy közepesen magas rangú japán katonatiszt, aki vagy Szo Szo Bi közvetlen beosztottja volt, vagy pedig hasonló hangzású neve volt. A lány valószínűleg információkat próbált

[212] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 331–334. (Fordította: CS.M.)
[213] Cso Jong Hon: *Szo Szo Bi*.

A_phenjani_legenda.indd 141 27/05/2025 17:05

szerezni tőle annak érdekében, hogy ezzel is segítse a város visszafoglalását.

Végezetül egy gondolat erejéig szükséges visszatérni Kje Vol Hjang halálához. Az 1957-ben megjelent észak-koreai színdarabot követően egyetlen feldolgozásban sem szerepelt az az információ, hogy a merényletet követően a hazafias kiszeng japán fogságba került volna. Pak Csong Hva dél-koreai író többször hivatkozott regényében – ami egyébként történelmileg igen pontosnak tekinthető – az a befejezés szerepel, hogy a lányt végül Kim Üng Szo gyilkolja meg. Ezen a ponton pedig érdemes visszaugrani a korábban már említett *Imdzsinrok* ('Az Imdzsin év feljegyzései') című klasszikus koreai irodalmi műhöz, amiben részletesen szerepel Kje Vol Hjang története. A klasszikus mű modern átiratai megegyeznek abban, hogy a kiszenget Kim Üng Szo öli meg, ami ismételten Pak Csong Hva regényének pontosságát támasztja alá. A klasszikus irodalmi mű egyik átiratában Kim a levágott fejeket – tehát a japán parancsnok és Vol Hjang levágott fejét – a királynak ajánlja fel; míg egy másik átiratában a japán fejét a koreai parancsnoknak, Vol Hjang fejét pedig a lány anyjának adja át.[214] Az ezredfordulót követően a *Rodong Sinmun* című észak-koreai pártlap egyik népszerűsítő cikke megerősítette, hogy Kim a japán parancsnok levágott fejét a kínai határon lévő Üidzsuba vitte, ahol Szondzso királynak ajándékozta, az uralkodó pedig ezért nagy dicséretben részesítette.[215]

Vol Hjang halálával kapcsolatban Kim Üng Szo felelősségét erősíti meg a Csoszon Királyság késői szakaszának egyik felvilágosult tudósa is. Li Küng Ik (írói nevén Jonrjosil, 1736–1806) arról számol be *Jonrjosil Kiszul* ('Jonrjosil feljegyzései') című történelemkönyvében, hogy Vol Hjang és Kim között nem volt semmilyen érzelmi kapcsolat, ráadásul a kiszeng azzal a feltétellel vállalta el, hogy bejuttatja a koreai katonatisztet a megszállt városba, hogy

[214] Lee, Peter H.: *The „Imjin nok"*, 64.
[215] Kim O Szong: *Csogukszuhoe hanmom*, 4.

A_phenjani_legenda.indd 142 27/05/2025 17:05

Kim cserébe majd segít neki elmenekülni onnan. Az utóbbi azonban nem történt meg, ráadásul Kim saját menekülésének megkönnyítése érdekben megölte a lányt. A felvilágosult tudós tehát azt állítja, hogy Vol Hjang akarata ellenére halt meg, a történtekért pedig Kim volt a felelős.[216] Li Küng Ik történelemkönyve sokáig csupán kézirat formájában létezett, először 1911-ben adták ki.

Csin Jong Ok dél-koreai egyetemi oktató állítása szerint Vol Hjang halálának helyszíne Phenjanban a *Karuge* nevű domb volt, ami az 1955-ben létrehozott Vol Hjang-dong, azaz a 'Vol Hjang-negyed' területén található.[217] Ezek szerint a hazafias kiszeng nevét viselő phenjani közigazgatási egység – ellentétben a KNDK elsőszámú történelemkönyvében foglaltakkal – nem Vol Hjang egykori lakóhelyére utal, hanem halálának helyszínére.[218] Visszatérve az *Imdzsin-rok* ('Az Imdzsin év feljegyzései') című klasszikus irodalmi műre és Li Küng Ik felvilágosult tudós történelemkönyvére, ha elfogadjuk az azokban szereplő – meglehetősen brutális – végkifejletet, akkor az több dologra is magyarázatot ad. Egyrészt megmagyarázza, hogy az 1957-ben publikált észak-koreai színházi szövegkönyvet leszámítva miért nem készültek olyan feldolgozások, amelyekben a főszereplő a japánok fogságába esne és a japánok kivégeznék őt. Másrészt megmagyarázza azt is, hogy a legenda modern feldolgozásai – különösképpen a dél-koreai változatok – miért tekintik a történet kulcskérdésének Vol Hjang és Kim Üng Szo egymáshoz való viszonyát. Bár Pak Csong Hva regénye igyekszik a kényszerhelyzettel magyarázni a lány megölését, amit a két főszereplő közti szerelmi

[216] *Phjongjang thalhvanui csujok, Csoszonphan Dzsan Darükhü Kje Vol Hjang.* ('Phenjan visszaszerzésének főszereplője, a Csoszon-i Jeanne d'Arc.') Összefoglaló cikk a Koreai Nemzeti Levéltár honlapján. https://theme.archives.go.kr/next/pages/new_newsletter/2017/html/vol_87/sub02.html (Letöltés ideje: 2024. augusztus 15.)

[217] Csin Jong Ok: Pjongjang Kje Vol Hjangkva Szekhjangüi kinyomunhak ('A phenjani Kje Vol Hjang és Szekhjang kiszeng irodalma'), *Urimunhva Sinmun*, 2014. január 2. https://www.koya-culture.com/mobile/article.html?no=93731 (Letöltés ideje: 2024. augusztus 15.)

[218] *Csoszon rjoksza szangsik*, 286.

A_phenjani_legenda.indd 143 27/05/2025 17:05

viszony hat át, a korabeli hierarchikus társadalmi viszonyok között aligha fordulhatott elő, hogy komolyabb kapcsolat alakuljon ki egy kiszeng és egy magasrangú katonatiszt között. Ez egyébként Pak Csong Hva regényében is szerepel, amikor a befejező monológ részeként Vol Hjang a következőt mondja: *„Ha életben maradnék, akkor sem lennék méltó naürihez."*[219]

A legenda középpontjában tehát nem is feltétlenül a japán parancsnok elleni állítólagos merénylet húzódik, hanem sokkal inkább a Csoszon Királyság társadalmi viszonyai, azokon belül pedig a férfiak és a nők helyzetének különbözőségei. Egy nemzeti krízis – jelen esetben az Imdzsin háború – esetén ugyanis egy nő hiába próbált bátran és hősiesen hozzájárulni az ellenség legyőzéséhez, a korabeli társadalmi viszonyok miatt bármikor feláldozható volt járulékos veszteségként. Kje Vol Hjang neve azonban mégsem merült a feledés homályába, a szájhagyomány és a későbbi feldolgozások pedig szerelmi történetté szelídítették az *Imdzsinrok* című klasszikus irodalmi műben és a *Jonrjosil Kiszul* című történelemkönyvében szereplő brutális végkifejletet.

3. Konklúzió helyett – az Imdzsin háború emlékezete a Koreai-félsziget két államában

Az Imdzsin háború időszaka a megosztott Koreai-félsziget mindkét államának történelemszemléletében egy hősies korszakként maradt fenn, amikor a koreai nép eredményesen szállt szembe a japán támadókkal. A honvédő harc leginkább ikonikus személyisége a félsziget mindkét részén Li Szun Sin admirális volt, aki tengeri ütközetek sorozatában szorította vissza az ellenséget. Fontos megemlíteni, hogy Li admirális személye az 1950-es években Kelet-Európában is ismertté vált, ami egyértelmű bizonyítéka annak, hogy a KNDK-ban abban az időszakban komoly kultusz

[219] Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang*, 363–364.

A_phenjani_legenda.indd 144 27/05/2025 17:05

övezte a legendás nemzeti hőst. 1950 júliusában – tehát alig pár nappal a koreai háború kitörését követően – szovjet újságírók Kim Ir Szen észak-koreai pártfőtitkár személyét Li Szun Sin admirálishoz mérhető nemzeti hősnek titulálták, ez az állítás a szocialista országok információ-áramlási gyakorlatának megfelelően még magyarul is megjelent.[220] Három évvel később, 1953-ban pedig egy Lim Hjon Gu nevű észak-koreai alezredes tett említést arról, hogy példaképként tekint az egykori admirálisra. Az észak-koreai tiszt egy lapinterjúban azt mondta, hogy fiatal kora óta olyan nagyszerű parancsnok akart lenni, mint Li Szun Sin, a koreai háború hadszínterein pedig gyakran gondolt a legendás nemzeti hősre.[221] A koreai háborút követően a KNDK-ban egy színdarab is született Li Szun Sin hősiességéről, amiben a címszerepet a korszak ikonikus észak-koreai színésze, Hvang Cshol alakította.[222] Magyarországon pedig egy gyerekeknek szóló képeskönyv jelent meg Li admirális történetéről 1956-ban, aminek szövegét a koreai háború magyar haditudósítója, Méray Tibor írta. A kiadvány Gönczi Tibor grafikus színes rajzaival mutatta be az Imdzsin háborút, a Li admirális által bevetett *kobukszon* hadihajókat, valamint a feudális koreai udvaron belüli intrikákat is. Az utóbbiak során Li admirális riválisa egy bérgyilkost küldött a főhős megölésére, de egy bátor *kiszeng* – akit a fiktív történetben Kim Ok néven említenek – saját élete feláldozásával megmentette az admirálist.[223]

[220] Kim-Ir-Szen, *Új Világ*, 1950. július 13, 3.

[221] A „vörös család", *Szabad Ifjúság*, 1953. április 19, 4.

[222] Li Szun Sin admirális színpadi megformálója számos magyar kapcsolódással rendelkezett. Hvang Cshol színész a háború elején súlyosan megsebesült és a magyar orvosok által működtetett Rákosi Mátyás Kórházban mentették meg az életét. Méray Tibor magyar újságíró később több írásában is beszámolt a színészről, aki sérülése során elvesztette ugyan egyik karját, de kapott egy magyar gyártmányú protézist annak pótlására. Hvang 1954-ben végül ellátogatott Budapestre is. Dersi Tamás: Szemtől szemben Hvan Csollal, *Népszava*, 1954. július 15, 4.

[223] Méray Tibor: *A teknőc hajók*, Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, 1956.

A_phenjani_legenda.indd 145 27/05/2025 17:05

Li Szun Sin admirális
egy 1955-ben kiadott
észak-koreai postabélyegen
Forrás: a szerző gyűjteménye

Li Szun Sin admirális kultuszának azonban már az 1950-es évek során megjelentek a természetes korlátjai a KNDK-ban. Ezek részben a rezsim jellegéből adódtak: a marxista-leninista alapú történetírás ugyanis a honvédő-felszabadító harcok sikereit igyekezett a néptömegek fellépésével magyarázni, a korabeli uralkodó osztály szerepét pedig negatív kontextusba helyezte. 1963-ban a Koreai Munkapárt egy rövid népszerűsítő füzetet adott ki az Imdzsin háborúról, amelynek bevezetőjében a következő sorok szerepelnek:

> *„A mi országunk mindig ki volt téve külső támadásoknak, amelyek közül az Imdzsin háború különösen kegyetlen konfliktus volt. Nemzetünk számára ez egy nehéz időszak volt, amit elődeink a hazaszeretet iránti elkötelezettséggel egy dicsőséges korszakká változtattak. Amikor az Imdzsin háborúról beszélünk nem hagyhatjuk ki a kiváló hazafit és kiváló stratégát, Li Szun*

A_phenjani_legenda.indd 146 27/05/2025 17:05

Sin admirálist, de ugyanígy nem hagyhatjuk ki Kvak Cse U, Csong Mun Bu és Szoszan Tesza hazafiakat sem. Továbbá nem hagyhatjuk ki a haza védelme során életüket feláldozó névtelen hazafiakat is."[224]

A fentiekben említett Kvak Cse U és Csong Mun Bu *üibjong* harcosok, azaz népfelkelők voltak; a korábban már említett Szoszan Tesza (eredeti nevén Hjudzsong) pedig egy buddhista szerzetes, aki a Mjohjang-hegyvidéki Pohjonsza kolostor apátjaként a szerzetesekből Japán-ellenes szabadcsapatot szervezett. Az 1960-as évek észak-koreai történelemszemléletében tehát az elsőszámú nemzeti hőssel azonos kategóriában kerültek említésre a feudális hierarchiában pozícióval nem rendelkező népfelkelők is. Kim Ir Szen pártfőtitkár később a japánokkal szembeni ellenállást már nem is a Csoszon Királyság, hanem az egyszerű lakosság érdemeként írta le: *„Amikor 1592-ben a japánok betörtek az országba, a királynak és az uralkodó osztálynak nem volt ereje ellenállni, így Üidzsuba* [a kínai határra – CS.M.] *menekültek. A nép védtelenül hátra maradt ugyan, de a bölcs és bátor koreai nép ellenállt."*[225] Napjainkban a KNDK történelemszemlélete mindezzel kapcsolatban még egyértelműbben fogalmaz, a Japán-ellenes küzdelem sikerét a népfelkelők teljesítményeként mutatva be:

„A nép nem csak nézte a japánok által végrehajtott pusztítást, hanem igazi hazafiakhoz méltón fegyvert fogva részt vett a küzdelemben. A különböző társadalmi rétegekbe tartozó férfiak és nők önkéntesen jelentkeztek az üibjong harcosok közé és küzdöttek a japánok ellen. Az üibjong harcosok között voltak földművesek, alacsony rangú tisztviselők, valamint szerzetesek is. A legkiválóbb eredményeket azonban azok érték el, akik az elnyomott

[224] *Imdzsin csoguk csondzseng* ('Az Imdzsin honvédő háború'), Csoszon Rodongdang Cshulphansza, Phenjan, 1963, 1–2.
[225] *Csoszon rjoksza szangsik*, 250.

A_phenjani_legenda.indd 147 27/05/2025 17:05

társadalmi rétegek tagjai voltak, tehát közrendű vagy szolga származással rendelkeztek."[226]

Szoszan Tesza buddhista szerzetes, népfelkelő parancsnok az Imdzsin háború lezárultának 400. évfordulójára kiadott észak-koreai emlékbélyegen
Forrás: a szerző gyűjteménye

A *„néptömegeket"* középpontba állító marxista-leninista történetírás azonban csak az egyik oka volt annak, hogy Li Szun Sin admirális körül nem bontakozhatott ki komolyabb kultusz a KNDK-ban. A jelentősebb ok az volt, hogy a Japán-ellenes harcoknak már megvolt a kizárólagos hőse Észak-Koreában: nem más, mint Kim Ir Szen pártfőtitkár. A helyi legendárium ugyanis olyannyira kiterjedt kultuszt épített a *„nagy vezér"* Japán-ellenes partizánharcai köré, ami nem tűrt meg semmiféle potenciális konkurenciát, még az elmúlt 400 év perspektívájában sem.

A Koreai-félsziget déli részén viszont államilag támogatott kultusz épült Li Szun Sin admirális emlékezete köré. A Koreai Köztársaság vezetését 1961-ben katonai puccsal átvevő Pak Csong

[226] *Csoszoninmin pancshimrjak thudzsengsza*, 196.

A_phenjani_legenda.indd 148 27/05/2025 17:05

Hi tábornok-elnöknek ugyanis egy olyan történelmi személyiségre volt szüksége, aki összetartó kapocs lehet a nemzet valamennyi tagja számára, valamint a régmúlt dicsőségével erőt adhat az ország lakosságának a modernizáció feladataihoz. Pak elnök már az 1960-as évek elején kisebb változtatásokat rendelt el Li admirális emlékhelyén, a Dél-Cshungcshong tartománybeli Hjoncshungsza szentélyben, majd 1966–1969 között a tradicionális emlékhelyet egy modern komplexummá alakíttatta. A teljes környék átrendezésével járó beruházás eredményeképpen az egykori szentély alkalmassá vált nagyszabású állami rendezvények lebonyolítására, valamint az országon belüli „*hazafias turizmus*" fejlesztésére is.[227] 1966-tól kezdődően Pak Csong Hi tábornok-elnök rendszeresen felkereste a Hjoncshungsza szentélyt, hogy Li admirális születésnapja alkalmával részese legyen a megemlékezésnek. Miként Pak Sze Jong koreai történész tanulmányában rámutat, a hagyományos *csesza* szertartás során Li admirális leszármazottjainak kellett volna betölteni a főszerepet, Pak Csong Hi részvételével azonban az államfő került a rivaldafénybe. A tábornok-elnök lebonyolította a *csesza* szertartást, beszédet mondott, majd íjász bemutatót is tartott. Li Szun Sin kultusza ezzel mindinkább militarista jelleget öltött, az 1970-es években rendszeresen előfordult, hogy középiskolás fiúk százai katonás rendben meneteltek Szöulból a Hjoncshungsza szentélybe, hogy hazafias elkötelezettségüket demonstrálják.[228]

[227] Park Saeyoung: National Heroes and Monuments in South Korea: Patriotism, Modernization and Park Chung Hee's Remaking of Yi Sunsin's Shrine, *The Asia Pacific Journal*, Volume 8, 2010, 14–16.
[228] Park: *National Heroes*, 8, 11–12.

A_phenjani_legenda.indd 149 27/05/2025 17:05

1969-ben Pak Csong Hi dél-koreai államfő íjászbemutatót tart a Hjoncshungsza szentélyben Li Szun Sin admirális hősiességére emlékezve
Forrás: a Koreai Köztársaság kormányzata által közzétett fénykép

Kje Vol Hjang legendája tehát nem véletlenül épp a KNDK-ban teljesedett ki igazán. Elsősorban az ország fővárosához kötődő történetről van szó; másodsorban egy alacsony társadalmi státuszú személy hőstette áll a középpontban; harmadsorban Kje Vol Hjang személye és hőstette a legkevésbé sem jelenthetett konkurenciát a Japán-ellenes harcok nagymesterének kikiáltott Kim Ir Szen kultuszának. Dél-Koreában ugyanakkor számos akadálya volt, hogy a phenjani kiszeng legendája – a róla szóló sláger és a játékfilmek ellenére – jobban elmélyüljön a köztudatban. Egyrészt a kommunista Észak-Korea fővárosához kötődő történetről van szó, ami már alapvetően behatárolta a perspektívákat az antikommunizmus lázában égő Dél-Korea esetében; másrészt az ország az 1960-as évek elejétől rendelkezett egy jóval fajsúlyosabb történelmi hérosszal, akinek emlékezete lefedte az Imdzsin háború időszakát. Pak Sze Jong koreai történész kutatásaiból kiderül, hogy Pak Csong Hi elnök személyesen irányította Li Szun Sin

A_phenjani_legenda.indd 150 27/05/2025 17:05

Dél-koreai kiadású gyerekkönyv
Li Szun Sin admirális hőstetteiről
Forrás: a szerző gyűjteménye

admirális szentélyének fejlesztését, leiratokban utasította kulturális miniszterét olyan részletekbe menően is, mint területen lévő cserjék sűrűsége és a fű nagysága. Az intézmény komolyságát és magasztosságát azzal is alátámasztották, hogy a komplexum köré szögesdrót kerítést húztak fel, a szentély őrségét megháromszorozták, a látogatókat pedig regisztrálni kezdték. Az 1970-es évek elejétől a Hjoncshungsza szentély a modernizálódó Dél-Korea identitásának egyik pillérévé vált: a Szöultól 120 kilométerre lévő helyszín a középosztály kedvelt úticélja lett, amit a külföldi látogatóknak is bemutattak. 1974-ben Gerald Ford amerikai elnök is felkereste a helyszínt, illetve két évvel korábban a két koreai állam

A_phenjani_legenda.indd 151 27/05/2025 17:05

között zajló vöröskeresztes tárgyalások során Délre látogató északi delegációnak is megmutatták a közös nemzeti hős szentélyét.[229]

Mint fentebb megemlítettük, Pak Csong Hi elnök személyesen íjász bemutatót is tartott Li Szun Sin admirális születésnapján a Hjoncshungsza szentélyben. Ez egy nagyon fontos részlet, ami közelebb vihet annak megértéséhez, hogy a megosztott Koreai-félsziget déli részén miért Li Szun Sin admirális kultusza vált kizárólagossá, az északi részén pedig miért egy törékeny *kiszeng* emléke lett meghatározó. Li admirális korántsem volt kiemelkedő íjász, a források sokkal inkább azt emelik ki, hogy a hadfinak az irodalomhoz volt érzéke. A 20. század elején Sin Cshe Ho úttörő koreai történész úgy vélte, hogy a Csoszon Királyság fennállása során azért válhatott több alkalommal is a külső hatalmak terjeszkedésének áldozatává, mert a *jangban* nemesség a katonai erények helyett a nőiesnek tekintett irodalmi műveltséget priorizálta. Ez a gondolatmenet nagy hatást gyakorolt Pak elnökre, aki az egykori admirális *maszkulin* oldalát kívánta kiemelni az egyébként nem létező íjjász készségekre való emlékezéssel.[230] Ezen a ponton pedig meg kell említeni egy napjainkban tradicionálisként számon tartott koreai közmondást: *Nam-nam, Pug-nyo* ('Dél férfias, Észak pedig nőies'): A mondás eredete még jóval a félsziget megosztottsága előtti időkbe nyúlik vissza, jelenlegi ismereteink szerint egy Li Ju Von (1814–1888) nevű kormánytisztviselő vetette először papírra 1871-ben írt *Imha Philgi* ('Erdei napló') című feljegyzésében. A négy szótagból álló mondással a tisztviselő azt akarta hangsúlyozni, hogy az északi területeken a lányok a kiemelkedők, a délieken pedig a férfiak; természetesen ezzel még nem a mai Dél-Korea és Észak-Korea területére utalva, hanem a Hamgjong tartománybeli hegyvidék két oldalára. Az 1945-ben kezdődött megosztottságot követően azonban a tradicionális mondás a létrejövő két koreai állam vonatkozásában rögzült, majd

[229] Park: *National Heroes*, 4, 7, 18–19.
[230] Park: *National Heroes*, 12–13.

A_phenjani_legenda.indd 152 27/05/2025 17:05

az 1960-as évek elejétől a dél-koreai militáns rezsim maximálisan igyekezett kihasználni a rá vonatkozó *maszkulin* utalást. A KNDK azonban a többi szocialista országhoz hasonlóan alapvető prioritásnak tekintette a nemek egyenjogúságát, ami nemcsak azt eredményezte, hogy a helyi felső vezetésben több fontos pozíciót nők töltöttek be, hanem azt is, hogy a történelmi hősök arcképcsarnokából szükséges volt előtérbe helyezni a kiemelkedő tetteket végrehajtó hölgyeket.

Mint láthattuk, a KNDK emlékezetpolitikája hazafias példaképként tekint Kje Vol Hjangra, aki bátran és eredményesen vett részt a megszállók elleni küzdelemben. A legenda első észak-koreai feldolgozásában még tetten érhető a japán gyarmati uralom és a koreai háború közeli emléke, valamint a szovjet partizánkultusz helyi leképeződésének hatása is. A phenjani rezsim által készített későbbi feldolgozások azonban meseszerűen mutatják be a történetet: számos olyan részlet szerepel bennük – például a *kocshukaru* nevű őrölt paprikával elvakított japán helytartó, a papírsárkány segítségével folytatott konspiratív kommunikáció, valamint a kis harangokból készített „riasztó berendezés" –, amelyek a történelmi valóságtól meglehetősen messzire vezetnek. A legenda dél-koreai feldolgozásaiban ezek a meseszerű elemek nem szerepelnek, sőt Pak Csong Hva dél-koreai író 1962-ben megjelent regénye történelmileg kimondottan pontosnak tekinthető. A dél-koreai megközelítések központjában a nehéz női sors húzódik, bemutatva Kje Vol Hjang őrlődését az ellenséges parancsnok és Kim Üng Szo között, ráadásul a korabeli társadalmi hierarchia lehetetlenné tette, hogy a *kiszeng* és a koreai tábornok közötti kapcsolatnak bármilyen jövője legyen.

Láthattuk azt is, hogy Dél-Koreában a Kje Vol Hjang-legenda – a bemutatott feldolgozások ellenére – kevésbé ismert. Az ottani köztudatban egy Csu Non Ge nevű hazafias kiszeng története maradt fenn, aki az Imdzsin háború idején Csindzsu váránál – tehát a mai Dél-Korea területén – egy japán parancsnokot magával rántva követett el öngyilkosságot. A KNDK történelemkönyveiben

A_phenjani_legenda.indd 153 27/05/2025 17:05

is említésre kerül Non Ge (a KNDK helyesírási szabályai alapján „Ron Ge") története, ugyanakkor a déli kiszeng ismertsége természetesen nem említhető egy lapon Kje Vol Hjang kultuszával, akit a 2010-ben forgatott észak-koreai történelmi játékfilm sorozat egyenesen „*Phenjan leányának*" nevezett.

Végezetül kijelenthetjük, hogy a két rivális koreai állam belső viszonyai, politikai rendszerei alaposan rányomták bélyegüket az elmúlt évszázadok történelmi szereplőinek megítélésére. Miként e sorok írója 2018 októberében – szöuli nagyköveti megbízólevelének átadásakor – Mun Dzse In akkori dél-koreai államfőnek elmondta, a megosztott félsziget majdani egységesítéséhez feltétlenül szükséges a „*múlt egyesítése*" is, tehát a Koreai Köztársaság és a KNDK történelemszemléletét közelíteni kell egymáshoz. Jelen kutatás is ezt a célt szolgálta.

A szerző Kje Vol Hjang szobránál a phenjani Tedongmun parkban
Forrás: a szerző gyűjteménye

A_phenjani_legenda.indd 154 27/05/2025 17:05

A Rjongvang pavilon 2025 tavaszán
Forrás: Váczi Gergő felvétele

A Rjongvang pavilon magyarázó táblája.
A szöveg arra hívja fel a figyelmet, hogy Kim Dzsong Ün nagy jelentőséget tulajdonít a történelmi emlékhelyek megőrzésének, valamint Kim Dzsong Il – a jelenlegi vezető apja – már kisgyerek korában megszemlélte a helyszínt
Forrás: Váczi Gergő felvétele

Kje Vol Hjang emlékköve a Tedong-folyó partján 2025 tavaszán
Forrás: Váczi Gergő felvétele

Kje Vol Hjang emlékkövének magyarázó táblája, ami Kim Dzsong Il mondását idézi a történelmi emlékek megőrzésének fontosságáról
Forrás: Váczi Gergő felvétele

Kje Vol Hjang emlékköve a KNDK 755-ös számú történelmi emléke
Forrás: Váczi Gergő felvétele

'Vol Hjang Ajándékbolt' a KNDK fővárosában 2025 tavaszán
Forrás: Váczi Gergő felvétele

'Vol Hjang Galéria' a KNDK fővárosában 2025 tavaszán
Forrás: Váczi Gergő felvétele

A phenjani legenda főszereplőjének egyik ábrázolása a Vol Hjang Galériában
Forrás: Váczi Gergő felvétele

A_phenjani_legenda.indd 158 27/05/2025 17:05

VII. MAGYARÁZAT A TÉRKÉPEN SZEREPLŐ HELYSZÍNEKHEZ

A város északi részétől a déli irányba haladva:

Szunan: Phenjan külterületén lévő település, ahol 1592–1593 között Kim Üng Szo tábornok csapatai gyülekeztek. Napjaikban Phenjan közigazgatási egységét képezi, ott található az ország elsőszámú nemzetközi repülőtere.

Moranbong-domb: a Tedong-folyó nyugati partján lévő erdős domb, ami a Budapesten lévő Gellért-hegyhez hasonlítható. Magassága 96 méter, így a Szöul központjában lévő Namszan-hegynél – amelynek magassága 125 méter – kicsivel alacsonyabb.

Szoszong-ri: Pak Csong Hva dél-koreai író 1962-ben megjelent regényében Kim Üng Szo és Kje Vol Hjang ezen a helyszínen kísérelte meg a menekülést a japánok által megszállt városból, mivel ott alacsonyabb volt a várost egykoron körülvevő fal.

Ülmilde pavilon: a Moranbong-dombon lévő egykori őrtorony, amely a kora-középkori Kogurjó Királyság időszakában jött létre. Egy 2021-ben kiadott észak-koreai könyv állítása szerint Kje Vol Hjang az Ülmilde pavilonból bocsátotta fel azt a papírsárkányt, amivel információkat továbbított Kim Üng Szo részére.[231] Az építmény jelenlegi formáját 1714-ben nyerte el, majd 1960-ban általános felújítási munkálatokat végeztek rajta. Napjainkban a KNDK 19. számú nemzeti kincseként tartják számon, Phenjan főváros egyik szimbólumának tekinthető.

[231] Kim Kwang: *Folklore of Pyongyang*, Foreign Languages Publishing House, Phenjan, 2021, 162.

A_phenjani_legenda.indd 159 27/05/2025 17:05

Cshilszongmun városkapu: Phenjan város egykori belső várának északi kapuja, a kora-középkori Kogurjó Királyság fennállása idején épült. Nevének jelentése 'Hét csillag kapu', ami a Nagy Göncöl hét csillagára utal. A Kje Vol Hjang-legenda 1964-ben megjelent észak-koreai feldolgozása arról számol be, hogy a japán helytartó elleni sikeres merényletet követően trombitaszó hallatszott a Cshilszongmun kapu felől, sőt lövések is dördültek, a koreai csapatok pedig egy nappal később felszabadították a várost. A Cshilszongmun városkaput napjainkban a KNDK 18. nemzeti kincseként tartják számon.

Szolszudang-völgy: Kje Vol Hjang állítólagos lakóhelye az 1988-ben kiadott észak-koreai képeskönyv szerint. Ha a helyszínt be akarjuk azonosítani, akkor egy phenjani meséket tartalmazó kiadvány lehet a segítségünkre, ami azt állítja, hogy a Szolszudang-völgyben eredetileg egy Szolssi-ri nevű falu helyezkedett el, amelynek neve később Szolszu-ri lett.[232] Ez pedig napjainkban a híres-hírhedt Manszu-dong, azaz Manszu-negyed részét képezi, ahol Kim Ir Szen és Kim Dzsong Il gigantikus szobor-párosa található. Mindennek viszont nagyban ellentmond az a tény, hogy a KNDK elsőszámú összefoglaló történelemkönyve szerint Vol Hjang lakóhelye egy másik helyszínen, a Moranbong kerület nyugati részén volt.[233] Az észak-koreai közgondolkodás szerint emiatt viseli az a helyszín a Vol Hjang-dong, azaz 'Vol Hjang-negyed' nevet.

Kjongszang-völgy: az 1988-ban megjelent észak-koreai képeskönyv szerint a sikeres merényletet követően Kim Üng Szo, a sérült Kje Vol Hjang, valamint Szom Vol nevű unokahúga ezen a völgyön keresztül jutottak el a Moranbong-dombhoz. Napjainkban az észak-koreai főváros Csung-kujok kerületének Kjongszang-dong negyede.

[232] *Tales of Pyongyang*, Foreign Languages Publishing House, Phenjan, 1988, 8.
[233] *Csoszon rjoksza szangsik*, 286.

A_phenjani_legenda.indd 160 27/05/2025 17:05

Pothongmun városkapu: Phenjan város egykori központi várának nyugati kapuja, ami a kora-középkori Kogurjó Királyság idején épült. 1473-ban a Csoszon Királyság átépíttette, azóta viszont lényeges változtatások nem történtek rajta. A Pothongmun kapuhoz kapcsolódik egy mesés történet, miszerint az Imdzsin háború idején Konisi Jukinaga japán hadvezér – a Kje Vol Hjang-legendában szereplő Szo Szo Bi helytartó felettese – azzal a ténnyel szembesült, hogy a kapu *„nem úgy viselkedett"*, ahogyan azt a japán kapuőrök elvárták volna. Amikor ki akarták nyitni, a kapu nem nyílt ki, amikor pedig zárva akarták tartani, a kapu kinyílt. A japánok úgy érezték, hogy a Pothongmun kapu egy szellem irányítása alá került, így Konisi egy bölcs öregembert rendelt magához, aki elmagyarázta neki, hogy a kapu nincsen semmilyen szellem befolyása alatt. Sokkal inkább a japán megszállók állnak egy tévképzet hatása alatt, mert azt hiszik, hogy ők a hódítók, de igazából Phenjan város foglyai mindannyian. A bölcs öregember ezután eltűnt, a japánok pedig nem tudták eldönteni, hogy egy valós személlyel beszéltek, vagy pedig egy szellemmel. Az eset óta a nyugati kaput *Sinbiroun* ('Csodálatos') Pothongmun kapunak is nevezik.[234] Ez a csodálatosság abban is megnyilvánul, hogy a kapu átvészelte a koreai háború bombázásait is, majd 1955-ben csak egy kisebb rekonstrukciót kellett végrehajtani rajta. A Pothongmun kaput napjainkban a KNDK 3. számú nemzeti kincseként tartják számon. Pak Csong Hva dél-koreai író 1962-ben megjelent regényében Kje Vol Hjang ennek a kapunak az emeletéről lépett kapcsolatba a városfalon kívül lévő Kim Üng Szo tábornokkal.

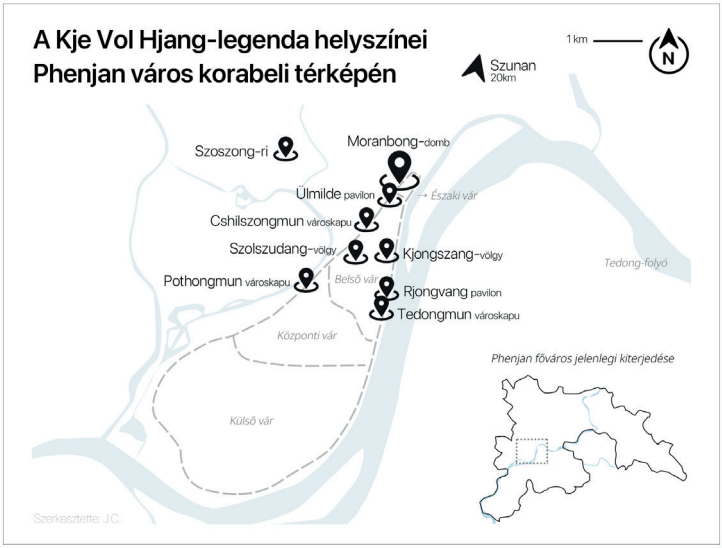
Rjongvang pavilon: a kora-középkori Kogurjó Királyság időszakában épült őrtorony, ami egyben a phenjani vár parancsnoki posztjaként szolgált.[235] A Kje Vol Hjang-legenda valamennyi feldolgozása a Rjongvang pavilont elsőszámú fő helyszínként említi,

[234] Kang Gün Cso, Ri Kjong Hje: *Phjongjangüi odzseva onül*, 32-36.
[235] T. Szentesi Katalin: *Koreai Népi Demokratikus Köztársaság*, Panoráma, Budapest, 1987, 64.

A_phenjani_legenda.indd 161 27/05/2025 17:05

ahol Vol Hjang és Szo Szo Bi helytartó találkozásai lezajlottak. A pavilont 1670-ben átépítették, napjainkban a KNDK 16. számú nemzeti kincsének számít.

Tedongmun városkapu: Phenjan város egykori belső várának keleti kapuja, amely a Kogurjó Királyság időszaka óta a város védelmének fontos részét képezte. Az Imdzsin háború során a kapu leégett, újjáépítésére 1635-ben került sor. Napjainkban a KNDK 4. számú nemzeti kincseként tartják számon. A Tedongmun kapu mellett található Kje Vol Hjang köztéri szobra.

A_phenjani_legenda.indd 162 27/05/2025 17:05

A SZÖVEGBEN SZEREPLŐ TULAJDONNEVEK ÁTÍRÁSAI

A szövegben szereplő személynevek átírásai

Fonetikus átírás	McCune-Reischauer átírás	Koreai betűírás	Kínai karakterek
Cu Cseng-hszün kínai parancsnok	Zu Chengxun *(Pinyin-átírás)*	조승훈	祖承訓
Csong Cshol	Chong Chol	정철	鄭澈
Csong Mun Bu népfelkelő-vezér	Chung Moon-bu	정문부	鄭文孚
Csu Non Ge kiszeng	Chu Non-gae	주논개	朱論介
Csve Szüng Hi táncművésznő	Choe Sung-hui	최승희	崔承喜
Hvang Dzsini kiszeng	Hwang Chini	황진이	黃眞伊
Im Kvon Thek filmrendező	Im Kwon-taek	임권택	林權澤
Kang Kam Cshan korjói hadvezér	Kang Kam-chan	강감찬	姜邯贊
Kato Kijomasza japán hadvezér	Kato Kiyomasa *(Hepburn-átírás)*	가등청정	加藤 清正
Kim Dzsong Il	Kim Jong-il	김정일	金正日
Kim Ir Szen	Kim Il-sung	김일성	金日成
Kim Üng Szo tábornok	Kim Ung-so	김응서	金應瑞
más néven: Kim Kjong Szo	*más néven:* Kim Kyong-so	*más néven:* 김경서	*más néven:* 金景瑞
Kje Vol Hjang kiszeng	Kye Wol-hyang	계월향	桂月香
Konisi Jukinaga hadvezér	Konishi Yukinaga *(Hepburn-átírás)*	고니시 유키나가	小西 行長

A_phenjani_legenda.indd 163 27/05/2025 17:05

Fonetikus átírás	McCune-Reischauer átírás	Koreai betűírás	Kínai karakterek
Kvak Cse U népfelkelő-vezér	Kwak Chae-u	곽재우	郭再祐
Li Ju Von kormánytisztviselő	Yi Yu-won	이유원	李裕元
Li Mi Dzsa énekesnő	Yi Mi-cha	이미자	李美子
Li Szun Sin admirális	Yi Sun-sin	이순신	李舜臣
Li Zsu-szung kínai tábornok	Li Rusong *(Pinyin-átírás)*	이여송	李如松
Pak Csong Hva író	Pak Jong-hwa	박종화	朴鍾和
Ri Von Hjong költő	Ri Won-hyong	리원형	李遠馨
Rju Mong In irodalmár	Ryu Mong-in	류몽인	柳夢寅
Rju Szong Rjong államtanácsos	Ryu Song-ryong	류성룡	柳成龍
Sen Vej-csing kínai követ	Shen Weijing *(Pinyin-átírás)*	심유경	沈惟敬
Sin Cshe Ho történész	Sin Chae-ho	신채호	申采浩
Sin Kvang Szu költő	Shin Kwang-su	신광수	申光洙
Szo Szo Bi helytartó *neve japánul:* Konisi Hida-no-kami *keresztény neve:* Naito Joan	So So Bi *neve japánul:* Konishi Hida-no-kami *(Hepburn-átírás)* *keresztény neve:* Naito Joan *(Hepburn-átírás)*	소서비 *neve japánul koreai átírással:* 고니시 히다노카미 *keresztény neve koreai átírással:* 나이토 조안	小西飛 *neve japánul:* 小西飛彈守 *keresztény neve japán átírással:* ないとう じょあん
Szondzso király	Sonjo	선조	宣祖

A_phenjani_legenda.indd 164 27/05/2025 17:05

Fonetikus átírás	McCune-Reischauer átírás	Koreai betűírás	Kínai karakterek
Szoszan Tesza	Sosan Taesa	서산대사	西山大師
eredeti neve: Hjudzsong	*eredeti neve:* Hyujong	*eredeti neve:* 휴정	*eredeti neve:* 休靜
Tojotomi Hidejosi japán hadúr	Toyotomi Hideyoshi *(Hepburn-átírás)*	도요토미 히데요시	豊臣 秀吉
Ülcsi Mundok kogurjói hadvezér	Ulchi Mundok	을지문덕	乙支文德
Van-li kínai császár	Wanli (Pinyin-átírás)	만력제	萬曆帝

A szövegben szereplő földrajzi nevek és építmények neveinek átírásai

Fonetikus átírás	McCune-Reischauer átírás	Koreai betűírás	Kínai karakterek
Cshangdok palota	Changdokkung	창덕궁	昌德宮
Cshilszongmun városkapu	Chilsongmun	칠성문	七星門
Csindzsu	Chinju	진주	晉州
Cshokszogru pavilon	Choksokru	촉석루	矗石樓
Dokszu palota	Doksukung	덕수궁	德壽宮
Hengdzsu	Haengju	행주	幸州
Hjoncshungsza szentély	Hyonchungsa	현충사	顯忠祠
Kjongbok palota	Kyongbokkung	경복궁	景福宮
Mimizuka kiotói halomsír	Mimizuka *(Hepburn-átírás)*	미미즈카 koreai elnevezése: 귀무덤	耳塚
Mjohjang-hegyvidék	Myohyangsan	묘향산	妙香山
Moranbong-domb	Moranbong	모란봉	牡丹峰

A_phenjani_legenda.indd 165 27/05/2025 17:05

Fonetikus átírás	McCune-Reischauer átírás	Koreai betűírás	Kínai karakterek
Phenjan	Pyongyang	평양	平壤
Pohjonsza	Pohyonsa	보현사	普賢寺
Pothongmun városkapu	Potongmun	보통문	普通門
Rjongvang pavilon	Ryongwangjong	련광정	練光亭
Rjugjong	Ryugyong	류경	柳京
Szunan	Sunan	순안	順安
Tedong-folyó	Taedong-gang	대동강	大同江
Tedongmun városkapu	Taedongmun	대동문	大同門
Ülmilde pavilon	Ulmiltae	을밀대	乙密臺

A_phenjani_legenda.indd 166 27/05/2025 17:05

FORRÁSOK

Elsődleges források

(megjelenésük évének sorrendjében)

Rju Dzsong De: Kagük Kje Vol Hjang (’Kje Vol Hjang színdarab’), *Csoszon Jeszul*, 1957/12.

Kim Il Szong szuszangul piruthan… (’Kim Ir Szen miniszterelnök, valamint…’), *Rodong Sinmun*. 1961. április 17.

Mindzsok mujongük paldzsoneszo szeroun kio (’Új hozzájárulás a nemzet táncos színdarabjainak fejlődéséhez’), *Rodong Sinmun*, 1961. június 2.

Pak Csong Hva: *Nonge va Kje Vol Hjang* (’Nonge és Kje Vol Hjang’), Szamdzsung Dang, Szöul, 1962.

Phjongjang kiszeng Kje Vol Hjang. (’Kje Vol Hjang, a phenjani kiszeng’) Dél-koreai film, 1962. Elérhető a Korean Film Archive gyűjteményében.

Rjokszae irüm nan njoszongdül (’Nők, akik nyomot hagytak a történelemben’), Csoszon Njoszongsza, Phenjan, 1964.

Li Mi Dzsa: *Hvangtho kil*. (’Vörös agyagos út’) Jigu Records. Szöul, 1967. (Hanglemez.)

Kye Wol Hyang, Foreign Languages Publishing House, Phenjan, 1988.

Pak Jong Sim: Imdzsinveran cse szam bu „Kim Üng Szova Kje Vol Hjang” (’Az Imdzsin háború című film harmadik része „Kim Üng Szo és Kje Vol Hjang”’), *Rodong Sinmun*, 1995. május 12.

Ho Hui Szu: Kje Vol Hjang, *Rodong Sinmun*, 1996. október 25.

Kje Vol Hjang, *Rodong Sinmun*, 1996. december 6.

A_phenjani_legenda.indd 167 27/05/2025 17:05

Kim O Szong: Csogukszuhoe hanmom pacshin Kje Vol Hjang ('Az ország védelméért a testét feláldozó Kje Vol Hjang'), *Rodong Sinmun*, 2001. október 13.
Yu Songnyong: *The Book of Corrections*, Institute of East Asian Studies, University of California, Berkeley, 2002.
Kje Vol Hjang Bi ('Kje Vol Hjang emlékköve'), *Rodong Sinmun*, 2005. december 9.
Thellebidzsjon Rjonszongük Kje Vol Hjang. ('Kje Vol Hjang televíziós sorozat.') 23. epizód. Készítette a Koreai Központi Televízió. Phenjan, 2010.

Felhasznált tudományos és ismeretterjesztő művek

(szerzőjük neve szerinti sorrendben)

Baráthosi Balogh Benedek: *Korea, a hajnalpír országa*, A szerző kiadása, Budapest, 1929.
Blake, George: *No other choice*, Jonathan Cape, London, 1990.
Bozóky Dezső: *Két év Keletázsiában. China és Korea*, A szerző kiadása, Nagyvárad, 1911.
Csin Jong Ok: Pjongjang Kje Vol Hjangkva Szekhjangüi kinyomunhak ('A phenjani Kje Vol Hjang és Szekhjang kiszeng irodalma'), *Urimunhva Sinmun*, 2014. január 2.
Cso Jong Hon: Szo Szo Bi, *Csoszon Ilbo*, 2007. február 8. https://www.chosun.com/site/data/html_dir/2007/02/08/2007020800902.html (Letöltés ideje: 2024. augusztus 15.)
Csoma Mózes: Red Star over Seoul: Facts and the Myths of the Ninety-Day-Long Communist Rule over the South Korean Capital in 1950, *European Journal of Korean Studies*, Vol. 23, 2023.
Csoszon rjoksza szangsik ('A koreai történelem alapismeretei'), Kvahak Pekhvaszadzson Csulphansza, Phenjan, 2008.

A_phenjani_legenda.indd 168 27/05/2025 17:05

Csoszoninmin pancshimrjak thudzsengsza ('A koreai nép elnyomás elleni küzdelme'), Szahve Kvahak Cshulphansza, Phenjan, 2010.

Dersi Tamás: Szemtől szemben Hvan Csollal, *Népszava*, 1954. július 15.

Gáspár Ferenc: *Negyvenezer mérföld vitorlával és gőzzel*, Singer és Wolfner, Budapest, 1892.

Geszty Júlia: *Rejtelmes kelet*, Singer és Wolfner, Budapest, 1937.

Ha Yiming: *A Clash of Perceptions: Deceit in the Ming-Japan Negotiation During the Imjin War*, History Departmental Honors Thesis, University of California, Los Angeles, 2015.

Hawley, Samuel: *The Imjin War: Japan's Sixteenth-century Invasion of Korea and Attempt to Conquer China*, Conquistador Press [E-book, kiadási hely nélkül], 2014.

Hur Nam-lin: National Defense in Shambles: Wartime Military Buildup in Choson Korea, *Seoul Journal of Korean Studies*, 2009. december.

Imdzsin csoguk csondzseng ('Az Imdzsin honvédő háború'), Csoszon Rodongdang Cshulphansza, Phenjan, 1963.

Japánok Amerikában. Mikor még emberfüleket földeltek el a sochuni csata után, *Nemzeti Újság*, 1944. június 2.

Jung Ji Young: War and the Death of a Kisaeng: The construction of the Collective Memory of the „Righteous Kisaeng" Non'gae in Late Chosun, *Seoul Journal of Korean Studies*, 22, 2009.

Kang Gün Cso, Ri Kjong Hje: *Phjongjangüi odzseva onül* ('Phenjan tegnap és ma'), Szahve Kvahak Csulphansza, Phenjan, 1986.

Kim Il Sung: *With the Century 5*, Foreign Languages Publishing House, Phenjan, 1994.

Kim Jong-il sends message of condolence. *Korea Joongang Daily*, 2009. május 26. https://koreajoongangdaily.joins.com/2009/05/26/politics/Kim-Jongil-sends-message-of-condolence/2905316.html?detailWord= (Letöltés ideje: 2024. augusztus 15.)

Kim Kwang: *Folklore of Pyongyang*, Foreign Languages Publishing House, Phenjan, 2021.

A_phenjani_legenda.indd 169 27/05/2025 17:05

Kim Mun Gil kjoszu: Temadoszo csoszonin kvimudom palgjon ('a Csuzima-szigeten koreaiak fül-sírját fedeztem fel'), *Yonhap News*, 2014. december 5. https://www.yna.co.kr/viewAKR20141205149300051 (Letöltés ideje: 2024. augusztus 15.)

Kim Szong Mo: Pukhanphan Tedzsanggüm dürama… ('A Tedzsanggüm dráma észak-koreai változata…'), *Csoszon Ilbo*, 2011. július 8.

Kornyilov Vaszilij: A koreai Zója, *Népszava*, 1952. július 6.

Kristof, Nicholas D.: Japan, Korea and 1597. A year that lives in infamy, *The New York Times*, 1997. szeptember 14. https://www.nytimes.com/1997/09/14/world/japan-korea-and-1597-a-year-that-lives-in-infamy.html (Letöltés ideje: 2024. augusztus 15.)

Kuksza kjoszajong csidoszu ('Államtörténet tanári segédanyag'), Kyoyuk Injog Jawonbu, Szöul, 2002.

Méray Tibor: *A teknőc hajók*, Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, 1956.

Nahm C. Andrew: *Korea – Tradition and Transformation. A History of the Korean People.* Hollym. New Yersey and Seoul, 1988.

Lee Bae-yong: *Women in Korean History*, Ewha Womans University Press, Seoul, 2008.

Lee Byong-won: Evolution of the Role and Status of Korean Professional Female Entertainers (Kisaeng), *The World of Music*, Vol. 21, 1979.

Lee, Peter H.: The „Imjin nok", or the „Record of the Black Dragon Year": An Introduction, *Korean Studies*, Vol. 14, 1990.

Osváth Gábor: Hvang Dzsini sidzso versei, *Távol-keleti Tanulmányok*, 2009/1.

Park Saeyoung: National Heroes and Monuments in South Korea: Patriotism, Modernization and Park Chung Hee's Remaking of Yi Sunsin's Shrine, *The Asia Pacific Journal*, Volume 8, 2010.

Phjongjang thalhvanui csujok, Csoszonphan Dzsan Darükhü Kje Vol Hjang ('Phenjan visszaszerzésének főszereplője, a Csoszoni Jeanne d'Arc'), Összefoglaló cikk a Koreai Nemzeti Levéltár honlapján. https://theme.archives.go.kr/next/pages/new_newsletter/2017/html/vol_87/sub02.html (Letöltés ideje: 2024. augusztus 15.)

A_phenjani_legenda.indd 170 27/05/2025 17:05

Pukhan jonghva Imdzsin veran ottolkka? ('Milyen lehet az Imdzsin háború című észak-koreai film?'), *Kjonghjang Sinmun*. 2002. augusztus 11. https://www.khan.co.kr/article/200208111556301 (Letöltés ideje: 2024. augusztus 15.)

Rjoksza szadzson ('Történelem lexikon'), Szahve Kvahak Csulphansza, Phenjan, 1971.

Sólyom József: A „Cso Ok Hi"-brigád Sztálinvárost építi, *Szabad Ifjúság*, 1952. július 18.

Springer, Chris: *Pyongyang. The Hidden History of the North Korean Capital*, Entente Bt, Budapest, 2003.

T. Szentesi Katalin: *Koreai Népi Demokratikus Köztársaság*, Panoráma, Budapest, 1987.

Tales of Pyongyang, Foreign Languages Publishing House, Phenjan, 1988.

A „vörös család", *Szabad Ifjúság*, 1953. április 19.

A_phenjani_legenda.indd 171 27/05/2025 17:05

A_phenjani_legenda.indd 172 27/05/2025 17:05

THE LEGEND OF PYONGYANG

An Overview of the Narratives Surrounding Kye Wol-hyang

The Pyongyang legend centers around a kisaeng named Kye Wol-hyang, who stayed in the Japanese-occupied city during the Imjin War of 1592 and, together with Korean officer Kim Ung-so, successfully assassinated the Japanese commander of the city. Today, several sites in the North Korean capital commemorate the patriotic girl. One such site is a memorial stone at the Ryongwangjong pavilion on the banks of the Taedong-gang river. On the same riverbank, a public statue of her stands in Taedongmun park while the western part of the Moranbong district has been bearing the name "Wol-hyang-dong" since the administrative reorganisation of 1955. Contrary to the patriotic rhetoric, there is ample concrete historical information associated with the male protagonist of the legend, General Kim Ung-so (Kim Kyong-so in some sources). According to the DPRK's primary history book, General Kim Ung-so was born in the Ryongang district, Phyongan province in 1564, passed his military exams with distinction at the age of 20, was twice appointed state inspector and, during the Imjin War, took part as a general in battles in what is now North Korea. However, a historical encyclopaedia published in the DPRK emphasizes that Kim was a proponent of the feudal system. Although he cooperated with the 'common people' during the Imjin War for his own benefit, he returned to serving feudal oppression after the war. The Pyongyang legend also includes the Japanese commander, who is depicted in almost all versions of the story as a regional governor figure. The enemy commander is uniformly referred to as So So-bi in North Korean sources, the same name that appears

A_phenjani_legenda.indd 173 27/05/2025 17:05

in the explanatory text of a painting of Kye Wol-hyang from 1815. As an article by South Korean academic Cho Yong-hon reveals that the Japanese phonetic form of the name So So-bi is 'Konisi Hi', which may refer to a person called 'Konishi Hida-no-kami', born in the Tamba region near Kyoto in 1550, baptized at the age of fifteen and referred to as 'Naito Joan'. He distinguished himself as a young man by his martial prowess, and in 1585 he came under the command of the daimyo Konishi Yukinaga. From then on, he used the surname 'Konisi' and the first name ‚Hida-no-kami'.

The figure of Kye Wol-hyang appears in the classic Korean literary work *Imjinrok* (Records of the Imjin Year), written in the late Chosun Kingdom by an unknown author. Several transcripts of this collection of stories have been published, all of them contain the character of Kye Wol-hyang, who assisted General Kim Ung-so to assassinate the Japanese commander in Pyongyang. In the second half of the 20th century, both states of the divided Korean Peninsula produced numerous adaptations of Kye Wol-hyang's story. In the DPRK, to the best of our knowledge, the first adaptation, a stage play, was produced in 1957. It presented the story of the patriotic kisaeng in four acts and six scenes, with the script published in the journal *Chosun Jesul* (Korean Art). Based on this play, the dance drama *Kye Wol-hyang* premiered at the Moranbong Theatre in Pyongyang on April 16, 1961. Shortly afterwards, in 1962, Pak Jong-hwa's historical novel *Non-gae'wa Kye Wol-hyang* (Non-gae and Kye Wol-hyang) was published in South Korea, which contributed greatly to the popularisation of the legend of the Pyongyang kisaeng. In the same year, director Yi Tae-hwan created the first film adaptation of the legend of Kye Wol-hyang in South Korea. The black and white drama *Pyongyang kisaeng Kye Wol-hyang* (Kye Wol-hyang, the Pyongyang kisaeng) is only 30 minutes long, but it develops the conflict and catharsis worthy of a stage drama. The film presents the title character as a woman caught between the will of two men, who must navigate her own path out of a hopeless situation. In 1964, two years after the South

A_phenjani_legenda.indd 174 27/05/2025 17:05

Korean drama was made, a fabulous version of the story of the kisaeng was published in North Korea in a volume entitled *Ryoksae irumnan nyosongdul* (Women who made their mark in history). This version is significant in that, unlike other versions, it does not deal with the events 'in medias res', but provides a wealth of information about the past of the characters and the escalation of the conflict.

The second film version of the legend was made in South Korea in 1977 by the famous film director Im Kwon-taek. The 90-minute film *Imjin weran'kwa Kye Wol-hyang* (The Imjin War and Kye Wol-hyang) was already shot in colour, and elements of South Korean adaptations from the previous decade appear in it in several places. The next adaptation of the legend of Kye Wol-hyang was created in the northern part of the peninsula and is a colour picture book for children. The book *Kye Wol-hyang*, completed in 1988, is significant in that it was published by the Pyongyang Foreign Language Publishing House in several languages, making the story of the kisaeng known beyond the borders of the Korean Peninsula. The publication presents an interesting dichotomy: the illustrations are based on elaborate paintings, while the accompanying text is often overly simplistic. At the same time, the picture book includes several details about the title character that were not included in previous North Korean adaptations.

In the DPRK, the first film adaptation of the story was made in 1995 as the final piece of the three-part film epic *Imjin weran* (Imjin War) entitled *Kim Ung-so'wa Kye Wol-hyang* (Kim Ung-so and Kye Wol-hyang). The film overemphasises the role of the 'oppressed masses' in the struggle against the Japanese based on clichés of North Korean history, but is a refreshing exception in that love stories are rarely included in North Korean film productions. The most recent adaptation of the Pyongyang legend came in 2010, when the North Korean Central Television produced a historical feature film series called *Kye Wol-hyang*. The production fell short of expectations, however, and was finished earlier

A_phenjani_legenda.indd 175 27/05/2025 17:05

than expected. According to press reports, the then North Korean party general-secretary Kim Jong-il personally expressed his displeasure with the series, noting that the episodes were clearly influenced by South Korean historical film series made after the turn of the millennium, particularly the popular *Taejanggum* (The Jewel of the Palace) series. The final episode concluded by referring to the patriotic girl as 'Pyongyang's daughter'.

The memory policy of the DPRK regards Kye Wol-hyang as a patriotic role model who bravely and effectively participated in the struggle against the occupiers. The first North Korean adaptation of the legend bears the imprint of Japanese colonial rule and the Korean War, as well as the influence of the local representation of the Soviet partisan cult. However, later adaptations by the Pyongyang regime present the story in a 'fairy-tale-like' manner, incorporating many details – such as the Japanese governor blinded by *kochukaru* (Korean ground chili), conspiratorial communication via a kite, and the 'alarm device' made of small bells – that are quite far removed from historical reality. The South Korean versions of the legend do not include these fairy-tale elements, and the novel by the South Korean writer Pak Jong-hwa is considered to be historically accurate. The South Korean approach focuses on the woman's difficult fate, depicting Kye Wol-hyang's intense struggle between the enemy commander and Kim Ung-so. The social hierarchy of the time made it impossible for any future relationship between the kisaeng and the Korean general. In South Korea, the legend of Kye Wol-hyang is less well known, despite the adaptations that have been presented. However, the story of a patriotic kisaeng named Chu Non-gae, who committed suicide by dragging a Japanese commander with him at Chinju castle during the Imjin War, in what is now South Korea, is widely known.

By comparing the different versions of the Kye Wol-hyang legend, we can identify elements of the kisaeng story that contradict several known historical facts, which can help reveal the true basis of the legend. The first contradictions is that in all versions of

A_phenjani_legenda.indd 176 27/05/2025 17:05

the legend, the retaking of Pyongyang is attributed to Korean troops following the heroic actions of Kye Wol-hyang and Kim Ung-so. However, historical records show that the city was liberated from Japanese occupation in the twelfth lunar month of 1592 by the armies of the Ming Empire, allied with the Chosun Kingdom. Notably, Chinese soldiers do not appear in any version of the Kye Wol-hyang legend. This ommission can be explained by Korean national pride, as the Korean nation, having experienced many historical traumas, is understably less inclined to remember that it was the intervention of another foreign power that liberated it from one foreign occupation. Alternatively, the absence of any mention of Chinese soldiers means something else.

The second contradiction concerns the exact date of the legend's climax – that is, the execution or the assassination and the protagonist's death. In all versions, the climax occurs on the eve of the city's liberation, with the kisaeng's heroism contributing to the almost immediate recapture of the city. However, there is a discrepancy regarding the exact date of the events. According to historical facts, the liberation of Pyongyang took place in the twelfth lunar month of 1592 - January 1593 according to the Gregorian calendar. Yet, no version of the legend references the winter period. It is well known that the Northern part of the Korean Peninsula experiences harsh winter frosts, but the story never mentions winter clothing or heating at the site of the assassination.

A comparison of the different versions of the legend therefore suggests that the heroic action of the Pyongyang kisaeng, if it occurred, took place in a milder season, before Chinese troops allied with the Chosun Kingdom were engaged in operations. Notably, a North Korean picture book published in 1988 dates the assassination to 19 September 1592, according to the Gregorian calendar, an early autumn date when warm clothing and heating were not yet needed, and Chinese troops had not yet marched to besiege Pyongyang. It is also worth noting that State Councellor Ryu Song-ryong, one of the most important Korean statesmen

A_phenjani_legenda.indd 177 27/05/2025 17:05

during the Imjin War, reports that in the summer of 1592 Kim Ung-so and other Korean soldiers set up more than 20 military camps west of Pyongyang, from where they launched an attack toward the occupied city. Yi Won-ik and Yi Bin, stationed in Sunan, near today's Pyongyang International Airport, advanced towards the city, killing twenty Japanese fighters in the initial clashes. However, when confronted by the Japanese main force, they chose to retreat. According to Ryu Song-ryong, these events occurred on the first day of the eighth lunar month of 1592, which corresponds to 6 September 1592 in the Gregorian calendar. The North Korean picture states So So-bi's assassination took place on '19 September', which falls within a reasonable margin of error.

The legend may therefore be based on the fact that, regardless of the expected intervention of the Ming Empire, Korean troops attempted to retake Pyongyang in the early autumn of 1592. During this operation, Kim Ung-so likely sought the assistance of the local population, including those inside the occupied city. One of these ‚secret agent' could have been Kye Wol-hyang, who was able to move freely within the occupied territory, enjoying the confidence of the Japanese. However, the operation by Yi Won-ik and Yi Bin to retake the city failed and the patriotic kisaeng lost his life. The Ming Empire's army did not liberate Pyongyang until four months later, yet Korean oral tradition preserves the military operation and Wol-hyang's assistance as having directly contributed to the city's retaking.

However, in seeking to establish the truth of the legend, it should be noted that the enemy commander referred to in Korean sources as So So-bi - known in Japanese as Konishi Hida-no-kami (i.e., Naito Joan) - did not die at Pyongyang Castle. Shortly afterwards he became an important participant in the Ming Empire - Japan armistice talks. So So-bi returned to Japan after the Seven Years' War, proudly cultivated his Catholic faith, and was exiled to Manila in the Philippines by Shogun Tokugawa Ieyasu in 1613. So So-bi is said to have even founded a Japanese Catholic village

A_phenjani_legenda.indd 178 27/05/2025 17:05

in Manila, where he died in 1626, at the age of 76. Thus, Kye Wol-hyang and Kim Ung-so certainly did not kill him; if anyone died as a result of the patriotic kisaeng's actions, it was another person — possibly a mid-ranking Japanese military officer who was either So So-bi's direct subordinate or had a similar-sounding name.

Finally, it is necessary to revisit the death of Kye Wol-hyang. Following the North Korean play published in 1957, none of the adaptations mentioned that the patriotic kisaeng had been taken prisoner by the Japanese following the assassination. In the novel by the South Korean writer Pak Jong-hwa, which is considered to be historically accurate, the bizarre ending is that Kim Ung-so murders the girl to prevent her capture by the pursuing Japanese. At this point, it is worth referring back to the classic Korean literary work *Imjinrok* (Records of the Imjin Year), which details the story of Kye Wol-hyang. Modern transcriptions of the classic work agree that the kisaeng is killed by Kim Ung-so, confirming the accuracy of Pak Jong-hwa's novel. In one transcription of the classic literary work, Kim offers the severed heads — those of So So-bi and Wol-hyang — to the king; while in another transcription, he gives the Japanese head to the Korean commander and Wol-hyang's head to the girl's mother (!).

Kim Ung-so's responsibility for Wol-hyang's death is also confirmed by one of the enlightened scholars of the late Chosun Kingdom. Yi Kung-ik (pen name Yongryosil, 1736 – 1806) reports in his history book *Yongryosil Kisul* (Records of Yongryosil) that there was no emotional relationship between Wol-hyang and Kim. The kisaeng agreed to bring the Korean officer into the occupied city on the condition that Kim would help her escape in return. However, the latter did not happen, and Kim killed the girl to facilitate his own escape. The enlightened scholar thus claims that Wol-hyang died against her will and that Kim is responsible for what happened.

Returning to the classic literary work *Imjinrok* (Records of the Imjin Year) and the enlightened scholar Yi Kung-ik's history

A_phenjani_legenda.indd 179 27/05/2025 17:05

book, if we accept their rather brutal ending, it explains several things. Firstly, it explains why, apart from the North Korean theatre script published in 1957, there have been no adaptations in which the protagonist is captured and executed by the Japanese. Secondly, it explains why modern adaptations of the legend, especially the South Korean versions, focus on the relationship between Wol-hyang and Kim Ung-so as the key issue in the story. Although Pak Jong-hwa's novel tries to justify the girl's killing as a necessity influenced by the love affair between the two protagonists, it was unlikely that a serious relationship would develop between a kisaeng and a high-ranking military officer in the hierarchical social conditions of the time. This is also reflected in Pak Jong-hwa's novel, where Wol-hyang says in her concluding monologue: '*If I were to survive, I wouldn't even be worthy of a Nauri* [Gentleman].'

The legend is therefore not necessarily about the alleged assassination of the Japanese governor, but rather about the social conditions in the Chosun Kingdom, and the differences between the status of men and women within it. During a national crisis – in this case, the Imjin War – a woman tried in vain to bravely and heroically contribute to defeating the enemy. However, due to the social conditions of the time, she could be sacrificed at any moment as a collateral casualty. Despite this, Kye Wol-hyang's name was not forgotten. Oral tradition and later adaptations have transformed the brutal ending of the classic literary work *Imjinrok* and the history book *Yongryosil Kisul* into a love story.

It is no coincidence that the legend of Kye Wol-hyang found prominence in the DPRK. Firstly, it is a story linked to the country's capital; secondly, it focuses on the heroic deeds of a person of low social status; and thirdly, Kye Wol-hyang's character and actions did not compete with the cult of Kim Il-sung, who was proclaimed the grand master of the anti-Japanese struggle. In South Korea, however, there have been many obstacles to the legend of Pyongyang becoming more deeply rooted in public consciousness, despite the novel and feature films about it. On the one hand, it

A_phenjani_legenda.indd 180 27/05/2025 17:05

was a story linked to the capital of communist North Korea, which had already fundamentally limited its acceptance in the anti-communist state; on the other hand, South Korea had a much more significant historical figure in the person of Admiral Yi Sun-shin, whose legacy covered the period of the Imjin War from the early 1960s.

The internal relations and political systems of the two rival Korean states have left their mark on the perception of the historical figures of the past centuries. As the author of these lines told the then South Korean President Moon Jae-in in October 2018, when he handed over his ambassadorial credentials in Seoul, the future unification of the divided peninsula will necessarily require the ‚unification of the past', i.e., a rapprochement between the Republic of Korea's and the DPRK's perspectives on history.

A_phenjani_legenda.indd 181 27/05/2025 17:05

A SOROZATBAN EDDIG MEGJELENT

Monográfia

Lovász Irén: *Szakrális kommunikáció*

Galsi Árpád: *Jakab, az Úr testvére*

Pap Ferenc: *Templom mint teológia. Kulcsok az Ezékiel 40-48. értelmezéséhez*

Tóth Sára: *A képzelet másik oldala. Irodalom és vallás Northrop Frye munkásságában*

Tari János: *A néprajzi és az antropológiai filmkészítés. Történeti, elméleti és gyakorlati példák*

Buda Béla: *Empátia. A beleélés lélektana*

Németh Dávid: *Pasztorálantropológia*

Szenczi Árpád: *Az ember természete – természetes(en) nevelés. A reformpedagógia egy lehetséges reformja*

Váradi Ferenc: *Vázlatok az óvodai anyanyelvi-irodalmi nevelésről*

Semsey Viktória (szerk.): *Latin-Amerika 1750–1840. A gyarmati rendszer felbomlásától a független államok megalakulásáig*

Bagdy Emőke: *Pszichofitness. Kacagás – kocogás – lazítás*

Balázs Siba: *Life Story and Christian Metanarration. The importance of the research results of narrative identity to practical theology*

Kocziszky Éva: *Antifilozófusok huszonöt időszerű kérdése a kereszténységhez*

A_phenjani_legenda.indd 182 27/05/2025 17:05

Honti László: *Magyar nyelvtörténeti tanulmányok*

Szummer Csaba: *Freud, avagy a modernitás mítosza*

Kun Attila: *A munkajogi megfelelés ösztönzésének újszerű jogi eszközei*

Dr. Lenkeyné dr. Semsey Klára: *Életútinterjú*

Görözdi Zsolt: *Protestáns egyházértelmezés a reformáció századában a jelentősebb egyházi rendtartásokban*

Békési Sándor: *Sisi személyének teológiai portréja*

Török Emőke: *Munka és társadalom. A munka jelentésváltozásai a bérmunkán innen és túl*

Sepsi Enikő: *Pilinszky János mozdulatlan színháza Mallarmé, Simone Weil és Robert Wilson műveinek tükrében*

Erdélyi Ildikó: *A lélek színháza. A pszichodráma és az önismeret útjai*

Szummer Csaba: *Pszichedelikumok és spiritualitás*

Papp Sándor: *Török szövetség – Habsburg kiegyezés. A Bocskai-felkelés történetéhez*

Bolyki János: *Teológia a szószéken és a katedrán*

Balogh Eszter: *Túlélési stratégiák a magyar gazdaságban. Esettanulmányok a 2000-es évek elejéről*

Falussy Lilla: *Trendek a kortárs olasz drámában*

Bekő István Márton: *Jézus csodáiról szóló elbeszélések Márk evangéliumában*

Kovai Melinda: *Lélektan és politika. Pszichotudományok a magyarországi államszocializmusban 1945–1970*

Spannraft Marcellina: *Költészet és szakralitás*

Németh István: *Műtárgyak a boncteremben. Tanulmányok az orvoslás és a képzőművészet tárgyköréből*

Homicskó Árpád Olivér: *A magyar társadalombiztosítási és szociális ellátások rendszere*

A_phenjani_legenda.indd 183 27/05/2025 17:05

Fabiny Tibor: *Az eljövendő árnyékai.*
A figurális tipológiai olvasás

Szetey Szabolcs: *Adatok a magyar református prédikációs gyakorlat újraértékeléséhez 1784–1878 között*

Balogh Tamás: *Huizinga Noster.*
Filológiai tanulmányok J. Huizinga magyar recepciójáról

Dávid Gyula: *Angol fogalmi idióma szótár.*
Angol idiómák és magyar megfelelőik

Beke Albert: *Gyulai Pál személyisége és esztétikája*

Németh Dávid: *Vallásdidaktika. A hit- és erkölcstan tanítása az 5–12. osztályban*

Sepsi Enikő: *Kép, jelenlét, kenózis a kortárs francia költészetben és Valère Novarina színházában*

Papp Ágnes Klára: *A tér poétikája – a poétika tere.*
A századfordulós kisvárostól az ezredfordulós terekig a magyar irodalomban

Lányi Gábor János: *A kálvinizmus nyitánya.*
Berni zwingliánusok és francia-svájci kálvinisták vitája az egyházfegyelem gyakorlásáról

Kovács Dávid: *Nemzetfelfogás és történelemszemlélet a 20. századi Magyarországon*

Pap Ferenc: *Az egyházi év*

Farkas Ildikó: *A japán modernizáció ideológiája*

Horváth Csaba: *Megtalált szavak*

Csízy Katalin: *Az ideális vezető politikus alakja a görög-római hagyományban*

Siba Balázs: *Pasztorálteológia*

Indries Krisztián, Szummer Csaba: *Freud és a felkelő nap országa*

Bognárné Kocsis Judit: *A vallás mint forrás Karácsony Sándor nevelési koncepciójában*

A_phenjani_legenda.indd 184 27/05/2025 17:05

Vető Miklós: *Jonathan Edwards gondolatvilága*

Kodácsy Tamás: *A homiletikai aptum. Hogyan lesz a szószéki beszédből igehirdetés?*

Brandt Györgyi: *A hungarológia intézményrendszerének létrehozása. Gragger Róbert a berlini egyetemen*

Simon Gabriella: *A mentorálás elmélete és gyakorlata. A mentori kompetenciák attitűdelemei és a kezdő pedagógusok mentormodellek szerinti támogatása*

Legéndy Kristóf: *A természettudományos és a teológiai megismerés modelljei*

Siba Balázs: *Pasztorálteológia* (Második, javított kiadás)

Szabados Ádám: *Az apostolok hagyománya*

Lukács Olga: *Az erdélyi egyházak ezeréves együttélésének szinopszisa*

Literáty Zoltán: *Homiletika és retorika*

Toókos Péter János: *A III. szibillakönyv. Irodalmi és teológiai bevezetés*

Borsi Attila János: *Elhívástól kihívásig. Vázlatok az egyház és a keresztyén gondolkodás megértéséhez*

Szalma József: *A biztosítási szerződés. A biztosítói kárfelelősség az európai és a magyar magánjogban*

Kövi Zsuzsanna: *Az alternatív ötfaktoros személyiségmodell és a személyiségklaszterek*

Nemeshegyi Péter SJ: *A kelet-ázsiai vallások története*

Bethlenfalvy Ádám: *Dráma a tanteremben. Történetek cselekvő feldolgozása*

Sólyom Réka: *Szaknyelvi szemantika. Funkcionális kognitív elemzések*

Dér Csilla Ilona: *Diskurzusjelölők és társulásaik a magyar nyelvben*

A_phenjani_legenda.indd 185 27/05/2025 17:05

Csontos Nóra: *Szakszöveg-tipológia. Szakszövegtípusok vizsgálata társas-kognitív keretben*

Visky András: *Mire való a színház? Útban a* theatrum theologicum *felé*

Kovács Dóra: *Az empátia tudománya és művészete*

Korpics Márta: *A késő modern vallásosság közösségi mintázatai*

Fóris Ágota: *Fordítás és terminológia. Elmélet és gyakorlat*

Gálffy László: *Anjou és grófjai. A politikai területformálódás útjai és sajátosságai Franciaországban (9–13. század)*

Szabados Ádám: *Az apostolok hagyománya* (Második, javított kiadás)

Csűrös András: *Református egyházi élet a Tanácsköztársaság idején. A magyar reformátusság egy válságos korszakban*

Nagy József: *Élet és halál, örök élet és örök halál a Jelenések könyvében*

Boros Gábor: *Georg Misch és az önéletírás*

Karasszon István: *Az ószövetségi teológia üzenete*

Birher Nándor: *Értékalapú (köz)igazgatás*

Jakab Éva: *Állam és demokrácia: törvényhozás és törvénykezés az ókori Athénban*

Bölcskei Andrea: *Az egyház mint egykori birtokos a magyar helynevekben*

Szontagh Pál: *Miért (nem) leszek pedagógus? Hivatás- és pályamotiváció a Kárpát-medencei pedagógusjelöltek körében*

Mészáros László: *Az ókori Európa nevelésügye*

László Emőke: *Kiválasztás Krisztusban*

Szűcs Ferenc: *Az imago Dei értelmezése a barthi és a Barth utáni teológiában*

Németh László: *Vidéki ellenségképek a* Szabad Nép*ben*

A_phenjani_legenda.indd 186 27/05/2025 17:05

Frazer-Imregh Monika: *Életmód, asztrológia és mágia a reneszánszban*

Schmidt Ildikó: *A sikeres iskolai inklúzió tényezői*

G. Komoróczy Emőke: *Földbolygó szívmagasságban*

Váradi Ferenc: *Krúdy keresése*

Szalma József: *A kárfelelősség alapelvei*

Prontvai Vera: *Költészet és szakralitás a kortárs magyar színházban*

Nádor Orsolya: *A kelet-közép-európai nyelvi térség*

Kustár György: *Követhető-e Jézus?*

Beretzky Ágnes: *A nemzeteszme brit szemmel*

Szummer Csaba: *Spontán értelemképződés módosult tudatállapotban*

Csontos Nóra: *Az idézés működése a magyar nyelvben*

Rácz Edit: *Nyelvkönyvek nevelési potenciálja*

Bene Sándor: *Egy reneszánsz magyar író: Andreas Pannonius*

Heltai Pál: *Bevezetés a fordítástudományba – Posztgraduális szakfordítói képzések számára*

Sitku Tibor: *A fowleri hitfejlődés-elmélet értékelése és alkalmazási területei*

Kovács Enikő Hajnalka: *Egyéni panaszénekek a* Zsoltárok könyvé*ben*

Péntek Dániel Gábor: *Kiáltás a mélységből*

P. Márkus Katalin: *Kéziszótárak az ezredfordulón*

Váradi Ferenc: *Gyermekközpontú médiaismeret*

Balogh Dávid: *A lekció a magyar református istentiszteleti gyakorlatban*

Kiss Gabriella: *A tettre kész néző*

Kövesdi Andrea, Soltész-Várhelyi Klára: *A fa mint szimbólum – Kódkönyv a „Négy fa”- teszt leíró jegyeinek méréséhez*

A_phenjani_legenda.indd 187 27/05/2025 17:05

Sarnyai Csaba Máté: *Kereszttűzben – Az erdélyi római katolikus autonómia felszámolása (1918–1932)*

Bölcskei Andrea: *Korai keletkezésű helynevek a Brit-szigeteken*

Smohay Máté: *Paradigmaváltás a hatásvizsgálatokban – Bevezetés az egyénfókuszú kísérleti módszercsaládba*

F. Földi Rita: *Az ADHD és a család. Protektív faktorok és jelentőségük*

A_phenjani_legenda.indd 188 27/05/2025 17:05

A_phenjani_legenda.indd 189 27/05/2025 17:05

L'Harmattan France
5-7 Rue de l'École Polytechnique
75005 Paris
T.: 33.1.40.46.79.20
Email: diffusion.harmattan@wanadoo.fr

L'Harmattan Italia SRL
Via Degli Artisti 15
10124 Torino
Tél: (39) 011 817 13 88 / (39) 348 39 89 198
Email: harmattan.italia@agora.it

A borítón a phenjani Tedongmun parkban látható Kje Vol Hjang-szobor,
valamint a Tedongmun városkapu részlete látható.
A borítót a szerző által készített fényképek felhasználásával
szerkesztette: J.C.

The cover features the statue of Kye Wol-hyang, located in Taedongmun Park
in Pyongyang, and a part of the Taedongmun Gate. The photos taken by the
author of this book, the cover was edited by: J.C.

Korrektúra: Harmati-Pap Veronika
Nyomdai előkészítés: Kállai Zsanett
Nyomdai kivitelezés: Prime Rate Zrt.
Felelős vezető: Tomcsányi Péter

A_phenjani_legenda.indd 190